PARAPHRASIS IN NONUM LIBRUM RHAZAE MEDICI ARABIS

Clariss. ad Regem Almansorem, de affectuum singularũ corporis partium curatione, Andrea Vuesalio Bruxellensi autore.

Le Vignon M. P.

Rerum ac uerborum in hoc opere memorabilium diligentissimus INDEX.

BASILEAE

1537.

ORNATISSIMO CLARISSIMOQVE VIRO D. NIcolao Florenati, inuictiss. CAROLI Cęsaris Medico peritissimo, Domino suo & Patrono, Andreas Vvesalius Bruxellensis, S.

RECTE nimirum ueteres non parum interesse iudicarunt, uir doctissime, qua quis ratione in artibus ac scientijs uersaretur, hoc est, exactam'ne in illis seruaret methodum, & à primis ad secunda, ac sic deinceps ad proximè semper consequentia debito transiret ordine: an uero prout unumquodq; se casu obtulisset, ita uel primum, uel secundum ab eo haberetur. Quod cum tu minime ignorares, meq; aliquot ab hinc annis, Medicinæ studio operam daturum intelligeres, operæprecium forè duxisti, præclarissimam quandam longeq; utilissimam studendi in arte Hyppocratica mihi præscribere rationem: cui quidem summa, qua potui, diligentia semper insistiens mirum dictu, quanto meo commodo, nullisq; adeò ambagi-

bus, ad eam tandem peruenerim Medicinæ partem, quæ curatiua dicta, cæteris (cum ob hanc & illæ discantur) tum præstantior est, tum ad usum longe etiam accommodatior. Atq; hic adeò multum mirari cœpi, communem nostri temporis plurimorum Medicorum in abigendis morbis rationem, tantum à Græcorum, doctißimorumq; hominum modo euariatam, ac Barbarorum Arabumq; perpetuo (propè dixerim) uestigijs tam pertinaciter inhærentem. Vnde nec abs re fore duxi, ne quid illorum omnino nos fugiat, unà cum Græcis (quos tuo exquisitißimo iudicio semper præferre consueuisti) Arabes quoq; hac in parte paulo diligentius conferre. Hanc etiam rationem excellentißimi PARISIENSES MEDICI *suis tyronibus plurimum commendarunt, sic fore sperantes, ut propediem uetus illa, & ab Hippocrate autore profecta* ἰατρικὴ, *magna cum mortalium utilitate prorsus reuocata, paßim uigeat, sumpto paulatim artem hanc exercitantium opera incremento. Cum igitur sic tuo & meorum clarißimorum præceptorum consilio obsequutus, Rhazen ex alijs primum in manus sumpsissem, ac maiori cum studio ad Græcorum scripta, tanquã ad lapidem Lydiũ, examinassem (eum nanq; inter reliquos suæ gentis in curandi artificio primas tenere,*

tenere, à præceptore meo D. IACOBO SYLVIO, *eruditißimo sanè Medicæ artis professore subinde audieram) ita profectò placuit, ut dignum censerem, qui sordibus ereptus, & elegantiori latini sermonis cultu circundatus, à delicatioris quoq; auris lectore reciperetur: maxime quod omnes ferè locales morbos in tam exiguo opusculo persecutus sit, quodq; non nisi in paucißimis à Græcorum decretis declinarit. Vt hinc etiam quidam adstruere sint conati, hunc Rhazæ librũ è Græca in Arabicam conuersum linguam, ac sic deinceps Rhazæ nomen illi præfixũ. Sed manifestè reclamare uidentur tum incognita Græcis medicamina, tum ipse dictionis stylus et character, adeò horridus et incultus, quẽadmodum est Arabum uniuersus, ut nihil omnino cum Græcorum illi concinnitate & elegantia conueniat: nec perinde facile aut in Græcũ, aut in Latinum sermonem transfundi se sinat. Atq; hæc cogitanti mihi sæpius, in diuersa distractus est animus: nunc quidem ad hoc urgens, ut quod æquum iudicassem, id ipsum aggrederer: nunc uero rei difficultate perpensa, ab hoc ipso rursus deterrens. Nam præter ea quæ dicta etiam nunc sunt, non'ne uel molestißimum est, tot medicaminum, aliarumq; uocum interpretationem ad susceptum negotiũ omnino necessariam*

cessariam addiscere? Siquidem pauca admodum in eius libri translatione remedia inuenias, quæ non uel uiciatè scripta, uel obscuris quibusdam, aut etiam Arabicis dictionibus appellata sint. Sed uicit tandem publica utilitas, priuato commodo (si modo laborum fuga commodum dici mereatur) longe semper anteferenda. Neq; uero parum subsidij polliceri uidebantur, qui difficillimæ simplicium medicamentorũ scientiæ instaurationi incubuerunt. Quod fermè duodecim iam annos fœlicissima quæq; medicorum ingenia nec infœliciter tentarunt: ut perrarus admodum alicuius nominis Medicus extiterit, qui nõ aliquid posteris, quod ad hanc scientiam pertineret, relinquere sit conatus. Huc enim omnes tam nobis exoptandis sudoribus contendebant, ut uidelicet pharmacopolarum officinas Barbaris uocibus, ne dicam falsis pharmacis infertas, pristinæ integritati restituerent. His igitur motus causis, atq; horum adeò exemplo, Rhazæ uersionẽ castigare aggressus sum, ut & immenso labore cæteros medicinæ candidatos liberarem, & ipse posthac autor ad hominũ manus emendatior perueniret, repurgatis non solum medicamentorũ Barbaris, Latinisq; auribus incognitis uocibus, sed tota etiam orationis serie in melius commutata, ut quæ prius squalida & inculta essent,

essent, nec propter obscuritatem percipi possent, nunc quatenus fieri posit, & res ipsa ferat, splendeant, minusq; adeò Lectori negotium exhibeant. Verum nec hic quidem (quod forte ab interprete desideraretur) uerbum semper uerbo reddere conatus sum: imò potius paraphrasten egi, liberè quæ ad rem necessaria iudicaui subinde adijciens: & quædam fusiore, quæ nimirũ obscuriora uisa sunt, oratione explicans. Vnde etiam uereor, nostras lucubratiunculas à quorundam uitilitigatorũ morsibus tutas minime futuras, ut qui nihil à sua horrida barbarie emutatum enouatumq; uelint, nec quicquam quod ipsi nõ didicerint, pensi habeãt. Repertis enim frugibus, gladem defendunt: nec cum Gryllo in hominem redire uolunt ne aliquando fastuosa illorum inscitia, uulgo turpiter innotescat. Quocirca uir præstantißime, primum hunc iuuenilem conatum, tua nominis celebritate commendatum, editionis aleam subire uolui: utpote melius ita à calumnijs tutum fore sperans. Siquidem tuam singularem in Græcorum & Arabum scriptorum Medicinæ cognitionem, & raram ac inauditam philosophicarum rerum scientiam, reliquasq; præclaras animi tui dotes, tales alienæ uirtutis osores reueriti, pristinæ Hyppocraticæ artis studiosorum conatibus male oblo-

qui ac detrahere desinent. Tibi autem eum debeo, quod summus ad medicinam, & ad alias meliores disciplinas, mihi autor extiteris: nec adhuc cesses, subinde me doctißimis tuis literis ad ea studia incitare, tuoq; patrocinio (quo ubiq; plurimum uales) apud alios prouehere. Rogo itaq;, ut hoc meorum studiorum præludium, hilari atq; exporrecta fronte, contra istos male feriatos defendendum suscipias, ac per ocium quid in eo præstiterim uideas, donec maiora, & tuæ excellenti doctrinæ digniora parauero. Vale, Medicorũ omnium decus: & nostro Imperatori Augustiß. CAROLO, quo hoc præsertim tempore carere orbis Christianus non potest, diu fœliciterq; uiuito. Bruxellis, Cal. Febru. Anno 1537.

RERVM AC VERBORVM HOC OPERE memorabilium INDEX.

A

Lethargo

FINIS.

IODOCVS VELSIVS Hagiensis.

Nostros docta iuuant, placuerunt Barbara quondam,
Hoc Arabum dictat puluerulenta cohors.
Inter quos topici Rhazes medicaminis autor,
Emicat, excellens utilitate sua.
Sed malè quod uersus, patria cum gente legatur,
Displicet, at posthac gratior extiterit.
Quod tibi VVesali merito tribuisse queamus,
Laus te certa manet, tu modo perge, sequor.

PARAPHRASIS IN NONVM LIBRVM RHAZAE MEdici Arabis clariss. ad regem Almansorem, de affectuum singularum corporis partium curatione, Andrea Vuesalio Bruxellensi autore.

De capitis dolore. Caput I.

QVando capitis ardori eiusdẽ tensio & grauitas, oculorumq; ac faciei rubor adfuerint, & reliquũ corpus tactu calidũ, pulsusq; magnus præcipue in tẽporibus sentiatur, humeralis uena partis dolentis, aut eius quã potissimum dolor exercet, supra cubitũ secanda est. Deinde aqua rosacea unà cũ aceto ac oleo rosaceo sumenda, quæ *Ex sanguine.*

vt plurimũ ... id reliqua ... quartã ace ... i partem ac ... ipimus.

simul tamdiu, donec debitam crassitiem recipiant, agitata, ac niue aut fonte refrigerata, capiti ab alto sunt infundẽda. Aeger autem à carnium esu, uino reliquisq́ sanguinẽ augentibus arcebitur, ac lentes cum posca & croco decoctas, aut lenticulam solam aqua incoctam, & olera frigida, elixa uel cruda, & infrigidantes fructus edet. Aluum porro ex myrobalanis citrinis, prunis, ✳ tamarindis, & saccaro albissimo ducere expedit. Verum si hæc nõ suffecerint, altheæ semen aceto infusum, donec iustam uiscositatem obtineat, in mortario, pistillo contundito, ac in emplastri formam linteo inductum capiti applicato. Quin etiam ex herbæ pulicaris semine aceto macerato, utiliter ad eundem modum cataplasma capiti induces. Si iam comprehensis notis pulsus ueloces adsint, tactuq́ ingens percipiatur calor, nullo tamen rubore facies aut oculi suffundantur, neque ulla notabili tensione laborent, statim inter initia uentrem medica-

Auerrois in ... er medica- ... nina ueteri ... us incogni ... a numerat.

...bbilis co- ... iam.

minibus

minibus bilem flauam purgantibus soluere, deinde cõmemoratis localibus præsidijs uti, consilium est. Verum præter hæc naribus oleum uiolarum, aut cucurbitæ domesticæ, aut nymphææ, aut florũ salicum infundetur, & horum oleorum singula per se niue refrigerata, ab alto capiti instillabuntur, & æger paulo ante cõmemorata uictus ratione cibabitur. Odorabit uero camphoram, aquã rosaceam, salices, uiolas, & quæ his refrigerandi facultate respondent. Quod si post horũ usum morbus plurimũ inualuerit, increueritq́, sumito opij & camphoræ singulorum pondus duorum granorum hordei, ac oleo iosmini dissoluta auribus & naribus modice tepentia immittito.

Nõnulli ne gant, super us compre hensa medi camina bil ducere.

Porro si graui capitis dolore nihil eorum, quæ de ruboris suffusione dixi in facie aut oculis conspiciatur, morbusq́ in uetustatem protractus fuerit, inter initia leuioribus purgantibus auxilijs tentatis, uenter catapotijs coccijs, à grani (quod Græci κόκκον appellant) magnitudine sic

Ex pituit.

uocatis, ducendus est. Quorum compositionem ipse in hunc modum institui. Pulueris picræ drachmæ decem, cucurbitę syluestris drachmæ tres cum scrupulo, scammonij drachmæ duæ cum semisse: turbit, stichados, singulorum drachmæ quinq; rediguntur hæc in catapotia, quæ decem distinctis uicibus in robustissimis corporibus porriguntur, cæteris autem pro uirium ratione. § Quoniam autem præsens cõpositio, propositi Noni libri commentatoribus suspecta est, existimãtibus interpretem loco duorum scrupulorum cum semisse scammonij, uertisse drachmas duas & semissem, huic loco Galeni cõpositionem catapotiorum ex aloe, interscribendã putaui. Habet autem ea, Libro primo secundũ locos, in hunc modum: Cucurbitæ syluestris pars una, aloes & scammonij, singulorum duæ. His ego (scribit Galenus) absinthij succi partẽ unam admisceo, antea uero mastichen quoq; Chiam & bdellium indidi. Sic etiã Quintus utebatur. Galenus & Alexander co-

[margin:] Nostrũ est tithymali species. Quid si decem numero catapotia Rhazes exhibenda uoluisset? Alia tamen Mesues & Nicolai.

der cotoneorũ ſucco hæc excipiunt, Paulus aqua, Oribaſius braſſicæ ſucco. Ac quia huiuſcemodi catapotia inſtar grani ciceris finguntur, à multis coccia quoq; appellata ſunt. Dantur Galeno & Paulo numero undecim, Alexandro quindecim. § Poſt deiectam autem aluum, capiti oleum ioſminum & balaninum infundenda, eadem auribus quoq; & naribus immittenda ſunt. Ad hæc ægro odoris gratia, confectio *galliæ moſchatæ appellata, naribus obijcienda, & moſchi pauxillulum nariũ foraminibus inſpirandũ eſt. Cæterum ſi malum multum incrudeſcat, moleſtetq;, ſumito euphorbij & caſtorei utriuſque ſeſquiobolum, & in olei ioſmini momento ſolutum, naribus & auribus inſtillato. In uehemẽti capitis dolore, qui cũ æſtu eſt, emplaſtrũ infrà ſcriptum, fronti & temporibus utiliter applicabis. Emplaſtrum ad ingentem capitis feruidum cruciatum: Accipito lactucarũ ſemen, glaucij præparati ſuccum, *lignũ quod ſandalum appellamus, & rubrum

*Paſtilli ſunt, ex oriente, ad nos aduecti. arabicè algaliã.

*Veteribus incognitũ.

 & albũ,

& album, nucem Indicam, rosas, ſingula æquis portionibus, opij momentum: his aceto & roſarum aqua conſperſis ac maceratis, informato emplaſtrum, & fronti ſuperinducito, deinceps illi conduplicatam faſciam, aceto & roſacea aqua imbutam, ſuperponito, eaq; tepefacta rurſus aliam, huiuſcemodi refrigerāti liquori intinctam illigato. Linimentum diſcutiens & digerens, ad dolorem qui cum frigore eſt, efficax. Caſtorei, euphorbij, piperis, ſinapis, ſtyracis, rutæ, marubij, ſingulorum pares modi: hæc exiccata, & in puluerem ſubacta, & per cribrum ſecreta commiſceto, atq; illis uino ueteri conſperſis informato paſtillos ad ſolem exiccandos: ac quando uſus poſtulauerit, uno illorum uino ueteri, aut oleo coſtino chamæmelino ue detrito, frontē & tempora idētidē illinito. Vel unū in minori liquoris portione diſſolue, ac inſtar emplaſtri fronti ſubinde inducito. Hoc enim linimentū, ſeu emplaſtrū, omni uetuſto capitis dolori eſt q̃ accōmodatiſſimū, nō modo fronti

do fronti ac temporibus admotum, sed in aurem quoq; inditum, præsertim si in aliquo iam comprehensorum oleorũ dissolutus pastillus fuerit. Aegrotanti uero uinum uetus, circa mali declinationem, non tamen affatim, præbeto. Cæterum quando ingens capitis dolor, septimanã totam perdurans, hominem affligit, in laconicum primam balnei domũ, aut balnea aquarum medicamentosarum, exiccandi ui præditarum, æger deducendus est, ac capiti infundenda aqua, in qua chamæmelum, & sampsuchus, & stichas Arabica seu Gallica, & serpillum, simul omnia, aut singula per se ebulierint. *Hæc ad dolorem ex pituita faciũt.*

Porro si caput indies ante cibũ indoluerit, ac post ingestos cibos cõualuerit, laboranti ante tempus quo corripi cõsueuit, succurrendum est, exhibendo panis offulas, succo mali punici, aut immaturę uuæ, aut aliis uirtute in refrigerando & astringendo his paribus, immersas. *Ob uentriculi uitium.*

Si dolor capitis ob diutinam in sole moram, concitatus fuerit, huic facile *Ex insolatione.*

aceto & rosaceo bene refrigeratis, subuenire poteris. At si dolor his nõ remittitur, alijs intensius refrigerantibus, ut polygonij ac plãtaginis succis aceto dilutis, propellendus est. Quod si præterea ingens capitis dolor perseuerat, ac intenditur, neq; ullis præsidijs cedit, sitq; metus, ęgrũ uisu priuatum iri, ob fluxum humorũ in oculos: arteriæ, quæ per tẽpora repunt, opportune ut sanguinis quantum satis est fundant, inciduntur, ac manuali arte quicquid illarum denudatum est, laqueis interceptum aufertur. Verum postremũ illud præter præsentis libri institutũ, hoc in loco tractatur.

In fine. 13. Methodi, et apud Paulũ li. 6. ca. 4. & 5.

De uertigine, quam Græci σκότωμα uocant. Caput II.

A sanguinis copia.

CVm alicui ea quæ foris sunt, in gyrum circumagi uidentur, & oculi tenebris obruuntur, & cõcidere æger uult: quumq; eodem tempore, quo scilicet malo ægrotus tenetur, facies & oculi rubore suffusi sunt, ac uenæ post aures reptantes sangui-

ſanguine turgidæ cernuntur, * eas tum incidere, cucurbitulasq́ collo et tibijs agglutinare expedit. Cæterum ſi hæ uenæ inconſpicuę lateant, faciesq́ rubore ſuffundatur, ex axillari ſanguis minuendus, & cucurbitulæ tibijs affigendæ ſunt. In utriſq; autem his uertiginis ſpeciebus iã commemoratis, ad repellendum humorum affluxum, capiti roſaceum cum aceto eſt infundendum. Ventrem uero myrobalanorum citrinarum decocto, ſuperius ad capitis dolorem deſcripto, deijcere utile eſt. Cibos quidem calidos, & ſanguinis copiam augentes, ægrotus auerſabitur, ac aridis & refrigerantibus enutrietur. Porro quum neque faciei oculorumq́ rubor, neq; febris, uertiginoſis adſunt, perpendendũ eſt, an ne oris uentriculi euerſio, an nauſea hominem infeſtet. Quæ ſi ægrotanti affuerint, primum uomitum leniter iritato, deinde quantitatem coccijs catapotijs præcedenti Capite inſcriptam præbeto, & à frigidioribus ac pituitam coaceruantibus cibis ægrotan-

Margin notes: * Galenus & Paulus arterias interſecant. — Variat hic Arculani exemplar ab alijs. — Ob ſtomachi uitium.

Ex propria cerebri pituita.

tem arceto. Verum si neq; oris uentriculi subuersio, neq; cibi fastidium adsint, nullæq; caloris notæ appareant, aluum subinde catapotijs coccijs soluito. Cibos ad hæc frigidos omnino ægrum auersari iubeto: & gargarizationem, quæ eliciendæ pituitæ sit, præparato. Naribus item portionem aliquam inscribendorum ad attonitum morbum, ut struthij puluerẽ, inspirato, quo caput & calefacias, & sternutationes irites. Nec inutiliter quoque ad eundum usum, caput excalefacientibus unctionibus inunges.

¶ De phrenitide. Cap. III.

Paulus & Alex. acuta habent.

QVando febris * continens homotonos ægrum inuadit, unà cum uehementi capitis & oculorum grauitate: prę terea si multus rubor faciei & oculorum, & dolor distendens capitis, & horror quidam lucis, pulsusq; solito uelocior ac frequentior adfuerint, phrenitidis incipientis certissima indicia adesse iudicabũtur. Si autem ad hæc lingua aspera & nigra, uel sub-

uel ſubflaua fiat, perturbeturq́ adeò intellectus, ut æger mente alienetur & deliret, multisq́ uigilijs excrucietur, phrenitis perfecta putabitur. Aegro itaq́ priusq́ enarrata illa ſymptomata omnia concurrant, uenæ ſectione, ac uentris ſolutione, ex * fructuum uidelicet mirobalanorum, tamarindorum & prunorum ſucco, ſuccurrendum eſt. Alimentum autem eius ſit aqua cum hordeo elixa, eaq́ ſemel aut bis in die propinata, pro conſuetudine quam dum ſanus eſſet habuit. Capiti quidem acetum cũ roſaceo ab alto, ad compeſcendum humorum impetum, infundatur. Cæterum ſi ægrotantem crebræ uigiliæ urgent, ſumito uiolarum exiccatarum, corticum papaueris albi, hordei corticibus liberi, ſeminis lactucarum, radicum mandragoræ, ſingulorum tantum quantum manu una apprehendere potes. hæc ſimul in ænea olla, quam aqua impleueris, tantiſper dum aqua rubeſcat decoquito. Deinde aquam iam tepidam capiti

Vt plurimũ ex ſanguine in tenui meninge.

**Medicamẽ ad uentris ſolutionem, in dolore capitis ex ſanguine, intelligit.*

capiti instillato: & sit caput ad peluim, in quam aqua recipiatur, inclinatum. Item deinceps huiuscemodi decoctũ, in æneo uase ad ignem modice recalefactũ, capiti superfundito. Hoc sanè singulis diebus crebro factum, magnum subsidium refrigerando, ac affluentem humorem reprimendo, ægro adfert. Caput pręterea oleo uiolaceo muliebri lacte contemperato, irrigandum: quo etiam lana mollis imbuta, capiti applicanda est.

Ratio mittendi sanguinis. Porro si ægri uires inter morbi initia ualidæ constantesq́ esse conspiciantur, sanguis protinus ex humerali uena supra cubitum mitti debet, & is copiosior. At si manum desipiens non porrigat, metusq́ sit secundũ uacuationem, sanguinis profluuij, dum manũ æger subinde ob mentis turbationem iactitet, recta in fronte uena diuisa, una uice quod satis est auferemus. Si uero uires languidæ dissolutæq́ sint, aliam curandi rationem, qua morbũ depellamus, aggrediemur. Sic q̃q; remittẽte malo, à uenæ sectione tẽperabimus.

De apo-

¶ *De apoplexia.* Cap. IIII.

SI aliquis ueluti sopore oppressus decũbit, & sine somno naturali stertit, cũq; pungitur non sentit, certum est eum apoplexia teneri. Est sanè huius morbi magnitudo æstimanda, secundum quod fortiter aut debiliter stertit & respirat æger. Quum itaq; illi ob summam spirandi difficultatem, spuma ab ore prorumpit, nullis remedijs ipsi subueniri potest. Verum si leniter stertit, & liberius æger respirat, morbus lenior mitiorq; existit. Præsens quidem affectus aut mox oppressum suffocationis modo iugulat perimitq;, aut noxio humore è cerebro in neruos delapso, in illorũ resolutionem desinit. Quocirca his symptomatibus ægrotantem affligentibus, considerandum est, an ægri facies multũ aut cruenta, aut liuida, aut subuiridis fieri incipiat: uti euenire solet, sanguine in membro aliquo uinculis, aut quauis constrictione retento. Siquidem tunc sanguinem ilico ex duabus uenis iugularibus, aut duabus humeralibus incisis, minuere opportunum est. Porro

Rara fit, secundum. 10. Aphor. 6. parte, creticaexpulsio. A sanguinis copia.

A pituitoso humore.

Porro si ad hunc modum res se non habeat, sed dum æger aërem inspirat, auditur in thoracis & asperæ arteriæ capacitate aëris sonitus & murmur, sicq; his pituitã indicantia signa adsunt, hic clyster utiliter ei infundetur. Accipit aũt, cucurbitæ syluestris, cyclaminis, cẽtaurij minoris, alterius cyclaminis speciei, hellebori albi, singulorũ tm̃ quantũ manu una cõprehendere potes: omnia simul tribus libris aquæ, ad duarum consumptionem decoquuntur, deinde per colum trasfunduntur: atq; ex huius decocti semilibra, clyster in anum inditur. Qui si cito ab ano elabitur, rursus repetitur, ac donec humorum copia unà cum clystere deijciatur, infunditur. Naribus adhæc struthium & ueratrum album detritum, leni spiritu crebrius inspiretur. Est præterea ore per uim aperto conandum, ut anacardinam confectionem cum mulsa, per os ad uentriculum subinde ægrum deglutire procuremus: atq; eius negotij singulis diebus sollicitudo habenda est. Præ-

Acris infusio, ac sanguinem aliquando educens.

ſentis autem medicamenti pondus erit, ſeſquidrachma potui oblata. Eius uero deſcriptio, Capite de neruorũ reſolutiõe habetur. Frixorium quoque ferreum candens, capiti identidem tam prope admouendum, ut capilli etiam ægroti aduri uideantur. Cæterum ſi his rationibus affectus non diſcutitur, in medicando maiorem operam nauabimus. Et enim caput rademus, & ſinapi & caſtoreo in aceto acerrimo detritis oblinemus. In priori quidem propoſiti affectus ſpecie, poſt detractum ſanguinem fortiter brachia intercipere iuuat, inijciendo ſcilicet uincula brachiorum parti, qua cum ſcoptulis illis articulatio eſt, ſimiliter quoque tibiarum partes graciliores uinciri ex uſu eſt. Quinetiam ad reprimendum ſanguinis affluxum, qui huius affectus autor eſſe conſueuit, caput roſaceo oleo, & aceto ex uino præparato, perfundere præſtat. Si itaque apoplexia detentus, corpore plethorio conſpiciatur, morbusq́ non adeò uehemens exiſtat, primum

Aliqui ignita galea ad id utuntur.

primum ad sanguinis reuulsionem pedis uenam, deinde deriuãdi gratia, eam quæ in narium extremo apparet, incidemus.

¶ De sopore. Cap. V.

Ex cerebri pituita.

SI quis cum profunda animi in somnũ delatione iacet, & tamen si urgeatur sentit & mouetur, uerum oculos semper occlusos habet, at quos si altius illi inclametur, aperit, atq; ilico sopore oppressus occludit, is sopore laborat. Quem affectũ clysteribus acribus, suprà Capite de apoplexia descriptis, curare profuerit. Ori quoq; laborantis mulsa infundenda, quã ut per fauces dimittat, solicitare oportet. siquidem ea ægro alimenti loco præbetur. Caput ad hæc tribus primis diebus, aceto cum rosaceo irrigabitur. Verum post tertium diem sternutationes, struthij & ueratri albi puluere inspirato iritabimus. Caput quoq; non inutiliter rademus, & sinapi cum aceto & castoreo perfricabimus.

Hæc lethargo omnia cõferunt, & ad hæc Græci uenam secant.

De con-

De congelatis, quibus ſemper oculi inconniuentes manent. Cap. VI.

COngelatum ac rigidum merito aliquem iudicabimus, quum quaſi in ſomnum ſolutus decumbit, nec ab aſsidētibus incitatus mouetur, nec etiā punctus ſentit: & licet oculi patent, cilia tamen eius immota ac rigida permanent. Subueniendum quidem huic malo medicamentis ſopore dicatis. At præter illa, oleum ioſminum capiti infundatur, in cuius ſingulis libris, uncia euphorbij adiecta ſit. Præterea caput ipſum ex caſtoreo & euphorbio in oleo ioſmini læuigatis, illinatur.

Ob refrigeratū corporis habitū.

Cōferūt quidē æque calida, ſed nō æque ſicca.

De neruorum reſolutione, quæ παράλυσις dicitur. Cap. VII.

QVum aliquis ad motum omnino impotens eſt, ita ut unum aut plures artus commouere minime queat: ſicq; unà ipſorum ſenſus abolitus fuerit, illū reſolutiōe unius pluriumúe artuum tentari pronunciamus. Huius quidem mali curationem, catapotiorum fœtidorum

A pituita, animalis facultatis ductus occupante.

B à me

à me compoſitorum oblatione, auſpicabimur. Ea accipiũt, pulueris hierę picræ drachmas decem, ſyluestris cucurbitæ carnis interioris drachmas quinque, euphorbij drachmas duas cum ſemiſſe, caſtorei, piperis, ſucci Cyrenaici, ſagapeni, opopanacis, * thapſiæ Indicæ, ſinapis, ſingulorum drachmam unam: centaurij minoris, ſucci cucumeris agreſtis, utriuſq; drachmas quinq;. gummi rutæ ſucco diluuntur, quibus alia excepta in catapotia digeruntur, † quæ decem doſibus exhibenda ſunt. Quorum una portione deuorata, * triduum à medicaminum uſu æger conquieſcet, ac eo tempore cicerum decocto, & oleo, et ſinapi enutrietur. Poſtea alteram doſim aſſumat. huic ubi tertia ſucceſſerit, aliquãtulo tẽporis interuallo ad uires recolligendas, à medicamentorum uſu æger rurſus abſtineat. Cibi conueniunt ſpeciebus calidis, & incidentibus ſeminibus cõditi ac præparati: cuius notæ eſt piper, & huic caliditate paria, & caro minutim cõciſa, & in

* Seitaragi Mar. interpret. lepidion.

† Fortaſſe legẽdũ, quorum decem una doſi exhibẽda ſũt.

* Aliq. tres hebdomadas ſribi uolunt.

& in frixorio frixa: uel alioqui alij ad cõcoctionem expediti, & non recrementitij. Potus autem mulsa sit. Iam membra quoq; resoluta, oleo costino utiliter inunguntur. quod recipit, costi unciã unam, piperis, pyrethri, euphorbij, singulorum tertiam unius unciæ partem, castorei semunciam, omnia in semilibra † olei uiolæ luteæ, quæ antiquis parietibus increscit, aut olei narcissi læuigãtur: atque ita membris deficiẽtibus inuncta, multum iuuant. Porrò diebus singulis, quibus â catapotiorum suprà descriptorum usu æger liber est, exhibendæ sunt drachmæ duæ subsequẽtis confectionis: quam ab anacardi cuiusdã arboris Indicæ fructu, anacardinã appellant. Zingiberis, pyrethri, nigellæ, piperis nigri, piperis longi, seminis petroselini Macedonici, singulorum drachmæ uiginti: myrrhæ, rutæ siccæ, liquoris Cyrenaici, aristolochiæ, baccarum lauri, castorei, thapsiæ Indicæ, sinapis, gentianæ, singulorum drachmæ quinq;: anacardorum succi, qui ob simi-

† Al. cheruæ. i. ricini fruticis.

lem melli consistentiam, mel anacardinũ dicitur, drachmas quinq;, irrorentur omnia oleo nucum, & melle decocto ac despumato excipiãtur. Medicamẽ hoc neruorum resolutioni, apoplexiæ, oris contorsioni, tremori, alphis tum albis, tum nigris, scorpionum ictibus, cõuulsioni, quæ humiditati fertur accepta; & in summa, omnib. frigidis affectibus, quàmmaxime accommodum cẽsetur. Siquidem hoc medicamẽtum deuoratum sudores elicit, febrimq; sua mirifica calefaciendi potentia ægro conciliat. Verum si forte propinatum, ægrotantẽ sanitati non restituerit, ab omni medicamine ipsum decem dies abstinere, ex usu erit: interim tamen uictus ratione (quæ cum studio adhiberi debet) exacte instituta. Deĩde rursus uiribus recollectis, ad mali curationem præscripta ratione properabimus.

Ab externa causa.

§ Cæterum si resolutio ex plaga, aut casu ab alto, aut incidente quopiam corpore, subito facta sit, omni curationis spe adempta, affectus (utpote neruo, aut musculo,

ſculo, aut tendone per trāſuerſum diſrupto) incurabilis permanebit. Si uero nō ſubito malum ex his cauſis excitatū ſit, ſed proceſſu temporis paulatim & pedetentim augeatur, tum loco læſo emplaſtrum hoc adhibeatur, quod recipit, fari, nam fœnogræci, glandem unguentariā, nucleos ceraſorum ſylueſtriū, & domeſticorum, ſemē ricini fruticis, bdellium, ammoniacū, adipem anatis, ceram, oleū lilij. hæc ſimul contuſa & cōmiſta, in formam emplaſtri, quod læſę parti inducitur, rediguntur.

Ex humoris ob confuſionē influxu.

Hoc in principio inutile, ſed ceſſante fluxu præſtātiſſimum eſt.

De ſtupore ac tremore. Cap. VIII.

SI quis aliquod ſuorum membrorum ita affectum ſentit, ut ſæpe pedes noſtri afficiūtur, dum obſtupeſcunt, membrū hoc ſtupore implicitū affirmamus. Quoniā aūt diſpoſitio hæc ſi lōgius prorogatur, in reſolutionē ob cauſarū uicinitatē trāſit, eius curā haud differemus. Quocirca quoq; huius mali remedia nōnullam cum neruorum reſolutione dicatis præſidijs affinitatem ſortiūtur. Nam

Stupor, à frigido ſucco.

ſi recens affectus fuerit, ac præter frigidã intemperiem duntaxat modicum humorem pituitoſum admixtũ habuerit, ſola ad huiuſcemodi affectum idonea uictus ratiõe, oleiq; coſtini inunctione, illi ſubueniri poterit. Verum ſi inueterauerit, maiorq; morbus ob pituitoſi ſucci copiã extiterit, præter hæc æger catapotijs fœtidis purgabitur, eiuſq; intemperies anacardini confectionis uſu, & ratione uictus calidiore & ſicciore, ad temperiem reducetur. Cæterum tremori eiſdem præſidijs, quibus ſtupori ſuccurris, ſubueniendum eſt. At ſi ex liberaliori uini uſu obortus tremor ſit, æger ſibi à uino temperabit. Similiter ſi ex aquæ è niue ſolutę potu, in hunc affectum æger inciderit, ab ea quoq; abſtinebit, ac in laconicum primam balnei domum ualde calefactã, quouſq; ſudor copioſus erumpat, properabit, aut balneis aquarum naturalium opportune utetur, atq; crebro in ſole utiliter apricabitur.

Tremor ab eadẽ cauſa, ſed minori.

De oris diſtortione. Cap. IX.

Oris

ORis conuulſione aliquē affligi cen ſemus, ſi quando illi os ad alterum latus contorquetur, & oculum ad quem illud conuellitur, occludere nequit: pręterea ſi expirare iuſſus, flatus ab altera tā tum parte prorūpat, effleturq;. Curationem uero eius, alui deiectione per catapotiorum fœtidorum propinationē aggrediemur, & cibum ægrotanti, & potū incidētem, ac calefaciētem, ut Capite de neruorum reſolutione perſecuti ſumus, inſtituemus. Item indies mane priuſquā cibū æger capiat, ex ſinapi & ſyrupo acetoſo gargarizatiōnē porrigemus. Et in tenebroſam domū deducto ęgro, iubebimus, ut nucem myriſticam parte ea qua affectus eſt, ore retineat. Naribus etiam ad iritandas ſternutationes, ſtruthiū detritum inſpirabimus. Præterea oleo coſtino ægri ceruicis uertebras, & faciem, & frontem perungemus. Adhæc ſingulis diebus anacardini cōfectionis ſeſquidrachmam, non inutiliter ęger aſſumet. Quod ſi his remedijs affectus non cedit,

Ob pituitæ infarcionē.

Vtuntur hodie ad mouēdas ſternutationes helleboro confuſo.

1. dubi cōdicium legere est.

uentris solutionem, ac plane eandẽ cum iam comprehensa curationem repetemus. De ea porrò oris cõuulsione, quæ nõ subito, sed paulatim oritur, haud quaquam mihi sermo est: siquidem huiuscemodi, non nisi in perniciosa phrenitide, alijsq; morbis acutis, morte iam imminẽte, inuadit ęgrotantem, atq; tunc ea conuulsio ex siccitate originem ducit.

De conuulsione, quàm σπασμὸν Græci uocant. Cap. X.

CVm cuipiam particula aliqua contracta ad suam cõuellitur originẽ, siue quum plures ex instrumentarijs partibus ita afficiũtur, conuulsas eas esse iudicamus. Conuulsio autẽ omnis, aut statim, aut pedetentim apprehendit. Cõuulsioni quidẽ subito exoriẽti, eadem curandi ratio, quam resolutioni ex usu esse pręcepimus, adaptãda est. Priuatim tamen in hac, partim pluribus manuum frictionibus, partim frequẽtiori olei costini inunctione utimur. Quæ uero non repente inuadit, sed lente aridam æstuantemq; febrim,

Ex repletione.

Ex uacuitate.

febrim, aut largas deiectiones, aut copiosum uomitum, aut ingẽs sanguinis profluuium, aliamúe magnam inanitionem aut ariditatẽ, subsequitur, mala est, atq; ad curandũ contumax conuulsio. Nihilominus qualiscunq; sit morbus, eius tamen curã aggrediemur, ac ægro hordei decoctum, & iuscula pinguia, emollientiaq;, & frumẽtaceas sorbitiunculas administrabimus. Ac deinceps in aquæ tepentis solium, ægrotantem deducemus, & egelido oleo uiolaceo, & oleo ex semine cucurbitę domesticæ, neruorum maxime exortus cõuulsiõe implicitos, inungemus. Præterea ut solio diutius immoretur, oleoq; uiolaceo illinatur, hortabimur, & uinum modicũ perquàm aquosum potui porrigemus, cibisq; humidioribus ægrotantem enutriemus.

De morbo comitiali, ἐπιληψία dicto. Cap. XI.

Morbo sacro comitialiúe quempiã detentum testamur, quum in terram subito concidit, ac quasi concussus conuellitur, sed ita ut principis animæ facultatis

Ob obstructionẽ, impeditẽ spiritus animalis transitũ.

cultatis noxa concomitetur. Quod si cũ
his indicijs oris spuma, peculiaris admo-
dum huius mali nota, apparet, aut urina
& stercus præter uoluntatem excernun-
tur, aut genitura profluit, dispositio dete
rior uehementiorq; existimatur. Porrò si
eger priusquã malo corripiatur, præsen-
tit quasi auram seu spiritum ex particula
quapiã sursum ferri, ac caput petere, un-
de postea syncopi corripitur & concidit:
necessum erit, simulatq; aurã hanc sub-
nasci sentiat, antequã in terrã collapsus
cõuellatur, ut eam partem à qua aura ef-
fertur, superius fortiter uinculis interci-
piat ac constringat, siquidem eo pacto
instantem accesionem propellet, aut sal
tem mitiorem ac minus uehementẽ effi-
ciet. Intermedio quidẽ tẽpore, quo acces
sionib. æger uacat, purgatiõe ex catapo
tijs * coccijs solicitãdus est: & pars cõta-
gionẽ impartiens, sinapi, pipere, euphor
bio in melle anacardino simul læuigatis
inungenda, tantisper dum uesiculæ obo
riantur, & tenui sanie plenæ crepent, ac
liquor

Per consortiũ alicuius particulæ.

** His alia pro humorũ uarietate, ab autoribus miscẽtur.*

liquor in illis collectus profluat. Nec cicatrice obducantur, donec quicquid in illis coaceruatū sit, promaneat, nam hæc huius affectus certissima curatio est. Postremo etiā cucurbitulæ cum modica cutis incisione, parti consortij lege affectū inferenti, affigantur. Si autem æger priusquā morbus eum inuadat, nauseā, uel uentriculi erosionē, palpitationemq́ patiatur, & dein accessio subsequatur, sępe uomitum porrectis his, quæ uomitibus ciendis sunt idonea, iritabimus: quo facto, ut medicamen amarū in potu frequenter sumat, hortabimur. Ventriculo quoq; emplastrum ex spica, rosis rubris, mastiche & thuris cortice, uino odorato subactis, imponēdum. Vniuersa autem uictus ratio, ægro talis præscribi debet, quæ sit quàmminime excremētitia, qualis est tum caro in frixorio frixa, & * profundioribus uasis incocta: tum auis palatū dentatū habens, Arabibus * taguid appellata, tum aliarum auiū in collibus degentium, & hœdorū caro. Porrò si ægro

Ex uētricu li uitio.

Poßimus aliquādo oleum masti chis, aut cotoneorū addere.

** Manar. ui tratis habet.*

** Pli. li. 10. c. 44. Diomedeas huius generis aues uocare uidetur.*

Ex cerebri pituita. ægro ſenſuum obfuſcatio, motricisq́ʒ facultatis imbecillitas ac torpor ſuperuenerint, nullaq́ʒ cõmemorata in alijs huius affectus ſpeciebus indicia adfuerint, laborãti catapotia coccia ſubinde ſunt offerenda. Et cibos quoqʒ incidẽtes ac extenuãtes, è quorũ numero antè dicti ſunt, præbere competit. Gargarizatio ad hęc, ut & ſternutationes antea compræhẽſis iritatæ, (eliciendæ pituitæ gratia,) hauđ parum conferunt. Proinde naribus pæoniæ radicis puluis, atomorũ inſtar contuſus, utiliter inſpirabitur. *Ex ſanguinis copia.* Cæterũ ſi ęger comitiali morbo affectus, faciem & oculos rubẽtes, uenasq́ʒ tumidas habeat, ſanguinis ex uena malleolũ interiorem perreptante extractio, ſtrenue ei ob remiſsionem auxiliatur. Quinetiã ex ſuris, appoſitis cucurbitulis, ſanguis non inutiliter uacuabitur, & caput opportune oleo roſaceo cũ aceto irrigabitᷓ. A uino uero, cepis, allio, ſinapi, porris, apio, fabis, † cannabi, & breuiter ab his quæ caput uaporem emittendo grauant ac implent, ęger arcebitur.

† Alias canabit, hoc eſt, braſsica capitata.

arcebitur. Electuarium ad omnem morbum comitialẽ efficax. Pyrethri, seselis, stichados, singulorũ drachmæ decem, agarici drachmæ quinq;, cardamomi recentis & acuti acriorisq;, * liquoris Cyrenaici præstantissimi, aristolochiæ rotundæ, singulorũ sesquidrachma, exprimito ex scilla succum, ac eum æquali mellis portione cõmixtum decoquito: illoq; simplicibus medicamentis exceptis, formato electuariũ. Huius, nucis auellanæ instar, cum liquore quopiam medicamentorũ uim ad caput dirigente, indies æger mane, & tribus horis post frugalẽ cœnam, assumet, & à crassioribus cibis interim abstinebit. Electuarium hoc, seu antidotus, omnib. morbi comitialis differẽtijs probe auxiliatur: si modo unam à Galeno descriptã excipias, quæ scilicet ex sanguine ducit originẽ, cuius & nos quoq; iam supra meminimus. Huic sanè affectui sanguinis primũ ex uena interiorem maleolũ perreptante, deinde ex axillari aut humerali missionem, præsentaneum

*Hodie officinæ assam fœtidã uocant.

neum remediũ adferre ſæpe uidimus. Victus autem ratio hoc malo implicito, inſtituenda eſt ex his, quæ ſanguinem minuunt atq; refrigerant. Quocirca carne, uino, reliquisq; dulcibus abſtinendum, & acidorum fructuũ ſuccus ad debitam craſsitudinem decoctus, loco potus porrigendus eſt. Item capiti quoq;, ea quę refrigerandi uim poſsident, quæq; ſanguinis impetum reprimunt, non inutiliter ſuperaccõmodabuntur.

De incubone, qui ἐφιάλτης *Græce dicitur.* Cap. XII.

Ab organorum facultatis animalis modica obſtructione.

CVm quis in ſomno ponderoſum quiddam ſibi incumbere imaginatur, & uox eius ſupprimitur, aut incerta indiſcretaq; editur, incubone correptus dicitur. Cui malo mox per initia ſuccurrendũ eſt. Nam ſi diutius ſe prorogauerit, crebroq; eos per noctem oppreſſerit, grauius aliquod nunciatur malũ, ut apoplexia, inſania, & morbus comitialis. Quæ enim comitiales interdiu, eadem ephialtici dormientes noctu patiuntur.

Proinde

Proinde si sanguineo colore, uenisq; turgidis æger fuerit, ex malleoli uena sanguinem detrahemus, ac suræ cucurbitulas cum cutis incisiõe ad sanguinis reuulsionem agglutinabimus. Præterea laborantem à uini potu, & dulcium ciborum esu (in primis ab his quæ copiosum sanguinem gignũt) dehortari commodum erit. Si notæ cõtrariæ pituitam indicantes adfuerint, aluũ catapotijs coccijs ducere, & ægro uictus rationem extenuantem, ac incidẽtẽ instituere, utile erit. Exercitia quoq;, & inferiorũ partium frictiones, haud paruum momentum ad huius morbi depulsionem adferunt.

Ex sanguine.

A pituitæ copia.

De melancholia. Cap. XIII.

SI alienæ cogitationes ac æstimationes absq; euidenti causa, aliquẽ occupauerint, & inter cætera animi pathemata, metus, mœstitia, odiumq; hominum præualuerint, illi melãcholiæ initiũ adesse asserimus. Cæterũ quãdo malum usq; adeò inualuerit, ut quæ animo concipit, proloquatur, & sermonẽ & operationes incon-

inconstãtes interturbatosq; ædat, melancholica quæ apparent signa, eam perfectam esse fatentur. Quē itaq; huiuscemodi uanæ imaginationes, & metus, animiq; angustiæ detinent, priusquã increscere augescereq; cœperint, illi omnino subueniendũ est: quoniã si hæc symptomata excreuerint, difficilem, ac plane contumacem curationem admittent. Quapropter si melãcholiæ comites sint uẽtris dolor & inflatio, ineptus ac uitiatus corporis color, praua concoctio, uomitus ructusq; acidi, flatuosorum spirituũ copia, & sputorum multitudo, curationẽ à uenæ axillaris, aut eius quæ inter minimũ digitum & anularem sinistræ manus repit incisione auspicabimur. Et si sanguis effluens, ater crassusq; cernitur, multum sanguinis: sin autem tenuis & boni coloris conspicitur, minimũ extrahendũ erit. Nisi forte crassiorem mox fluxurũ suspicemur. Laborãtem uero, his quæ aluum leniunt & humectant, ex quorũ genere iuscula ex carne hœdorum, & iuniorum ueruecum

Cura eius quæ per cõsortiũ fit.

Græci potius uenas in cubito secant.

ueruecum confecta sunt, nutriri competit. In balneũ quoq; dulcis aquæ (in quo tamen non diu desidebit) deducẽdus æger erit. Post hæc, subsequenti decocto epithymi à me conscripto, prospere uteris. Habet autem se in hunc modũ. Myrobalanorum Indicarũ drachmæ decẽ, filiculæ (quam πολυπόδιον Græci uocãt) drachmæ quinq;, senæ drachmę † nouẽ, turbit drachmę quatuor, stichados drachmæ decem, uuarum passarum ab acinis mundatarũ tantundẽ, epithymi Cretensis drachmæ decem, omnia excepto epithymo in tribus libris aquæ, ad sesquilibræ consumptionẽ, decoquito, his actis, adijcito epithymũ, ac statim ab igne decoctum amoueto, & tantisper dum refrigeretur in eo epithymum madere sinito, & illis simul refrigeratis, manibusq; contritis, ius percolato. Deinde sumito agarici scrupulos duos, aloẽs drachmã unã, sacchari sedrachmã, hellebori nigri sesquiobolum, excipito hæc melle, aut * iuleb uiolato, informatoq; catapotia, ac tri-

† *Alibi octo.*

* *Constat uiolis, aqua, et saccharo.*

 bus

bus horis ante decocti propinationem, pro uirium robore porrigito, & deinde præscriptum decoctum ægrotanti exhibeto. Posteà * triduum totũ ęger ad uires recolligendas conquiescet. Interpositis quidem diebus, quibus à medicaminum usu abstinebit, paulo antè dictis aluũ lenientibus cibis enutriendus est: & potui uinum tenue & lucidũ, beneq; odorum præbendũ. Dehinc rursus æger commemorata ratione euacuãdus est. Quinetiã tertio quoq; & quarto interpositis interuallis, per inferiora huiuscemodi purgationẽ moliemur. Interim tamen ægrotus à bilem atram gignentibus cohibeatur, cuius generis caprarũ magnarũ caro est, & ferina, & uaccina, & suilla, & sale condita caro, & caseus uetus, & fabæ, & inprimis lenticula, oleraq; uniuersa humectandi uim nullã possidẽtia. fugiat quoque uina crassa & nigra, exercitia & uigilias, caueatq; ne uel fame, uel siti excrucietur. Sed his cõtraria, uinum tenue, perlucidum beneq; odorum, & frequentes ad diutinos

*Aliqui hebdomadas tres scribi uolunt.

diutinos somnos, illi iniũgere cõpetit. Prospiciendum etiam lieni his remedijs, quæ in sequẽtibus Capite de intumescẽtis splenis præsidijs, prosequemur. Cap. 70. Similiter os quoq; uentriculi corroborãdum est, medicamẽtis his, quorũ mentionem Cap. 63. & 64. faciam, ubi ad uentriculi affectus deuentum fuerit. Cum autem nulli ex cõmemoratis antea circa uentriculum affectibus, aut certe pauci melãcholiæ eueniũt: Ex proprio cerebri affectu. sed si post phrenitidẽ, aut capitis ictum, aut diutinam in sole moram, aliquem ea occupauerit: mox inter initia sanguis ex humerali uena eliciẽdus est, & capiti iisdem præsidijs, quæ his affectib. proprie dicata sunt, prospiciendum. Ad hæc caput, modice feruefacta aqua irrigãdum: & insuper oleum rosaceũ, aceto ex uino confecto dilutum, ab alto superfundendum. Similiter & lac muliebre capiti ægri immulgeri prodest. Naribus quoque oleum seminum cucurbitæ domesticæ, & muliebre lac, recte indẽtur. Quinetiã in balneum, humectãdi facultatem pos-

ſidens, ſubinde æger deducetur, & ibidẽ aqua tepẽs liberaliter capiti infundetur. Præterea ęgrotans omnia odora, frigida facultate prædita, crebro naribus oppor tune obijciet. § Cæterum ſi modo duorum præſcriptorũ affectuum, eius uidelicet qui per conſortium eſt, & qui ex proprio cerebri affectu dependet, nulla indicia melancholiam concomitentur: inter initia uenam, quę ex humerali ac axillari dextri brachij communis eſt, incides, ſanguinemq́; præſcripta ratione ex cõſiſtentia ac colore examinabis. Deinceps reliquam medendi atque alendi rationẽ, in priori melancholiæ ſpecie comprehenſam præſcribens, ægrotanti ſubuenies. Poſteaquam uero hæc auxilia tẽtaueris, aliquot diebus ægrum à medicaminum uſu quieſcere ſines: & deinde recollectis uiribus, ut prius curationem, tantiſper dum ab omni malo liberetur, aggredieris.

Vtrinq; ambigentis cu ratio, ex melãcholia ſcilicet naturali, & ſanguinea.

Verum uniuerſum ſtudiũ, quod in melancholicis conſiderandum exiſtit, eò ſpectat, ut pinguiores corpulentioresq́;

Tribus melãch. ſpeciebus cõia.

resq́; crebris balneis potabilis aquæ, et uictu boni succi & humectãte, & cum decenti animi delectatione, reddãtur. siquidem ilico, simul atq; pingues obesiq́; redditi sunt, à proposita noxa liberantur. Proinde cibi illis quàmmaxime idonei censentur, ueruecina caro, hœdina, gallinacea, & panis similagineus. Furfuraceus nanq;, nulla ratione ijs aptus, utilis' ue putatur. Vinũ autem conuenit tenue ac pellucidum, quoniã crassius nigrũq; illis ineptum est. Præter hæc, lac etiam recenter emulctũ, & adhuc tepens his confert. Similiter et saxatiles pisces recentes, & sesama saccharo pręparata, atq; oleũ amygdalinum, ex usu sunt. Ad hæc cantilenas, mimosq́; ridicularum rerum eos audire, & alias res præ oculis habere, quibus maxime capiuntur, exhilaranturq́;, & multi somni, hoc morbo correptis pręsidio sunt. Contra ex graui & frequenti cogitatione, solitudine, uigilijsq́; multis, graues illis noxæ eueniũt. Catapotia bilem atram purgantia, quæ decoctum

paulo ante deſcriptũ ob nauſeam reſpuẽtibus porriguntur. Epithymi Cretenſis drachmæ uiginti, filiculæ (quam Græci πολυπόδιον uocant,) agarici, utriuſque drachmæ decem, hellebori nigri drachmæ quinq́;, * ſaccari tantundem, ſtichados drachmæ ſeptem, pulueris hieræ picræ drachmæ quindecim. finguntur ex his catapotia, & offeruntur eorũ drachmæ tres, uel minus pro uirium ratione.

* Sic Manar. ſalẽ Indicum interpretatur.

Cæterum diebus, quibus à medicamẽtis æger liber quieſcit, electuarij exhilarans inſcripti, portionẽ opportune aſſumet. Hoc accipit, meliſſę, corticum citri, † caryophylorum, galliæ moſchatæ, maſtiches, croci Oriẽtalis, cinnamomi, nucis myriſticæ, cardamomi, pęoniæ, * been albi & rubri, zedoariæ, doronici, § ſeminis ocimi maioris, ſeminis ocimi caryophilati, ſingulorum pares portiones, moſci quantum pendet decima pars denarij unius. inſuper ſumito myrobalanos chebulas numero uiginti, & emblicas numero triginta. has conterito, & in tribus libris

† Alij Gary. legunt.

* Incognitæ ueterib. radices, ſed in officinis proſtantes.

bris aquæ ad duarum librarum euaporationem concoquito, & per colum traijcito. Iam percolato iuri, adijcito mellis libram unam, & dein rursus decoquito, quousq; uniuersa aqua euaporatu absumatur, postremo tribus huius cocti mellis partibus, partem unam prædictorum medicaminũ in puluerem detritorũ, adijcito. Cum autẽ usus postulauerit, huius antidoti, nucis auellanæ instar, offerto. Sanè electuarium hoc, animi hilaritatẽ, coloris iucunditatem ac amœnitatẽ, bonamq; concoctionem creat, adhæc caniciem quoq; retardat.

Frigidis ... fectibus ... quàm ido... neum.

De distillatione, raucitate, & grauedine.

Caput XIIII.

CVm aliquis post balnei usum, aut exercitium, aut aliam quampiam occasionem calefacientem, caput in aëre ambiente frigidiore, & uentis aquilonijs flantibus detexerit, & inde naribus & palato pruritus ac titillatio, nimirũ in spongiosis ossibus, & commotio sternutationesq; prouenerint, adhibeat linteum calefactum

Ab aëre fr... gido cer... brũ comp... mente.

lefactum capiti: atque id tantisper, dum calorem in profundũ capitis penetrare sentiat, relinquat. Deinde nigellam naribus odoris gratia admoueat: & eius etiã puluere, aut struthij nariũ foraminibus inspirato, sternutationes prouocet. Praeterea ne peccans humor in dorsalẽ medullam fluat, supinum decubitum uitet: multam quoque ciborum ingestionem, praesertim uaporosorum, ac uini potum fugiat.

Cum calida intẽperie. Quod si affectus lintei excalefacti usu nihil remittat, sanguinẽ humerali uena secta mittere, ac uẽtrem remedijs aluum lenientibus atque emolliẽtibus ducere expedit. Tale est subsequens decoctũ, quod tusse & thoracis asperitate correpto, aluique solutione indigẽti, potui datur. Accipit autẽ * sericas numero uiginti, * myxas triginta, uuarum passarum ab acinis liberatarũ drachmas decem, uiolarũ exiccatarum drachmas quatuor, dulcis radicis à cortice liberae, & nonnihil contusae drachmas quinque, ficus caricas decẽ, omnia in tribus libris aquae, ad duarum absumptionem

** Sic iuiubas, & sebesten interpretor.*

ſumptionem decoquuntur, deinde per colum traijciuntur: & in percolato hoc decocto caſsiæ fiſtulæ drachmæ ſeptem, mannę (quam antiqui mel aërium appellant) drachmæ decem diſſoluũtur. Cæterũ, ſi neq; uenæ humeralis inciſio, neq; alui deiectio præſenti affectui opem attulerint, & materia quoq; in thoracẽ defluxerit: ad hæc ſi cum tuſſe febris infeſtauerit, ilico uena axillari, aut ea quæ ex axillari & humerali communis eſt, ſecta, ſanguinem mittes, & à carnium & uini uſu ægrum arcebis. Item quãdiu ingens calor, tuſsiſq; aſpera & arida perſeuerauerint, potui porriges hordei decoctũ, aut iuleb uiolatũ (Græcis iozulapon appellatum) quod ad hunc modum cõficitur. Violarum unciæ tres, in tribus ſextarijs aquæ per diem macerantur: excolatæq; aquæ, libræ tres ſacchari adijciuntur. Verum calore ſe remittente, tuſſeq; ſicca in humidam uerſa, ut iam æger expuat: infra ſcriptum decoctum una cum iam narrato iuleb uiolato indies tantiſper, dum

pectus

pectus expurgetur, & tussi æger liberetur, uoxq; pristinæ claritati restituatur, propinandum est. Quod decoctum accipit, ficus caricas quinq;, sericas decẽ, myxas uiginti, uuarum passarum albarũ ab acinis mundatarũ drachmas decem, dulcis radicis, cui cortex ablatus sit, drachmas q̃nq;, omnia donec tabuerint aquæ incocta, per colum traijciuntur. Huius decocti quotidie unciæ tres, admixtis iuleb uiolati drachmis quinq;, exigẽte usu porriguntur. Porrò si inueterauerit tussis, molestaq; esse perrexerit: curationem

Cap. 55. eius, ut Capite de tussis præsidijs persequar, aggredieris. Cæterũ si defluxus humorũ ad nares, Latinis grauedo, Græcis κόρυζα appellatus, perseuerauerit: suffitibus per infumibulum, aut calamum in naribus transmissis, cohibebitur. Proinde si humor, qui ad nares decumbit, tenuis, acris, mordax, suppallidúsq; extiterit, suffumigationem ex * sulphure, aceto macerato posteaq; resiccato, tẽtabimus. Aut si libet, ex hordeo fabisúe decorticatis

* Legendũ puto furfure, cũ Auic. non sulphure, cum Mesue.

tis, acetoq; cõmaceratis, ac deĩde exiccatis, aut ex saccharo cãdido, sandaloq; albo, suffitu prædicta ratione utemur. At si nullã caloris notam facies præ se ferat, suffumina ex costo, uel thure apparabimus, nã & hæc quoq; fluxus reprimunt.

Opportunũ hos suffitus purgatio præcedet

De lippitudine, quæ ὀφθαλμία Græcis uocatur. Cap. XV.

QVando adhærescens oculi mẽbrana, quæ natura alba est, ob sanguinis affluxum cruenta apparet, & ex oculis lachrymæ resudant, atq; in maioribus oculi angulis sordes quædam colliguntur, ægrum lippitudine infestari certum est: quæ pro symptomatum numero uehemẽtiaq; modo grauis, modo lenis existit. Verũ inter huius uitij species, deterrima ea esse fertur, quæ oculorũ alba adeò inflata tumidaq; habet, ut nigredinem (quæ corneæ pars tota est, adhærẽte mẽbrana non obtecta) obtegere, palpebrasq; inuertere uideatur. Mox itaq; per ophthalmiæ curationis initia, uenam humeralem patienti oculo oppositam, in

Puto, illã non ex sola cõstare humerali, sed ex ea & cõmuni factã.

* extrema manu pollici uicinam, aut supra cubitum, secare iuuat: nisi leue malum fuerit. Siquidem tunc è directo partis læsę, secta humeralis uena, ut & in cõsistẽte fluxus, opẽ fert. Quocirca quanto uehementior affectus est, tanto maiorem sanguinis copiam detrahere decet. Post sanguinis autem detractionem, aluus myrobalanis citrinis, manna (ueteribus mel aërium appellata) & fructuum quorundam, ut prunorum, tamarindorum succo, ducenda est. Aeger quidem à carne, uino, & cibis dulcioribus arcendus: parcior quoq; uictus illi præscribendus est. Quod si hæc inefficacia fuerint, * collyrium album lacte mulieris puellã lactantis leuigatum, oculis illinetur. At si sordiũ multitudo in oculis collecta sit, specillo lana molli inuoluto, ac aquæ rosatæ immerso, oculum à suis sordibus liberare cõpetit. Dehinc puluis albus inspargendus, oculisq; mollis lana * muliebri lacte imbuta, cum laxa fascia (ne puluis lachrymis eluatur) illiganda est.

Id in augmẽto cõmodũ, in principio sola repercutiẽtia conueniũt.

Huius lapidis natura apud Plin. li.28.ca.7.

Deinde

Deinde oculis ita molliter astrictis, & ægro in tenebrosam domum deducto, omni studio & conatu somnum illi conciliabimus, summopere cauentes, ne in affectum oculum, aut capite depresso & inclinato decumbat. Sint itaque omnia capitis indumẽta laxiora, ac minus stricta: nec diu pronus, imò potius supinus cubet. Porrò si à uenæ sectione, atq; alui deiectione, oculus leuior, & dolor eius sedatus, & * tumor mollior, & lachrymæ imminutæ fuerint, balneum subinde æger conscendat. Siquidem hoc morbi reliquias dissipabit, ac depellet. Cæterũ humidis sordibus oculiq; grauitate permanentibus, puluerem citrinum accommodo de oculo inspirabis. Ex horum remediorum genere, quod lippitudine uexatis multum conducit, etiam est linimentum subscriptũ, epithematis instar fronti ac palpebris accommodatum. Quod recipit: Glaucij præparati succi, rosarũ, aloës, lycij, sandali rubri, nucis Indicæ, croci * Orientalis, singulorũ æquas portiones.

*Id in quibusdã exemplaribus deest.

Epithema ad palpebrarum tumorem: confer fol. 61.

*Ita à cnico id Rhazes distinguit.

tiones, ex quibus omnib. inter se coriandri succo commixtis, finguntur collyria: & ubi usus expostulauerit, unum illorũ coriandri aut intybi succo, aut rosacea aqua læuigatum, dictis iam partibus inungitur. Hoc remedio si ęger usus fuerit, superis fauentibus, sanitati restituetur.

Collyriũ album: Cerussæ ablutæ drachmæ decem, sarcocollæ crassioris drachmæ tres, tragaganthę drachma una, opij sedrachma. hæc iuuẽculæ lacte detrita in collyria, lenticulæ instar digerũtur. Puluis citrinus: Sarcocollæ crassioris drachmæ decem, aloës drachmę duę, croci tantundem, myrrhæ drachma, lycij drachmæ duæ. his in pollinem subactis, ubi usus erit, puluis oculo inspirabitur. Puluis albus. Sarcocolla alba & pinguis, lacte mulieris potissimum iuuenculæ macerata, in umbra tantisper dum exiccetur, relinquatur, deinde exactissime conteratur: & singulis eius pulueris drachmis decẽ, adijciantur glaucij succi drachmæ duæ. hæc rursus in puluerem tenuissimum

ſimum detrita reponuntur, poſtulanteq; uſu oculo inſparguntur.

De oculorum ulceribus. Cap. XVI.

ABſceſſum oculo innatum præſagiunt, ingens & uehemens punctilis ac pulſatilis dolor, multæ profluentes ab oculis lachrymæ, & uniuerſus oculus, aut abhæreſcens mēbrana ſola, cruore ſuffuſa: quorum ruborem apertis oculis, aut inuerſis palpebris, intueri licet. Deinde in oculo unus locus altero ſanguinolentior, aut in cornea conſpicua parte locus aliquis albus apparens, oculi quoq; abſceſſum indicāt. Cæterum ad præſentis affectus auxilia inſtituēda admouendaq;, Medico in oculorum ægritudinibus profligandis exercitatiſsimo, & natura ſagaci, opus eſt. Veruntamen nos curationis capita & ſummam, atque præcipuam medicaminū rationem, proſequemur. Dicimus itaque, ulcera in cohærente membrana (quàm oculi albū nonnulli appellant) oborta, non ita eſſe pernicioſa periculoſaúe, ut ſunt ea quæ

corneæ

corneæ parti adnata mēbrana non obtē ctæ innascuntur. At omnium perniciosissimum ulcus est, quod corneæ è pupillæ regione euenit. siquidē hoc ulcus pupillæ procidentia subsequi quàm ocyssime solet. Huius itaq; inflammationis curationem, à uenę humeralis incisione auspicabimur, sanguinis copiam quoad fieri poterit, imminuentes, dein ad alui solutionem properabimus. Et æger à carniū & uini dulcis usu arcebitur, solarūq; interim refrigerantium herbarū, ut intybæ, portulacæ, lactucæ esu, atq; aquæ potu contentus uiuet. Oculo uero per initia, collyrium album muliebri lacte detritū, immittendum erit. Quod si modo doloris pulsatilis uehementia, cæteraq; symptomata remitti uideantur, spes est morbum sine suppuratione solutum iri. At si pulsatilis dolor post detractum sanguinem, & deiectum uentrem, atq; collyrij albi usum, neque quiescat, neque remittat, exigua spes superest, inflammationē illam sine puris collectione curari posse. Quare

Inflāmationis nondum suppurātis curatio.

Iam suppurātis inflā. & ulceris curatio.

Quare tunc oculo collyriũ ex thure indu
cendum est, & hapsus aliquis ex molli la
nula admotus, illigãdus est. Verũ priuſ-
quam inflammatio ſuppureſcat, oculũ
leniter ne dolore excrucieẽ, abſq; hapſu
lanæ conſtringere decet. Nec tũc quoq;
à collyrij ex thure uſu abſtinere cõpetit:
quoniam tantiſper dum inflãmatio ſup-
puretur, illud illinere confert. Pure uero
iam nato, collyrium ex plumbo, quouſq;
cauitas tota abſceſſus impleatur, uniuer-
ſaq; caro regeneretur, quàm conuenien-
tiſsimũ erit. Hæc autem præſidia abſceſ-
ſu non magno exiſtente, opportune ten
tantur. Nam ſi magnus pupillæq; uici-
nus abſceſſus ſit, operæprecium erit, col-
lyrium Eleiſier, mox ad finẽ capitis ſub-
ſcribendum, cydoniorum malorum nu-
cleorum læuigatum oculo accommoda-
re, ac eodem tempore hapſum quoq; ex
tenera lana, molliter oculo alligare de-
cet, ne ulceris occaſiõe pupilla procidat.
Proinde ad hæc ſupinus decubitus, de-
preſſo nonnihil capite, & à uehementio-

re motu ocium & quies ægro conueniunt: Cæterum carne iam in abſceſſus ac ulceris loco regenerata, uniuerſaq́ cauitate impleta, relinquetur in oculo alba quædam cicatrix: quæ ſi profundius ulcus fuerit, craſsior: ſi uero in † corneæ tãtum ſuperficie extiterit, tenuior ſuperficiariaq́ erit. Cicatrix tamen illa ſeu callus, ſi remotius ab oculi pupilla ulcus cõſtiterit, nihil incommodi adferre poteſt. Sin autem pupillæ uicinior, poſt ulceris curationem, alba cicatrix relicta fuerit, uicinitatis ratione uiſionem abolebit. Quapropter tum illis præſidijs, quibus albugines abſtergũtur tolluntúrq́, utendum erit. Collyrium ex thure. Ammoniaci, ſarcocollæ, utriuſq́ drachmæ quinque, thuris drachmæ decem, croci drachmæ duæ, omnia læuigata, ac fœnogræci ſucco excepta, in collyria digeruntur. Collyrium de plumbo. Plũbi uſti & loti, ſtibij, pompholygis abſuti, æris uſti, gummi Arabici, tragacanthæ, ſingulorũ drachmæ ſeptem: opij ſedrachma, hęc ſimul

Cuiuſq; partis ſua quædam caro.

† Aliàs carnis.

Collyrium ex thure.

Collyrium de plumbo.

mul contrita, per tenuissimum pannum sericum cernuntur, & puluere aqua pluuiali consperso, informantur ex eo collyria. Collyrium deperditam ulceris oculi carnẽ regenerans, & pupillæ prociden- tiam prohibens, & relictam cicatricẽ seu callum extenuãs, abstergensq; Cadmiæ ablutæ, pompholygis loti, serussæ, stibij, thuris, singulorum drachmæ duæ, myrrhæ drachma una, sarcocollæ crassioris sesquidrachma, cinnabaris, aloës, opij, singulorum drachma una, finguntur ex his collyria. Collyrium autem Eleiser uocatum, quo ex ulcere procidentiã pupillæ metuẽtes utimur, in hunc modum se habet: Stibij, lapidis hæmatitis, utriusque drachmæ decem, acaciæ drachmæ tres, aloẽs drachma una. his cydoniorũ nucleorum succo subactis, informantur collyria: ac dum usus expetit, oculo accommodantur.

Collyrium polychreston, carnis generativi.

Collyrium Eleiser.

Ad ea quæ oculis incidũt educẽda. Ca. XVII.

SI pilus, festuca, aut quid aliud oculo fortuito inciderit, sumito specillũ re-

ſina pínea íllitum, uoluitoq́ꝫ per oculũ, & adtrahet id quod oculo illapſum eſt. Idem ſuccinum attritu calefactum, oculoq́ꝫ admotum præſtat.

De albugine oculo innata. Cap. XVIII.

QVæ oculís innaſcitur albugo, cicatríx eſt, poſt ulcerum curationem, dum eorum continui ſolutio reſtituitur, relicta. Quæ ſi in puerorum oculis oboriatur, faciliorís curæ erit, quàm in ſeniorum. Siquidem in ſenibus facta albugo, haudquaquam curationẽ admittit, niſi perquàm tenuís & ſuperficiaría ac nubeculæ ínſtar extiterit. Præſentem porrò affectum, præſidijs hís díſcuties. Poſtq́ꝫ æger balneo corpus emolliente egreſſus fuerit, aut facie quàm minime prona, uaporẽ aquæ calidæ, aut fœnogræci tepentis decocti, tantiſper dum ípſa rubeat, receperit, infraſcripti pulueris portionem oculo inſparges. At ſi id remediũ uenas turgidas ac ſanguinolentas effecerit, doloremq́ꝫ inflammatorium concitauerit, ab eo cõquieſces, donec hi affectus oculi remiſsi

Etiã ſi ſeniorum nõ curamus, ad fucũ tamen eas tingimus.

remißi fuerint, dein idem ſubſidium repe tes. Medicamen præſtantiſsimum, albuginem probe deterges, citoq́ʒ diſcutiens: quo ego in exterendis albuginibus, neq́ʒ efficacius, neque generoſius, aut ulli par comperi. Accipe maſſacumiæ (quod ex plumbo, uitro, ſilice conficitur, quo ſcilicet fictilia uaſa illinunt) halcyonij, quod alij ſpumam maris uocant, ſtercoris magnæ lacertæ, nitri naturalis non factitij, ſacchari albiſsimi, ſingulorum pares portiones, dein ſume acori, chelidonij *utriuſque drachmas decem, & decoque in libra una aquæ, ad trium partium cõſumptionem: poſtea percolato, & hoc decocto comprehenſas medicinas ſubigito, & liquore imbibito, in umbra exiccãdas ſeponito, ac denuo contritas, & ut prius aſperſas exiccato. id ubi quater præſtiteris, rurſus omnia, ut prius exiccato, cõte ritoq́ʒ, ac oculo puluerem inſpargito. Siquidẽ hoc medicamen nulli in detergendis albuginibus, ut dixi, eſt ſecundum. nam craſsiores albugines, etiam brutorum,

Deſcriptũ eſt ex libro Secretorũ, qui falſò Galeno aſcribitur.

** Aliq́ adduntfœniculum.*

rum, ut equorum & boum oculis innatas, extergit.

De *scabricie & tunicula.* Cap. XIX.

Ab erodēte humore.

CVm palpebram inuersam, interius rubro colore suffusam, & asperam inæqualemq; aspexeris, scabie ea molestatur. Et quando super oculorū alba & nigredinem, quiddam tuniculæ instar, uenis multis cruentis & turgidis contextum cernis, affectus adest, qui Arabibus à tunicæ forma Sebel dicitur. Sanè utraque hæc uitia grauia sunt, & diuturna, atque ad curādum contumacia. Nihilominus tamē inter initia, dum æger sanus est, nec affectus inualuit, uenæ sectione brachij & frontis, & alui solutione utatur. Et ab esu palmularum, & sesami melle præparati, & temulētia abstineat. Præterea uacuum corpore, nec cibis distentum ægrotantem subinde ad balnea deducere, identidem quoque laborāti oculo collyrium rubrum illinere, prosunt.

A suffuso sanguine in adhærēte tunica.

Collyrium rubrum. Lapidis hæmatitis, æris floris cremati ac loti, utriusq; drachmæ

mæ tres, æris usti drachmæ duæ, croci drachma una, myrrhæ tantundem, piperis lōgi sedrachma. posteaquam uino ueteri ea læuigaueris, redigito in collyria. Præter ista collyrium uiride, Capite de ungui descriptū, si illinatur, opem fert. Quod si morbi hi in uetustatē proruperint, scabies, inuersa palpebra & instrumento (quod à palpebrarum rasura βλεφαρόξυστον Græci appellant) per summa derasa. tunica uero suppuratione & concoquētium usu persanari debent. At horum curationem præsentis libri metæ, quum ad manualem artem pertineat, haudquaquam admittunt.

Horum curatio latiß. lib. 4. Secundū locos.

Ad maiorum angulorum caruunculas pruritu uexatas. Cap. XX.

SVmito intybum tenellum ac uirens, & eo manibus exacte contrito, informato globulos paruos instar oculi, & oleo uiolaceo circumlitos, ac oculis clausis superaccommodatos, ægrotanti somnum inituro, illigato. Verum rosaceum ꝓposito affectui generosius est, citiusꝗ auxiliū

A mordaci succo.

auxilium præſtat. At ſi hæc inualida fuerint, accipito lentes excorticatas, rhus obſoniorū, roſas rubras, & mali punici acinorum ſuccum, hæc trita ſapa, hoc eſt decocto uino, conſpergito, ac in morem emplaſtri pruriginoſo angulo inducito. Quod ſi ne hæc quidem ſuffecerint, humeralem ægrotantis uenam primum incidito: deinde eam, quæ recta in frōte repit, ac eas quę ad maiores oculi angulos ſunt. Ventrem quoque ſubinde medicaminibus bilem flauam ciētibus deijcito. Item ęgrum identidem ad reprimēdum humorum acrimoniam, in balnea dulcis aquæ deducito.

De ungui oculorum, quod πτερύγιον *Græcis uocatur.* Cap. XXI.

Ob cōcoctricis uel expultricis imbecillitatē.

QVando aliquid membranulæ neruoſæ inſtar, ex angulo oculi nares ſpectante oriri, & oculi album obtegere, ac ad uſq; nigredinem eiuſdem protēdi cernitur, affectus unguis appellatus, oculo innaſcitur. Huius noxa tunc demum peior cenſetur, dum ad nigredinem, quę è regione

ẽ regiõe pupillę est, malũ ꝓpserit. Hac itaq; mẽbranula tenui existente, collyrio uiridi, & collyrio ex æris flore, eã elidere tentandũ est. Sed postq̃ in uetustatem & crassiciẽ unguis deuenerit, scalpello ad id parato est euellẽdus. Collyrium uiride, quod tuniculę Sebel dictæ, ungui & albæ cicatrici auxilium præstat. Aeruginis drachmæ tres, ęris floris cõbusti drachmæ sex, auripigmenti rubri, nitri, halcyonij, singulorum drachma una, salis ammoniaci drachma semissis, guttæ ammoniaci drachmæ duæ. ammoniacũ in rutę succo dissoluitur, & reliquis medicinis eo aspersis, informantur mirificę uirtutis * collyria, etiã si paulo uehementiora sint. Collyriũ ex æris flore, quod unguem exterit. Aeris cremati, æris floris, utriusque drachmę quinque, æruginis drachmæ duæ, salis ammoniaci, nitri, * auripigmenti, quod sublimatũ sit, singulorum drachma una: conteruntur omnia: & septimanæ spacio, ut melius exiccentur, reponuntur. deinde illis rutę

Chirurgia apud Aëtiũ lib.7.c.60.

* *Præstãtissima sunt, sine liquore detrita, siue instar pulueris admota.*

* *Id inter reliqua est mordacissimum.*

ſucco conſperſis, fingũtur collyria, quibus unguis affricatur.

De uibice, ac cruentis ſuffuſionibus ex ictu aliàue cauſa. Cap. XXII.

Ob paruarum uenularum diuortium.

QVando in oculo ex plaga, ſeu alia quauis occaſione, maculã ſanguinolentam fieri cõtigerit, ſanguis ibidem ex affluxu collectus (poſtquam æſtus & fluxio conquieuerint) diſcutiendus eſt. Sumito itaque auripigmenti rubri, thuris, myrrhæ, ammoniaci, ſingulorum æquas portiones: his coriandri ſucco detritis, formato collyria, ac illa coriandri ſucco læuigata, oculo exigente uſu illinito. Verum quam diu dolor perſeuerauerit, albumen oui oleo roſaceo cõmiſceto, & lanam teneram illis imbutã oculo illigato. Etiam columbæ ſanguinẽ ex teneris alis expreſſum, ſtatim per initia opportune poſt uenæ ſectionem, ſi opus ſit, inſtillabis.

Vehemens multum.

Ad lachrymas. Cap. XXIII.

A frigido humoris affluxu.

CVm maiores oculorũ angulos continenter

tinenter uuidos ac madentes conſpexeris, ęgrum quotidię ieiunum, & corporę expurgato, ad balnea deducito: & oculo hunc ſubſcriptum puluerem, tenuitatę atomis non abſimilem, inſpargito. Puluis quidem iſte accipit, pompholygis drachmas decem, coralliĳ rubri & albi, myrobalani citrinæ & contritæ, aloës, ſingulorũ drachmas duas, piperis drachmæ ſemiſſem. hæc in pollinem tenuiſsimum detrita, oculo crebro inſpirantur. *Præſente calore amouet piper.*

De *uiſus debilitate*. Cap. XXIIII.

SI cum uiſus imbecillitate, manifeſtæ humiditatis notæ apparuerint, quæ tempore inediæ & exercitiĳ nonnihil remitti uideantur, catapotia coccia, leuioribus purgantibus præſidiĳs tentatis, ſubinde ęgrotanti porrigere, & alimenta ſiccantia & extenuantia adminiſtrare oportebit. Vomitum quoq; ſubinde poſt aſſumptos cibos incidentes, ad pituitæ eductionem, iritare opportunũ eſt. Oculis autem pulueres ſiccandi uim poſsidẽtes, *Ex humiditate, aut ſpirituum craſſitie.* *Ex ſiccitate, aut ſpirituum penuria.*

tes,

tes, utiliter inſpargentur. Quod ſi iam dictum affectum ſiccitas, corporiſq; macies concomitentur, copioſius & humectans alimentum, & uini potus, ex uſu erunt. Item aqua egelida capiti liberaliter infundenda, atq; ad tepentis aquæ uaporem facies inclinanda eſt. Naribus autem ac auribus, oleum amygdalarũ dulcium inſtillandum, ac oculis lac mulieris adoleſcẽtulæ quotidie, idq; ſępius eſt infundendum. Hæc porrò imbecilli uiſus ſpecies, famis tempore & uacua aluo, increſcit, magiſq; intenditur.

Puluis ad humiditatẽ oculi.

Compoſitio pulueris tenuiſsimi, uiſum qui humiditatem ſuæ imbecillitatis cauſam obtinet, exacuens. Accipito pompholygis roſacea aqua abluti ſiccatiq; drachmas uiginti, deinde exprimito ſampſuchi uirentis ſuccum, et poſteaquam nocte una quouſq; fęces ſubſiderint, requieuit, eũ percolato, & eo ſucco aſperſum põpholygẽ, donec exiccetur ſeponito, poſteaq; conterito. Inſuper ſumito zingiberis, piperis nigri, piperis longi, chelidonij, ſingulorum

gulorum drachmas duas, salis ammoniaci drachmā unam, pompholygis ad præscriptum modū præparati drachmas uiginti. hæc omnia cōterito, & succo uirentis fœniculi aspergito, & rursus siccata ac contrita reponito, & exposcēte usu, oculis inijciens utere. Præter ista quoq;, proposito affectui collyrium ex fellibus illitum optime facit: sed ualde acre & mordax est.

Ad palpebrarum tumorem, Græcis χέμωσιν appellatum. Cap. XXV.

OCulo epithema humorū affluxum reprimens, Capite de oculi lippitudine descriptum, illinito. *A sanguinis influxu.* Fol. 45.

Ad palpebrarum pilos, oculos iritantes. Cap. XXVI.

SI pilus unus alterûe oculo infestus fuerit, alijs rectis palpebrarum pilis, mastichæ, aut oleo sesamino, illū agglutinato, aut radicitus eos euellito: ac locū, à quo euulseris, mucronato ferro, aut acu urito. Verum si multi pili oculum iritauerint, necessitas tarsum præscindere cogit. *Ob siccitatē, aut pororum obliquitatem.*

git. Cæterum eius negocij tractatio, nostri propositi libri limites transcendit.

De suffusione, siue humorum in oculum affluxu. Cap. XXVII.

QVandoque ante oculos culices alicui, uel alia tenuia, lucentia, caliginosaque corpuscula perperam obuersari uidentur. Quod nonnunquam propriæ noxæ oculi, nonnunquam uentriculi affectui fertur acceptum. Quare inter hæc duo discrimen habēdum est, neque sanè hoc symptoma homines infestans parui pendendum est. Quod si ob uētriculi uitium euenerit, non metuendum, ne oculo magnam noxam adferat. Sin ex proprio oculi affectu sit, metu grauioris mali non caret: siquidem id suffusionis initium esse consueuit. Cæterum affectus hic, dum recens est, nondumque radices
Paul. lib. 6. egit, medicamentis eliditur. At ubi uetu-
cap. 21. stus perfectusque extiterit, sola punctorij styli mucronis per corneam pertusione, curari potest: licet fortasse nec pertusio quidem, ipsiusque membranulæ à pupillę

regione

regione depreſsio, opem adlatura ſint. Quā ob cauſam inter hæc duo iam enarrata, merito diſcrimen ſummo ſtudio inquirendum eſt. Quod autem id ſit, perſtringam. Cum igitur utrique oculo, muſcæ, aut culices, aut quid ſimile occurſare uideatur, pro certo habēdum, ex affectu uentriculi malum pendere. Si autem altero tantum oculo huiuſcemodi apparitiones conſpiciātur, uitium oculo propriū eſſe iudicatur. Sic etiam quando cibis diſtenſo uentriculo, & eo ingeſta male concoquente, nauſeaq́; laborante, ſolito plures cerni uideātur: tempore uero inediæ, aut exercitij, pauciores hallucinationes eueniant, & tunc quoque ſciendum eſt, ab ore uentriculi affectum pendere, idq́; maxime ſi duobus tribusúe, aut etiā pluribus menſibus ſuffuſionis apparuerint accidentia, contemplantiq́; tibi pupillā nihil tenebroſum cōſpiciatur. Dum itaque harum coniecturarum congeriem congeſſeris, catapotia coccia porrigito: quibus ſi affectus in totū extirpatur, prę-
dictis

dictis notis indicationibusq; fidē dabis, utpote affectu à uentriculi uitio dependente. Cæterum si altero tantum oculo uisa fuerint, & singulis diebus perpetuo huiuscemodi apparitio perseuerauerit, nullo scilicet die interueniente, qui omni reprehensione caruerit, censendū est suffusionis (quam aquam alij uocāt) adesse initia: præsertim si altera pupilla tenebrosior, aut turbidior, aut (ut breuiter dicā) non exacte pura uidetur. quæ si ita se habeant, certo certius est suffusionem esse.

Mali, ex oculi uitio curatio. Quando itaq; affectus hic ex propria dispositione oculi pendet, prohibēdum ægro, ne cucurbitulis, neque ex uenis in manum distributis, sanguinē extrahat: similiter quoque, ut piscium, & eorum quæ humectāt, pituitosumq; succum generant, esum fugiat hortaberis. Aluum uero frequēter catapotijs coccijs deijcies, & ægrotum calefaciētibus siccantibusq; ales, atque hydromel potui illi propinabis. Oculis uero collyriū ex fellibus opportune illines. Collyrium ex fellibus, quod

In initio Paulus et Aëtius uenā secāt. Præstiterit ante leuiora à Galeno descripta tentasse.

quod auxiliatur incipienti ſuffuſioni, & pupillæ dilatationi, & his qui poſt occaſum ſolis non uidēt, & hebetudini uiſus, humiditatem ſui occaſionem habētibus, hac ratione conficies. Fellis gruis, fellis piſcis, Arabibus * ſabot dicti, fellis hircini, fellis accipitris, fellis aquilæ, fellis perdicis, ſingulorum ſiccorū unum, aut plura, horum aridorū drachmis decem, adijcies euphorbij, ſylueſtris cucurbitæ, ſagapeni, ſingulorum drachmā unam. his ſimul omnibus attritis, & ſucco uirētis fœniculi aſperſis, formato collyria. Exigente quidem uſu, unum lacte muliebri, aut oui candido læuigatū, oculo illinito.

*Nos Lucij utemur, Galen. quoque callonymi meminit.

Ad nocturnam cæcitudinem, quæ νυκτάλωψ Græcis dicitur. Cap. XXVIII.

HVic affectui idoneum eſt, hepar caprinum ſciſſum, & ſectionibus ſingulis iniectum piper longum: & pipere eiſdem ſectionibus occluſo, in clibanum hepar mittitur, & tantiſper dum aſſetur exicceturq́, non tamen uratur, relinquitur, quo aſſato, piper lōgum extractum,

Ab aquei humoris et ſpirituum craſſitie.

 diligenter

diligenter cum moſchi momento cõteri-tur, ac ſanie, quę ex aſſo iecore reſudauit, conſpargitur, & exiccatũ in puluerem& detritum, oculo crebro inſufflatur. Iam quoque ipſum iecur opportune edendũ porrigitur. Aut caprillum fel melli commixtum, in æneo uaſe ſuper ignem decoquito, & dein ſpecillum felli intinctum, oculo admoueto. magis tamen profeceris, ſi collyrium ex fellibus muliebri lacte detritum oculo inunxeris. Porrò ſi hæc omnia inefficacia fuerint, aluum deijcito, ac ſanguinem ex utriſq; humerarijs, & frontis uena detrahito, uictuſq; rationem extenuato.

De dilatatione pupillæ. Cap. XXIX.

A ſiccitate. CVm pupilla, hoc eſt foramẽ, quod propter uueam tunicam à natura perforatam in nigredine oculi cernitur, uſque adeò dilatatur ac pateſcit, ut omni ex parte alba oculi attingat: & ſi id poſt uehementem capitis dolorem euenerit, modica eius reſtitutionis ſpes habenda eſt. Exigua autem exiſtente dilatatione, *Ab humoris copia.*

uentrem

uentrem catapotijs coccijs subinde deijcies, ac identidem collyrium ex fellibus oculo illines. Cæterum si pupillam propter ictum dilatari obtigerit, haud quaqꝫ formidandum: quia nisi uuea tunica diuulsa sit, pristinæ integritati restituetur. Parabis itaque ad huiuscemodi uitium, emplastrũ ex fabarum farina, chamæmelo & althæa: & hæc in uino & aqua contusa, oculo (non statim tamen à principio,) induces. *A plaga.*

De fistulis maioribus oculi angulis accidentibus. Cap. XXX.

SI quãdo angulus maior madet, cũqꝫ comprimitur, sanies & pus emanãt, fistula ægrum molestat, cui ignito ferro præsentissime succurritur. Verum eius usum docere, ab huius libri tractatione alienum censetur. Nihilominus tamen subiungam remedium: quod si accõmoueris, ipsam resudationem per mẽses plures ita comprimes, ut ęger conualuisse uideatur. Medicamen hoc accipit, Aloës, thuris, sarcocollæ, cinnabaris, balaustij, *A putri & erodẽte humore.* *Apud Cel. lib. 5. ca. 28.*

 stibij,

ſtibij, aluminis, ſingulorũ pares portiones, æruginis quantũ pẽdet quarta pars unius, hæc trita, ac plãtaginis ſucco ſubacta, in collyria redigito. Cũ aũt uſus expetit, fiſtulã, donec uniuerſa ſanies in ea coaceruata ꝑfluxerit, præmito. deĩde ægro in latus ſanũ, fiſtulæq́; non obnoxiũ decũbẽte, iam deſcripti collyrij in ſucco plãtaginis, aut iure decoctæ gallę immaturę diſſoluti, tres guttas, aut quatuor, nõ ſimul quidẽ, ſed unam poſt aliam, iuſto interpoſito interuallo, in magnum oculi angulum, fiſtula tentatũ, inſtillato. Quo peracto, æger triũm horarũ ſpacio, prædicta figura decumbet. In aurora inſecuti diei, rurſus fiſtulam exacte comprimito, ac eandem curationem reiterato, atq; deinde ſeptimana una, aut quam diu fiſtula preſſa reſudat, idem repetito. Siquidem hac curatione, locus fiſtulę infeſtatus, ſiccus multis menſibus ſeruabitur.

Fuſißime li. 4. Secũdum locos Galeni.

De oculorum autem præſidijs, quantũ præſens inſtitutum exigit, iam ſatis pertractatũ exiſtimo. Reliqua uero quum

ad

ad curationes, quæ ferro ac manus admi nistratione peraguntur, pertinent, relinquam, quoniam multis remedijs, atque longa pertractatione opus habent. Sunt tamen nonnulla ex horum genere in his libris, quib. de decoratione, & fucis, tuẽdaq; sanitate egimus, descripta.

In. 4. scilicet, & 5. ad regem Almansor.

De aurium dolore. Cap. XXXI.

Ex inflãmatione cõtracto.

SI aurium dolorem, faciei & auri uicinarum partium inflammatio dolorq; pulsatilis concomitentur, sanguinem ex humerali uena secta, ægrotanti detrahito. Item oleum rosaceũ, oleumq; de floribus salicum, modice ad auris sensum calentia, cum aceti pauxillulo, in auditorium meatum infundito: ac ea hapsu lanæ mollis excepta, & paululum refrigerata, foris admoueto. Lac quoque ita calidum, uti est recenter emulctum, subinde cum oui candido, auri instillato. Ventrem autem myrobalanis citrinis, scammonio, & aloë, uehementer ducito. Præparabis autẽ huiuscemodi medicamen, in hunc modum. Sumito myrobalano-

rum citrinarum drachmas uiginti, & in puluerem contritas, duabus libris aquæ quousque ad duas tertias libræ unius ea absumatur incoquito, deinde decoctum per colũ traijcito. Insuper accipito aloës drachmam unam, scammonij obolum unum, hæc discocto cydoniorum succo aspersa, atque in catapotia septem digesta porrigito: & deinde post duarum horarum intercapedinẽ decoctum, quo catapotia fœlicius agant, prębeto. Quod si dolor minime conquiescens urget, opij momentum, oleo rosaceo temperatum, auri immittito. Et si post opij usum, dolor pulsatilis, priori similis redierit, triduoq; talis perseuerauerit, oleum ex sesami semine, in quo anatis aut gallinæ adeps dissolutus fuerit, subinde sensim auri infundito. Siquidem tunc auri abscessus inest, quem suppurare decet. Quando itaque dolor sedatus fuerit, suppurationem perfectam esse scito, & subitam insperatamq; ab aure puris profusionẽ exspectato. Cæterum dum dolor aurium,

A craßis uiscosisq; humoribus.

rium, post fastidiosam repletionem, aut uentos frigidos, molestauerit, oleum in quo ruta cepaúe incocta est, tepidum auri immittito. Quod si hoc inualidum fuerit, oleum in quo turbit decoctum sit, auditorio meatui instillato. Aut oleum liliorum, (cui ad singulas uncias, euphorbij recentis & castorei utriusque drachma una exactissime leuigata, adiecta sit,) infusum non minus iuuat. Porrò si ne hoc quidem auxilium præstiterit, aluum catapotijs coccijs ducito, & laconicum primam balnei partem (in quo sudorẽ prouocet) intrare ægrum iubeto. Vinum similiter uetus ac robustum illi propinato, reliquamq; uictus rationem calefacientem & incidentem instituito. Si uero aurium dolori adsint sonitus, tinnitus, et flatus, panicum siue milium in frixorio torrefactum, identidem feruidum per saccu los superaccommodato. Aurem quoq; ægri ad uaporem aquæ, cui mentastrũ, stichas Arabica & sampsuchus incocta sint, inclinato. Ad hæc castorei & eu-

Præstat leuiorib. ante corporis uacuationem uti.

Ex flatuoso spiritu.

phorbij, utriusque pondus quatuor granorũ hordei: in iosmini olei denarijs duobus dissolutum, & deinde auri infusum, ac forinsecus illitum, magnum adfert præsidium.

De auris ulcere. Cap. XXXII.

Primo ut ulcus mũdet, secundo ut cõglutinet, utitur.

PVre ab aure profluente, mulsa tepida crebro in uno die infundẽda est: deinde infrà scriptum hoc medicamen, præsenti affectui multum accommodũ, est inijciendum. Sarcocollæ, aloës, cinnabaris, thuris, singulorum drachma semissis, squamę ferri, æruginis, utriusq; obolus. omnibus aceto læuigatis, in aurem, quod satis est, infundatur. Vel linimẽtũ tortile ex linteo, melle imbutum, ac dicto iam liquori intinctum, in aurem mittitur. Aeger quidem tantisper hoc medicamine, & mulsa, dum auris curetur, opportune uti poterit.

De sonitu & tinnitu aurium. Cap. XXXIII.

NOnnunquam hoc uitium ob exquisitum auditus sensum, eiusq; acrimoniam oboritur, cuius certissimum indicium

indicium putatur, si tempore inediæ increuerit, crapulæ uero & repletionis remissior fuerit. Hic igitur affectus, cum lenior sit, sibi dedicatam curationem nullam exposcit, nisi forte aggrauescat. Tũ enim opij grana duo, oleo rosaceo soluta, ac in aurem dimissa, illi (sensu nonnihil stupefacto) abunde auxiliantur. Si uero huiuscemodi affectus capitis grauitatem, & auditus imbecillitatem sibi comites sortiti fuerint, oleum seminis raphani, & oleum amygdalarum amararum, & oleum rosaceum, in quo castoreũ fuerit detritum, auditus meatui instillabis. Aurem quoque ad uaporem aquæ, cui sampsuchus, stichas Arabica, absinthiũ, mentastrum & origanum incocta sint, opportune inclinabis. Et aluum catapotijs coccijs deijcies, & uinum ægrotanti subtrahes, parceq́ ales.

Ex euaporatu crudi humoris.

Post euaporationes olea accõmode instillantur.

Ad grauem auditum. Cap. XXXIIII.

CVm autem auditus grauitas hominem occupat, perpendendum est, an in aure sordes (quas à consistentia ce-

ram nominant) coaceruatæ ſint. Quoniam huiuſcemodi ſordibus ibidē inueteratis, pharmacis mihi ſupra ad auris ulcera narratis, aut nitro in aceto ſubacto, aut manuali opera expurgabuntur.

A crudis humoribus. Verū ſi non ſint ſordibus infectæ, & auditus grauitas poſt copioſam ciborū ingeſtionem, aut morbum acutum, humores ad aurem in eius iudicatione protrudentem, oborta ſit, aure uaporem aquæ, cui paulo antè dicta īcocta ſint, recipies: idq; per infumibulum, quo totus uapor in aurem penetret. Curabis autem id rectiſsime ad hunc modum. Mentaſtrū, abſinthium, ſampſuchū, aliaq; ſuperius præcedēte Capite cōmemorata, in æneo uaſe aqua pleno, & ad hunc uſum idoneo, ore ſcilicet anguſtiore, decoqto, ac deinde infumibulum uaſis ori accommodato, & ne uapor exhalet, linteis infumibulum & uaſis os circumuoluito, ac deinceps aure ſuper infumibili orificium inclinata, uaporem æger uentriculo cibis non diſtenſo recipiat. Preterea col-

lyrium

lyrium hoc, deinde auditorio meatui instillato. Syluestris cucurbitæ drachma una, nitri scrupulum unum, castorei, aristolochiæ rotundæ, succi absinthij, singulorum drachma semissis, costi sesquiobolus, euphorbij obolus, fellis uaccini quãtum ad simplicia excipienda sat est. informato ex his collyria: & cum usus exigit, unum oleo amygdalarum amararum detritum, auri pedetentim ac continue infundito. Hoc enim præstãtissimum adfert præsidium dolori, qui ex pituita est, & sibilo, tinnitui ac sonitui, flatulentos spiritus causam habẽtibus. Præterea surditati quoq;, quæ uiscosorũ crudorumq; humorũ soboles est. Porrò si auditus grauitas post ieiunia, crebrasq; uigilias, oboriatur, & fuerit facies emaciata, & oculi concaui, æger balneum dulcis aquæ petat, & copiosiori potu, ac cibo humectãte utatur, somnosq; plures sibi conciliet. Caput quoque aqua tepida cum oleo humectandi uim obtinẽte, donec sanescat, perfundat. Quod si à phrenitide hoc genus

Ex siccita te.

Ab expurg to humo per crisi

genus uitij inuaserit, præsidijs Capite de aurium sonitu descriptis, curatur.

Ad aurium uermes, & animalcula auditus meatum irrepentia. Cap. XXXV.

CVm auditorium meatum titillatio, pruritus & dolor molestant, & uermes inde excidunt, mentastri succum, aut foliorum persicorum, aut oleum nucleorum malorum persicorũ, aut aloëm in succo absinthij detritã, auri immitte. hæc nanque uermes, & animalcula aurem irrepentia, aut in ulceribus nata, interimunt.

Ad ea quæ in meatum auditorium incidunt, euellenda. Cap. XXXVI.

Cauendum e illapsum orpus hu- nidorũ usu itumescat, pisa, faba

QVãdo aliquid meatui auditorio infigitur, oleum tepidum illi infundito, & ægrum in balneum potabilis aquæ deducito, atque in eo tantisper dum mollius corpus eius reddatur, immorari sinito. Deinde naribus struthium in puluerẽ subactum inspirato: aëremq; per inspirationem attractum, donec sternutatio irritetur, ægrotãtem retinere iubeto. huiusscemodi

ſcemodi nanque ex ſternutatione & concuſſu, fortaſſe id quod meatui illapſum eſt, eijcietur. Si uero maius fuerit, quàm quod excidere poſsit, forpicula, aut ferro inſtar retuſi hami in aurem demiſſo, operæprecium eſt extrahere. Quinetiã idem quoq; in naribus, ſi uſus expetit, tentandum eſt. Porrò ſi in porum auditorium aqua defluxerit, capite uerſus eam partem, in qua patiens auris eſt, inclinato, in uno pede ſubſiliat æger. Quod ſi nõ excernitur, ſternutationẽ ut præcepi, prouocato: deinde tepidum oleum ſubinde auri inſtillato. Neq; hoc malum parum nos anxios reddere debet, præcipue ſi id quod in aurem inciderit, aut ingreſſum ſit, tetra qualitate pollet. Inde enim grauis cruciatus ſubſequi, & in aure inflammata, ſi intus maneat, conuulſiones adferri ſolent.

Multi lacerta, capite, auri illigata, ut in alijs, utuntur.

Succio utilißima eſt.

Ad ſanguinem è naribus erumpentem.

Cap. XXXVII.

EX eorum genere, quæ ſanguinis è naribus profluuium ſiſtunt, eſt ſuc-

cus ocimi maioris, in quo camphora læuigata sit, & naribus ita immissus. Auxiliatur enim huiuscemodi *succus hoc affectu implicari solitis, aut ante fluxũ sanguinis, aut tempore profluuij naribus illitus. Vel accipito gypsum, cinerem chartæ ex linteis præparatæ, gallam, cinnabarim, calcem uiuam, chalcitidem, & hæc simul in puluerem detrita, naribus inspirato. Vel linimentũ tortile ex linteo, his pulueribus albumine oui exceptis imbutum, naribus immittito. Aut alumen scissile, in puluerem longe tenuissimum actum, cum pari portione amyli, naribus insufflato. Quod si copiose sanguis profluere perseuerat, brachiorũ partes axillis uicinas, zonis, aut cordulis uincito. Quinetiam ut sanguinem in cõtrarium melius trahas, fœmora quoque ac testes uinculis intercipito. Porrò si affectus inualescat, incisa humerali partis illius unde sanguis profluit, sanguinem per interualla modice detrahere confert. Siquidem nec hac ratione sistitur, magnas cucurbitulas

*Id ex facultate fit, quoniã calidus est, nec crustam inducit.

curbitulas ignitas hypochondrijs, ea parte qua sanguis fluit affigere, cutemq́ꝫ si opus sit leniter incidere, consiliũ est. Medicamen sistendo sanguini longe efficacissimum. Accipies calcem albam & leuem, qua aurifabri uti cõsueuere, & subinde tritam, citra cunctationem naribus inspirabis. † uel linimentum funiculare oui cãdido liquore illitum, eaq́ꝫ calce imbutum, narium foraminibus immittes. † *aliàs*, &c.

Ad narium crustas & ulcera. Cap. XXXVIII.

Crustis, quas Græci ἐσχάρας uocãt, in naribus obortis, ceram et oleum humectans, cuiusmodi uiolaceum est, & gallinaceũ adipem illines. Ad hęc ægri naribus crebro, diebus aliquot, aquæ calidæ, cui emollientia & humectantia incocta sint, uaporem mane obijcies. Cæterũ crustis iam emollitis ac prolabi incipientibus, linimentum tortile aceto acerrimo sale contemperato intinctum, naso inseres, ac crustis ipsis acetum cum sale superaccommodabis, siquidem eo aceto exiccatæ, diutius naribus non inhærebunt. *Ob materiæ ex caustico rũ usu adustionem.*

bunt. Quod si ulcera ibidem oboriãtur, unguẽto cerussę opportune ea restitues, præcipue si calidam admixtam habeant intemperiem.

De polypo & sarcomate. Cap. XXXIX.

A materiæ affluxu & concoc. & expul. imbecillitate.

CVm parte interiore narium, caro superflua, mollis, & quasi laxa & rubra albaue innascitur, & nares quoque crassescere incipiũt, iamque dicta carne impleri, humeralem uenam primum incidere iuuat. Deinde linimentum tortile unguento uiridi imbutum, naribus impositum bene facit. Eius quidem unguenti libro septimo Almansori dedicato, Capite septimo, De carnem exedentibus remedijs, meminit. § Constat autem æruginis & despumati mellis utriusque uncia, quibus nonnulli addunt sarcocollæ drachmam semissem, & ammoniaci tantundem: quæ una cum ærugine, melle & aceto excipiunt, atque in formã unguenti digerunt. § Verum si hoc non usque adeo efficax fuerit, * medicamẽ mordax ibidem à me descriptum, tantisper dum planè

**Mesteze-beregi Arа. uocant.*

planè locus expurgatus exesusq́ fuerit, parti laborãti inducet. Præterea affectui huic nonnunquam ferro, excindendo radicitus carunculam illã, succurritur. At medici id tentantes, interdũ grauiter delinquunt, ac ægrum (affectus differentiã non perpendentes,) in magnum uitium inducunt. Nam in naribus quoque cancer subinde nasci solet, quem sine discrimine cum polypo confundunt. Quum itaque hoc in loco obortus cãcer, neque mordacia fert medicamina, neq; quæ ferro fit præcisionem: consilium est, leniter illum attrectare, & præsidijs leniẽtibus, & sanguinis missione, & alui solutione ipsum tollere. Cognoscitur uero, an huiuscemodi affectus cancer sit, ex eo uidelicet, si durus est, & uenas tumidas habet, & ad palatum usq; nonnunquam prorepit. Proinde naribus siccis durisq́ existẽtibus, ac nullo ab illis manante humore, summopere cauẽdum est, ne præsens affectus, aut huic similis, ferro acribusúe medicamentis iritetur. Verum si, quæ na

ribus caro innaſcitur, laxa molliſq; fuerit, & humores è naribus profluxerint, ac ſi preſſus naſus, mollem, nec tactu durum ſeſe offerat, non metuendũ eſt, quin acrium medicaminum uſu, & ferro ſubueniri illi poſsit.

De oblæſa olfaciendi facultate. Cap. XL.

Ob frigidũ humorẽ organis olfactus impactum.

QVando ſenſus, quo odores perſentimus, deperditus debiliſue eſt, & naribus nulla ſuperflua caro increuit, & aër ſolito more per nares attrahitur, & oculi ſenſuumq; reliquorum organa, naturalibus munijs aptè funguntur, naribus puluerem tenuiſsimum ex ſtruthio, † cyclamine, & ſale ammoniaco, inſpirabis. Aegro quoq;, ut nares uapori excalefacti aceti ſubinde admoueat, præcipies. Verum ſi hæc inefficacia ſint, ſubſequens medicamen naribus illinetur. Cuius compoſitio in hũc modum ſe habet. Nigellæ, fellis gruis, cucurbitę ſylueſtris, ueratri albi, ſingulorũ pares portiones. hæc detrita in puluerem, * urina cameli Arabici, quantum ad contegẽdas medicinas

† Aliàs, artemiſia.

Vtilis erit ante localiũ uſum, totius & capitis purgatio.

** Eius uſũ docet Plin. l. 28. ca. 8.*

cinas sat est, excipiũtur: deinde ad solem exiccanda reposita, tandem in pastillos lentium instar, digeruntur. exigente autem usu, unus illorum oleo † sampsuchi solutus, naribus inducendus est. Siquidem hoc remedium, præsenti affectui est aptissimum. Quod si hoc medicamentũ suo calore & mordaci facultate, magnũ dolorem excitauerit, oleum seminum cucurbitæ domesticę, narium foraminibus inunges, & capiti aquam calidam liberaliter infundes. Sorbitiones quoque actu calidæ & humectantes, ægro conducũt. ex quorum numero sunt ptisana, & furfurum decoctum, eaq; quæ farina & aliis frumentaceis seminibus præparãtur. Et subsequens quidem præsidium ad deperditum olfactum efficacissimũ putatur, quod in hunc modum conficies. Contrito nigellam prius aceto peracri maceratam, in puluerem tenuissimum, et cum ueteri oleo subigito, deinde ægri capite (ore aqua impleto) quantum licet retrorsum reclinato, comprehensi medicami-

† Varia exẽplaria uaria habent olea, uidelicet sambuci, & iosmini.

nis aliquot guttas naribus instillato, & laborantem quoad potest, aërem ambientem attrahere præcipito, hocque tribus insequentibus diebus & ternis uicibus facito. Cæterum si ob medicamenti acrimoniam rosio aliqua cõcitetur, ea quę prius dolori utilia præcepi, narib. admouebis.

De dentium & gingiuarũ dolore. Cap. XLI.

Ex inflãmatione.

SI contingat gingiuam unà cum dentium dolore cruentam simul & tumidam, & rubro colore suffusam esse, tumereque tumore pulsatili, cucurbitulis scoptulis, aut inferiori mãdibulæ affixis, sanguinem detrahito, prius tamen secta humerali uena. Deinde ore aliquãdiu acetum cum rosaceo, donec tepuerit, retinẽdum prębeto: quo eiecto, idem rursus repetat, ac postea solum rosaceum frigidum ore retineat. Verum si ea ratione affectus nõ sopiatur, sitque cum inflammatione uehemens pulsatilis dolor, camphoram unà cum pyrethro contritam, dentium radicibus ad gingiuas applicato, et postq̃ puluis defluxerit, à saliuaque elutus fuerit, aliũ

Aëtius in hoc affectu acetum tanquã hostilẽ gladiũ uitãdum suadet, ac asininum lac probat.

secundo

ſecundo diligenter inſpargito. Præterea lanam mollem oleo roſaceo imbutã, denti applicato. Quod ſi dolor non remiſſus aliquando incrudeſcit, grauiorq́ redditur, opij obolum roſaceo læuigato, & illo circumlitam lanulam quàmminime ſordidam, radici affecti dentis adhibeto. Si ne ſic quidem dolor requieuerit, gingiuis ſcalpello leniter inciſis, ſanguiſugas admoueto. Porrò ſi gingiua neq́ cruenta, neque tumida ſit, neque pulſatili dolore infeſtetur, & facies abſque inflammatione cernatur, ſed dentium dolor à nauſea, & copioſa ciborũ ingeſtione & cœna ægrum inuaſerit, ægerq́ multis cibis refrigerantibus uſus fuerit, aluum catapotijs coccijs deijcito. Et dolore affectorum dentium radices, ſubſcripto medicamine circumlinito. Quod accipit, pyrethrum, ſinapi, thapſiam Indicam, nitrũ, piper & zingiber: quibus in puluerẽ detritis, dentium radices infricabis. Lanam quoque tenellam melle imbutam, ac illo puluere inuolutam, dentiũ finibus circa

Ex frigidi humoris affluxu.

gingiuas apponito: prius tamen ore, aceto, in quo pyrethrũ, mentastrum, & origanum ebullierint, abluto. Extrinsecus autem panicum, siue milium in frixorio cum pauxillulo uini & aceti tostum, sacculoq; insutum, genis accõmodato. Aut piperis puluere melle subacto, dentem eiusq; radicem infricato. At si hæc inualida fuerint, dentium finibus hãc theriacam superponito. Castorei; laserpitij, hoc est succi Cyrenaici, piperis, gingiberis, styracis, opij, singulorum pares portiones: hæc melle leuigata, denti inducito. Aeger quoque ad tempus à cibo abstinebit, et subinde laconicum primã balnei partem, ut sudor copiosus erumpat, ingredietur. Et quo minus corpus pituitosum maneat, subinde utiliter æger sese exercebit. Si autem nec sic dolor sedatus sit, ferro candenti dentium radices subinde contingito, uel penitus dolentem dentem extirpato. At erosione tentato denti, medicamenta sequentia, ut quæ uehementer exedant, imponito, aut

Ob præstãtiã ab autore theriaca appellatur.

Candentis stili usus, multis probatur.

aut in totum dentem euellito.

Medicamenta eradicantia & confringentia dentes. Cap. XLII.

MEdicamen quod exeso denti immissum, ipsius remittit dolorem, ac ipsum † comminuit. Sumito * herbã lactariam fœminam (quam Græci τιθύμαλον μυρσίτην uocant) & piper. his commisce cedri resinã, dentiq́; excauato imponito. Medicamen imbecillos ac dolentes dentes eradicãs. Accipito radices mori, radices capparis, pyrethrum, lac tithymali, liquorem uolubilis maioris (qui Græcis κισσάμπελος dicitur) cucurbitæ syluestris radicem, auripigmentum rubrum. his tritis, acetum quantum ut inter se cohæreant satis est, inspargito. Et deinde aliud acetum unius hebdomadæ spacio (ut exacte conglutinentur pulueres) singulis diebus pari modo, ut prius, adijcito. Deinde dentes circumquaq́; scalpello rasos, prædicto medicamine in aceto detrito decies in die, donec facilè moueantur, illinito, eaq́; ratione extrahito.

*† Aliàs, cõ- * stringit.*

Nõnulli Kebekengi *ranunculũ interpretãtur.*

Plurimi pyrethrũ 40. dieb. aceto maceratũ, deinde tritũ denti exeso imponunt.

to. Aut pluſculis diebus dentē fœce aceti acerrimi madefacito, ut mobilem poſtea extirpes. Vel fluuiatiles * ranas, oleo tantiſper dum marceſcant, incoquito. & exigente uſu, dentes prius tamen circumciſos, huiuſcemodi oleo ſubinde illinito: ac ſic dētes euellēdos, iam laxatos, inſtrumento ad id parato, eradicato.

* Potius adeps ranæ uiridis in arboribus degentis.

Ad ſtuporem dentium. Cap. XLIII.

HVic affectui portulaca & amygdala amara, uel quæ uiribus his reſpōdent, commanducata, auxiliū̄ præſtant. Sal quoq; ſi eo perfricētur, aut cera commaſticetur, non parum iuuant.

† *Ad dentium refrictionem.* Cap. XLIIII.

† Aliàs, Ad dētes, frigidi contactu indoleſcentes.

OLeum excalefactum, linteoq; excептum, admoueto: aut oui uitellum aſſum, aut calentem panem maſticandū̄ porrigito, aut balſamo oleóue iridis dentes affricato.

De linguæ oriſq; ſuperficiarijs ulceribus. Cap. XLV.

§ SI ulcera ſubrubra ac ſanguinolenta ſint, accipito roſarū ſeminis, amyli, cinerulæ,

cinerulæ, lentium excorticatarum, seminis portulacę, coriandri exiccati, seminis senæ ex Mecha aduecti, singulorum pares portiones, camphoræ pauxillum. his *A sanguine.* in puluerem subactis, aphthas affricato. Præterea eadem quoque aceto cum rosaceo oleo, et rosacea aqua excepta, ore retinenda præbeto, sanguinemq; cucurbi- *Ex pituitoso succo.* tulis, scoptulis & faucibus à foris affixis, minuito. At si albicantes papulę sint, sale & melle illinito, & syrupũ acetosum uocatum, aut muriam, ad oris collutionem porrigito.

De gingiuis sanguine humentibus. Cap. XLVI.

AD gingiuas sãguine tenuiore per- *A mordaci & erodẽte humore.* petuo fluentes sanandas, accipito auripigmenti rubri & citrini, calcis, gal- *Vehemens hoc, & crustam inducens est.* larum immaturarum, aluminis, singulorum pares portiones. his in puluerẽ subactis, & aceto peracri exceptis, informato pastillos exiguos, & ubi usus exigit, eorum obolũ sumito, eoq; adamussim detrito, gingiuas infricato. iam postquam puluis ille gingiuis aliquandiu adhæserit,

rit, osq́ plantaginis aqua, aut lacte ablutum fuerit, rosaceum oleum ægro retinẽdum præbeto. Est enim id præsenti affectui, tum putredini, & herpeti exedenti, qui os infestare consueuit, remediũ præsentissimum.

De laxatione procidentiaue gurgulionis.

Cap. XLVII.

Columella. CVm ægro radici linguæ, aut faucibus uidetur quippiam incumbere, & quando os adaperit, seu linguam exerit, eius gargareo laxatus elongatusq́ propendere conspicitur, sumito compositionem ramech ab Arabibus uocatã, in quam gallæ immaturæ, & uuæ passæ ingrediuntur, deinde accipito salem ammoniacum, ac ea in t nuissimum puluerem simul redacta, instrumento ad hoc apto, super columellam inspirato, atque huius instrumenti mucroni narrati pulueris momento apposito, ad columellæ radicem sensim contingendã instrumentum dirigito, columellamq́ eo pauxillũ foras attrahito. Id autem instrumenti genus

Scribonius eius loco gallã cõtusam habet, quæ in principio erit cõmodior.

nus

nus ab uua attollenda σταφυλήπτρον dicitur. Aut si uoles ex malo punico acido, unà cum sua carne contrito, gargarizationes parato. Cæterum si diutius ita producta propenderit, ipsiusq; pars superior, qua scilicet palato adnectitur, tenuior extiterit, caput uero quo linguam spectat uuæ instar, rotundum atque orbiculare increuerit, radicitus eam (candēti ferro ad id parato, ac per * canalem aliquem ori immisso) præscindito. Caueto tamen, ne priusquam ad eam figuram columella perueniat, eam amputes. siquidem talis sectio interdum tantum concitat sanguinis profluxum, ut nullis præsidijs sisti queat.

Vua.

** Archigenes oui putamine utrinq; pertuso utebatur.*

De hirudinibus gutturi incidentibus, aut alijs reptilibus fortuito irreptantibus. Cap. XLVIII.

DVm quis in gutture pruritum titillationemq; experitur, & sanguis tenuis & rubicundus modicè inde resudat, suspicio est, hirudinem deuoratam esse: præcipue si aquā, cui hirudines innatant, hauserit. Aegro itaque ore magnùm

gnùm hiarę, & linguam exerere præcipi to, & linguæ basi pressa, fauces ad solem inspicito. Iam si sanguisugam propè adhærescere conspexeris, ægrotãtem ab ea ad hunc modũ liberato. uulsella, qua tela extrahi consueuerũt, sanguisugæ caput comprimito, ac postea sanguisugã euelli to. Verum si conspectum hirudo fugiat, æger subinde sinapi cum aceto gargarizet: siquidem acribus incitata, à loco cui inhæret dimouebit. Vel ex aceto & succo Cyrenaico, aut ex sale, & aceto garga rizationes ad eandem utilitatẽ ægrotanti porriges. Præterea nigellam & sinapi, trita, gutturi utiliter inspirabis. Item ex cepæ succo gargarizationes præbebis. Cæterum si post euulsam hirudinẽ, sanguis fluere perseuerat, ex iure cui mali punici cortices, balaustia & rhus coriarium incocta sunt, gargarizationes parato. Gutturi quoque balaustiorum puluerem, thus, cinnabarim & amyli insufflato. Atsi stomacho hirudo adhæserit, medicamina quibus uermes propellun-

tur,

tur, propinato. Ex horum quoque genere, quæ hirudines diuertunt, prima balnei domus censetur, si illi æger tantisper dum multa sitis ipsum urgeat, immoretur: ac deinde aquam frigidissimam, niue scilicet infrigeratam, ore contineat: & quũ aqua tepuerit, eam reijciat, aliamq́ frigidam in ore recipiat. Hirudo siquidem aliquoties frigoris cupida, ad os prorepit.

De his quæ in os, seu œsophagum prolabuntur.
Caput XLIX.

SI quãdo, quod in guttur deuoluitur, illi aut œsophago, tanquam infarcitum inhæreat, sitq́ id aut bolus aliqs grãdior, aut quippiam illi non absimile, nimirum quod nec asperum, nec angulosum sit, aut partibus inter se diuisis constet, iuuat identidem ęgri ceruicem concutere, ac liberaliter aquam transglutire. ea nanq́ ratione forsitan ad inferiora illapsum in œsophagum corpus, propelletur. Aeger præterea balneum potabilis aquæ ingressus, oleum, aut alia emollien-

tia ac humectātia bibat, ac deinceps magnos bolos deglutiat. Si uero ne tum quidem in uentriculum procidit, instrumentum corporibus ex œsophago propellendis adaptatū, ori immittetur. Est autem hoc instrumenti genus ex plumbo factū, quodq; cum longū sit, retisq; instar confabricatū, in omnem gibbositatem facile effingitur: ac ea industria œsophago inuolutum corpus, in uentriculum protruditur.

Multi oblōga cerea cādela oleo tepenti intincta utūtur.

Ad oblæsum linguæ sensum, ac deficientem motum. Cap. L.

Ex pituitæ affluxu.

QVando lingua cæteris membris illæsis, torpida redditur, nulla tamen febris, aut alius acutus & ardēs morbus, ægrum infestat, sumito salem ammoniacum, piper, zingiber, sinapi album, pyrethrum, herbæ pedicularíæ semen, nitrū, origanum, saccharum, nigellā, sampsuchum aridū: ac ex his simul in aqua decoctis, gargarizationes parato. interim tamen prospiciat sibi æger, ne portionem aliquā huius liquoris deglutiat. Prosunt quoq;

Rhazes hic ut sæpius alias, corporis euacuatione factā subintelligit.

quoque pluribus diebus ieiuno ęgro, col lutiones ex muria Nabathææ, aut aceto & pyrethro, præparatæ. Vbi uero æger os colluere his cessauerit, accipito salis ammoniaci, pyrethri, piperis, sinapis, singulorum æqualia pōdera: & his in tenuissimum pollinem subactis, linguam diu huiuscemodi puluere infricato.

Quod si linguæ stupiditatem, auditus, reliquorumq; sensuum torpor concomitatur, laboranti præsidijs neruorum resolutioni dicatis, subuenies. Porrò si in acutis febribus sermo difficilis fuerit, uiderisq; cum sermonis difficultate, extenuatam & breuiorem conuulsamq; esse linguam, aqua calida in qua herbæ emollientes humectantesq; ebullierint, super colli uertebras, & aurium principia, ubi scilicet mandibularum articulatio est, opportune superfundetur. Præterea partes illæ humectante oleo, cuius generis uiolaceum & amygdalarū dulcium censentur, infricādæ sunt, & ægrotanti oleū modice inferuefactum, ore retinendum.

Ex cerebri consortio.

A nimia siccitate.

Et si

Et ſi multum temporis lapſum fuerit, ex quo ſermo aboleri uiſus fuerit, aut ſi à primo ortu primaúe conformatione id euenerit, operæprecium eſt indagare, an ligula faucibus linguam colligans, præter naturam excreuerit. Quod ſi inueneris, parum eam præſcindito, ac uulneri chalcitidis puluerem ad cruſtam inducẽdam inſpargito.

Hi Græcis ἀγκυλόγλωσσοι dicũtur. Apud Aëtiũ Ser.8.c.35. eſt administratio.

Ad linguam in nimiam molem intumeſcentem. Caput LI.

CVm lingua in tantã molem increuerit, ut ore retineri nequeat, fricanda eſt cepis, aut citrorũ acido ſucco, aut * ribes, aut malo punico acido, donec multa ſaliua defluxerit. Ea nanq; ratione decreſcet, priſtinæq; formæ reſtituetur. Si uero id tamen non ſuffecerit, aceto & ſale diligenter linguam infricato: & ſi hoc quoque inualidum extiterit, primum ſanguinem ex duabus humeralibus, deinde ex uenis ſub lingua latitantibus, detrahito.

** Veteribus incognitũ. Manardus eius loco rumicis ſucco utitur.*

De tumore

De tumore ſub lingua enato, qui ranula dicitur. Cap. LII.

TVmore huiuſcemodi maligno ſub lingua accidente, inter initia lingua ſale ammoniaco, & gallis confricāda eſt. Verum eo tumore in uetuſtatem protracto, medicamine cruentis gingiuis dicato, lingua infricabitur. hoc autē acre, & cruſtam ulceribus inducens medicamen eſt. Deinde poſt eius uſum, ægrotantem, acetum cum ſale contemperatum ore retinere, utile erit. *Græce βάτραχος.*

Ad puſtulas ac tumores linguæ. Cap. LIII.

HIs eiſdem remedijs, quibus aphthis ſupra comprehēſis, & anginæ medemur, ſuccurritur.

De angina. Cap. LIIII.

AFfectum Latinis anginam, Græcis συνάγχην, appellatum, teſtatur inter deglutiendum ac reſpirādum, percepta difficultas moleſtiaq́. Qui morbus modo grauior, modo leuior, pro trāſglutiendi reſpirandiq́ difficultatis magnitudine pronunciatur. Quocirca quando *Ex ſanguinis copia.*

transglutiendi noxę adsunt faciei, & oculorum rubor, corporisq́ repletio, in ipsius curationis initio humeralis incidenda est, & gargarizatio ex malo punico acido cum sua carne, præparanda. Vel ex succo malorum syluestrium, igne, uel sole incrassato, aut rubi fructus succo similiter gargarizationem. Et deinde ex rosacea aqua, cui rhus coriarium immaceratum sit, collutionem porrigito. Postquàm hæc triduo diligenter sint facta, & aluus succo fructuum ueluti prunorum, tamarindorum, casia fistula, manna, (quam ueteres mel aërium appellarunt) fuerit soluta, gargarizationes ex decocto ficuum caricarum, et uuarum passarum, uel è medulla cassiæ fistulæ cum hydromelite porrigito. Si autem malum longius prorogatur, gargarizationibus & inspiratione acrium medicaminum, quę infrà subijciam, utemur. At si nullo in facie rubore æger suffusus fuerit, & copiosa pituita ab ore profluxerit, ad hæc si ægrotans frigida humidaq́ temperie sit,

A pituitoso succo.

statim

ſtatim inter initia aluum catapotijs coccijs deijcito, & acriorem clyſterem Capite de apoplexia deſcriptum, infundito. Sed ſi malũ incœperit, gargarizationes propinato ex ſyrupo acido, q aceto, ſaccharo, & aqua potabili præparatur, uel ex hydromelite & pipere & oxymelite. Temporis uero ſucceſſu ex muria Nabathææ: & deinde quoque ex hydromelite & ſinapi collutiones adminiſtrato. Ex eorũ genere, quæ malignis anginis, poſt aliorum & retrahentiũ & euacuantium uſum, auxilium præſtant, ſunt & ſanguinis ex uenis ſub lingua latitantibus imminutio, & cucurbitulæ, † ſine cutis inciſione, collo affixæ. Sunt præterea collo applicanda epithemata humida ex melle, quod anacardinum ſuprà appellauimus, idq; tantiſper, dum ueſiculæ excitẽtur. Sic quoque ad eundẽ uſum, ex ſinapi gargarizatio utiliter exhibetur. Faucibus autem ſubſequẽtem pulucrem inſpirato. Qui accipit ſinapis, ſalis ammoniaci, pyrethri, nitri, ſucci Cyrenaici, pipe-

Sũmè periculoſæ anginæ curatio.

† Alibi, cũ.

Hæc omnia inter initia uitare oportet.

 ris,

ris, mentastri, partes aliquot. hæc in puluerẽ detrita, faucibus insufflato, aut cum hydromelite gargarizationis loco porrigito.

De tussi. Cap. LV.

A calid. & sic.

muraba alibi interpretatur et

Aliqui per muraba uiolas sacchаro conditas intelligunt.

CVm tussis aspera & arida cum rubore æstuq́ molesta est, laboranti aqua cui uiolæ immaceratæ sunt, cuiq́ saccharum in condimentũ adiectum sit, & ptisana propinabuntur. fabas quoq́ excorticatas, & spinachiam uocatã herbam, cum oleo amygdalarum dulcium, inter cibos assumet. Aquæ autem, quæ potui porrigeť, uiolaceus syrupus cõmiscẽdus est. In ore uero sub lingua æger retinebit globulos: qui quum ad pellendã tussim faciunt, à Grecis βηχίαι appellantur. Quorum compositio hæc est: Succi dulcis radicis, sacchari albi, utriusque drachmę decem, amyli, tragacanthæ, amygdalarum dulcium cortice liberatarum, singulorum drachmæ quinq́. hæc nucleorum cotoneorum cremore excepta, in globulos redigito. At industrium esse

esse oportet eum, qui medicamẽtum linguæ subijcit, ut paulatim eo liquescente, larynx id quod in eam defluit excipiat, quod tussi resistens optime curabit.

Porrò si tussi præsens glutinosi sputi copia expuitioni cõtumax, noxam inferat, quæ tamen febri & uehementi alui solutione uacat, subsequẽtes pastilli infirmo porrigendi erunt. Qui constant, seminis fœniculi, seminis apij, succi dulcis radicis, adianti, amygdalarũ amararum, singulorum æquis portionibus. hæc simul lini seminis succo excepta, in pastillos digeruntur, quorum denarij tres offeruntur. Decoctũ uero, quo in proposito affectu utimur, quoq; iam comprehensos pastillos ægrotanti eos exhibituri, læuigamus, Capite quo distillatiõis subsidia scribuntur, præceptum est, illi tamen drachmæ quinque adianti, & hyssopi momentum opportune in præsenti affectu, adijciuntur. Si uero eò uetustatis & maliciei tussis deuenerit, ut laborantem uigilijs excruciet, globuli ex styrace illi porri *A pituitæ copia.*

gendi sunt. Qui recipiunt, myrrhæ, styracis, opij, singulorum pares portiones, finguntur ex his globuli lupinorum instar: & horum unus, aut alter ore sub lingua retinēdus, (ut eliquescēs deuorari queat) offertur. Aut quum ab huiuscemodi globulis abstinetur, dormituro ægro syrupi papaueris uncia, uel albi papaueris semē cum saccharo, ad manducandum præbetur. Is autem qui hoc malo corripitur, ab omni acidorum, salsorum, austerorum acriumq́ esu, coarcendus est. Suffumigatio ad ueterē tussim, fœtidaq́ sputa efficax. Sumito aristolochiæ, myrrhæ, styracis, galbani, singulorū pares modos, auri pigmenti rubri quantū omnia pendent, hæc in puluerem subacta, butyro uaccino subigito, ac ex eis probe mazas pilæ instar, cōfingito: & quum usus exegerit, ieiuno ægro harum unam carbonib. superpositam, per infumibulum suffito.

7. Secundū locos, habes generosum diacodyon.

Mirificè exiccat.

De difficultate spirandi, quàm Græci ἆσθμα appellant. Cap. LVI.

DVm quis crebra tussi correptus, fre-

A glutinosa pituita pulmonis meatib. impacta

frequenter respirat, quemadmodum solent citatiore cursu, aut uehementi exercitio fatigati: & quando supinus decumbit grauius, dum uero recta ceruice sedet minus afficitur, subscriptum decoctũ illi propinãdum est. Accipit autem ficuum caricarum drachmas decem, palmularũ pinguium ac recentium, seminis apij, seminis fœniculi, adianti, dulcis radicis, hyssopi, marubij, singulorum drachmas quinque. incoquũtur simul tribus libris aquæ dulcis ad duarum librarum euaporationem, & deinde percolantur. Huius decocti iuris suspiriosus triduo uncias quinque bibet, adiectis interim subscriptæ cõfectionis drachmis tribus, quæ ad hunc modũ se habet. Dulcis radicis succi, hyssopi, adianti, singulorũ drachmæ decem: cardamomi, piperis, amygdalarum amararum, aristolochiæ rotundæ, seminis urticæ, singulorũ drachmæ quinque, mellis despumati quod satis est. Cõfectio hæc eijciendis è thorace recrementis quãmaptissima est, quocirca septima-

na una continuo utiliter æger ea utetur. Deinde post sinapis & mellis esum, uomitus iritandus est, aluusq; catapotijs his ducenda. Accipiunt autem, agarici quãtum pendent hordei grana octodecim, cucurbitæ syluestris carnis grana sex, succi cucumeris asinini quantũ pendent hordei grana quatuor, dulcis radicis succi sesquidrachmam. finguntur ex his catapotia, quæ uni propinationi sufficiũt. Post hæc decoctum unà cum confectionis usu repetendum est. Postremo uomitum quoque & uẽtris deiectionem reiterare conuenit. Et hæc uniuersa quoad sanitati æger restituatur, sunt tentanda. interim uero, à crassorum & acidorum & austerorum esu, ægrotus diligẽter arcendus est.

De laterali dolore, qui πλευρῖτις Græcis dicitur. Cap. LVII.

Pulsus his adest durus & serratilis cũ spirã di difficultate.

CVm quis in membrana costas succingente, dolore punctili laborat, præcipue si tussis sicca & febris illũ concomitentur, competit, si dolor, qui à summa

ma humerorum compage ad extremas costarum cartilagines est, usque ad claui culam peruenit, sanguinē ex axillari eius partis, quam dolor infestat, minuere: nisi forte uniuersum corpus sanguine plenū plethoricumq́ fuerit. Tunc enim ex late re opposito sanguinis detractio, celebra- bitur. Porrò si morbus ad dies aliquot ægrum adflixerit, fluxusq́ cōstiterit, san guis missus ex cubito affecti lateris, reme dio est. Si autem ad inferiora costarum interualla circa hypochondria dolor de- scenderit, aluus decocto, Capite de distil latione comprehenso, ducenda erit. Cæ- terum ueriti turbationem, quam purga- tio accersere solet, præstabit uenam inci- dere, deinde hordei decoctum cui saccha rum admixtum sit, in potu propinare. Quod si tussis admodum arida sit, mane singulis diebus iuleb uiolatum porriges. Deinceps uero hor- dei decoctum ægrotanti non inutiliter præbebis. Et si ægri uires deie- ctæ fuerint, pane modice fermentato, ac quàm

Hip. et Gal. ac alij Græci ferè oēs, affluentem sanguinē in contrarium reuellētes, atq; iam in partē affluxum à loco uicino unà deriuātes, è directo lateris affecti uenā etiam in corpore plethorico, ac inter initia, opportune secant. aliter quā Arab. & eorū sequaces, quos αἱμοφόβους merito q̃s ob id appellauerit.

Officinæ quasdā mazas ex farina, amygdalis, saccharo, & rosarum aqua, ad delitias parant.

quàmminimè falſo, frigidaq́ ablutо, ſimul cum ſaccharo, eum cibabis. Robuſtis autem uiribus, hordei ius uſque ad diem quartũ ſufficiet. Vbi uero iam ſputa deijcere ægrotans cœperit, decocto ad diſtillationes curandas ſuperius deſcripto, perpetuo ante hordei decocti potũ, donec reſtituatur æger, uteris. Porrò ſi febris, uehementiaq́ morbi perſeuerauerint, atque ægre ſputa educere ægrotus ualuerit, decoctum capite de reſpirandi difficultate comprehenſum præbebis. Quod etiam dum æger ſaniem expuet, utiliter adminiſtrabis. Cæterum ſi inter morbi initia ſputa ualde nigra flauaúe apparuerint, & ita continuata fuerint, et neque febris, neq́ calor ante ſeptimum diem ſe remiſerint, haudquaquam affectus timore uacat. Pręterea ſi pręter hęc, eadem ſpirandi difficultas permaneat, et ſimul audiatur in thoràcis cauitate murmur aliquod, ſimiliter ſi genæ ac oculi multo rubore ſuffunduntur ac dolent, affectus in maturam mortẽ præcipitat.

Quod si lateris parte exteriori, rubor aliquis suffusus, tumorúe conspiciatur, & locus affectus tactu indolescat, ad cucurbitularum usum (antè summa cute leniter incisa) properandum est. Aut emplastrum ex sinapi & ficubus recte, donec modice locum exulceret, imponetur. § Prius tamen opportuna uenæ sectione, aut purgatione, quæ huic malo idonea esse posset, & humoris affluxi leni resolutione, tentatis. § Sanè ex imperitorum Medicorum hallucinatione, multa huic malo accidunt augmenta, ueluti quum in membrana costas ambiente, crassos flatus infartos coniecturantes, confectionem diamoschum appellatam, aut huic in discutiendo & incidendo uiribus parem, intempestiue porrigunt: siquidem ea ratione medicandi, ægrum plane iugulant. Affectus porrò, qui in spurias costas integente membrana, ex inflammatione oboritur, Arabibus Persica dictione birsen (quasi thoracis noxa) dictus est.

Nothæ pleuritidis curatio.

De

De pulmonum inflammatione, quæ περιπνευμονία Græcis dicitur. Cap. LVIII.

QVando hominem febris ardẽs corripit, tantaq́ inter ſpirandum difficultas oboritur, ut ſe ſtrangulari exiſtimet, & quum tanto rubore malæ ſuffuſę ſunt, ut tinctę uideri poſſint, ac dum tuſſis et thoracis parte anteriori diſtẽſio, & thoracis grauitas (tamen abſque dolore punctili) prẽmunt, quodq́ per ſputa deijcitur ſpumoſum eſt, is æger, ſi omnia concomitentur, ualentem ac acutam pulmonis inflammationem ſuffert. Quod ſi quoque pelliculæ ipſius, quæ cum thorace ſecundum ipſius longitudinem ſunt connexæ, inflammentur, etiam dolorem punctilem æger percipit. In curationis itaque initio è uena axillari § dextra § ſanguinis detractio prodeſt. § Nam ſola ratione plethorię, aut affluxuri humoris, uena pertuſa, in hoc affectu iuuat. Nihil enim à pulmonibus cordisq́ dextro uentriculo uenæ ſectione educi poſſe, membranarum dextri uentriculi cordis, anatomica

Aëtius in utroq; cubito per interualla ſecat.

anatomica administratio apparēter demonstrat. § Deinde post uenæ sectionē, reliqua curatio iisdem, quibus pleuritidi medemur, tentanda est.

De cruentis ac purulentis exputionibus.

Caput LIX.

Sanguis si screatu, aut pauco strepitu, qui absque tussi est, educitur, nullus erit inde ægro metus, siquidem astringentibus & humorum impetum reprimentib, gargarizationibus, in Capite ad anginam præceptis, & ratione uictus tenuiori, sanari poterit. Vomitu quoque si erumpat sanguis, nec inde ingens ęgro formido incuti debet. Venæ sectione namque, & astringentium usu, quale omphacinum est, & rhus obsoniorum, atque his persimilibus, persanari hoc uitij genus poterit. Sumito itaque lapidis Armenij, gummi Arabici, balaustiorum, cinnabaris, thuris, omnium æqualia pondera, & horum drachmas tres simplici discocto cydoniorum succo subactas, propinato. A quibusdam uero sanguis, per circuitus

Ex faucib.

Ex uentriculo.

Diuersis in mixi scopis uarias uenas in hoc affectu incidimus.

tus quosdam, expui cõsueuit. unde non modo nulla noxa illis imminet, uerum etiam id ualetudini multũ prodest. Proinde is minime supprimendus putatur.

Ex pectore, à uena rupta, erosa, aut aperta.

Sin autem cum tussi sanguis prorumpit, non immerito formido nos occupat: nihilominus tamen ægri curationem, uenæ axillaris sectione incipies, partita interim sanguinis missione. Deinde subscriptos pastillos potui porriges. Qui cõstant, thuris, cinnabaris, utriusq; drachmis tribus et scrupulo uno, succini drachmis quinque, lapidis hæmatitis, * terrę sigillatæ, utriusque drachmis decem, aluminis drachmis duabus cum semisse, balaustiorum drachmis tribus, opij drachmis duabus, rheobarbari Seni tantundem. ex his portulacæ succo aspersis, informantur decem pastilli, quorum quotidie unum succo ocimi maioris, aut portulacæ læuigatum, propinabis. Atsi uehementior morbus extiterit, sanguinisq; eruptio incrudescit, alterum pastillum, ægro somnum inituro, porriges. Crura quoq;

** Carent nostræ officinæ uera.*

His præcipue ne tussiãt, prospici debet.

quoque circa inguina, & brachia ad scoptulas, aut potius in tenuiorib. partibus (utpote magis neruosis et dolorificis) uinculis intercipito, ac unà summas extremasq; partes ad reuellendum sanguinẽ, fortiter infricato. Pectus quoque, præcipue si dolore quopiã iritetur, epithemati bus ex paulo antè comprehensis pastillis, aceto & aqua subactis, præparatis, crebro illinendum est. Aegri quidem cibis, rhus obsoniorum & omphacinum, eisq; persimilia admisceto. Item *terram sigillatam, interpositis interuallis subinde cõmanducandam præbeto. Inter decubitus autem, supinus, ac propemodũ (absque dolore tamen) erectus, maxime necessarius, ac perquàm utilis est.

*Nos lapide Armenio portulacæ succo macerato, utemur.

De tabe, quæ φθίσις Græcis dicitur.

Cap. LX.

SI quis partiũ colliquationem à tussi, quæ ex diuturno morbo sit, aut post crebra cruenta sputa, aut multas puris re iectiones patitur, illi lac asininum utiliter potandum porriges, at si eius lactis facultas

Propriè pulmonum est exulceratio.

Gale. humanũ lac præstantißimũ esse asserit.

tas nõ detur, caprinum, cui facchari momentum commixtum sit, offerto. Quod etiam posteaquam aliquid panis illi adie ceris, ægro esui dabis. Quinetiam si huiuscemodi generis lacte capit, illud quoque aquæ loco, quoties sitit, propinabis. Interdum tamen, tenue ac temperatum uinum potandum exhibebis. Cibum uero ex auium & hœdorum carnibus administrabis. Aegrotus præterea ieiunus & à cibo, balneo haudquaquam calido, sed tepente utatur, solioq; dulcis aquæ diutius immoretur. Et inter cętera, ne aluus fluat turbeturúe, diligenter præcauere æger debet. Si quidem soluta fuerit, huius pulueris potu constringetur. Accipit autem, gummi Arabici, * spodij, lapidis Armenij, seminis myrti, singulorum pares æquales. subiguntur omnia in puluerem, & eius uno die drachmę tres cum syrupo albi papaueris, & myrti succo discocto exhibentur. Hic puluis ad hũc modum in potu administratus, eos qui tussi & cita aluo laborãt, strenue iuuat. Verũ huic

* *Subsequẽtibus capitibus nostrates officinæ ebur cõbustum accipiunt.*

huic interdum, ut maiorem astringendi uim obtineat, utiliter adijciuntur * xylocaractæ ex Syria, & bdellium ex Mecha aduectum. Porrò si è lactis usu in febrim æger rapiatur, ptisana pota substracto lacte bene facit. Verum febre cōquiescēte, ad lactis usum rursus ꝑperandum est. Si aūt denuo febris molestauerit, lac fugiendum est, & ptisana quousq; febris abigatur offerēda; qua iterum propulsa, lactis usus repetitus prodest. Hęc quandiu necessitas urget, quadam uicissitudine sunt facienda. Interea uero summo studio, ne aluus lubrica fluat, prospiciendum.

** Sunt quorūdā astringentium lignorū putamina.*

De cordis palpitatione. Cap. LXI.

SI febris pulsusq; uelox cordis tremorem concomitātur, ęgro axillari dextra secta, sanguinem detrahito, & potui pastillos ex camphora, succo malorum acidorum læuigatos, in potu præbeto. Hi accipiunt spodij, seminis cucumeris citrinati, intybi, lactucæ, portulacæ, rosarū, sandali albi, omnium æquas portiones, & horum singulis drachmis,

A calida occasione.

H adijcito

Videtur Rhazes cũ Græcis in his uitijs pa rum tribuisse croco.

adijcito camphoræ pondus trium granorum hordei, ac his omnibus malorũ syluestrium acidorum succo detritis, informato pastillos, & eorũ quotidie duabus septimanis continuis, drachmam unam malorum syluestrium acidorũ succo detritã, in potu porrigito. Porrò si hæc præsidia morbo cesserint, lac ex quo butyrũ pressum est, ne forte continuus pastillorum usus noceat, potui prębeto. Alimenta uero erũt, pulli ex aceto, & uuæ immaturæ succo, aut alio quopiam acido condimento elixi. Syrupus quoque acetosus appellatus, qui ex saccharo apparatus sit, potui utiliter dat. At si cordis palpitatio febri uacat, ex moscho compositos pastillos in potu offeres. Qui recipiunt, mastiches, spicæ, ligni aloës, cinnamomi, caryophylorum, galliæ moschatæ, nucis myristicæ, * cubebe, cardamomi maioris & minoris, corticis citri, singulorum sesquidrachmam, moschi obolum. his uino odoro aspersis, informato pastillos, qui syncopi ac cordis palpitationi

A frigida causa.

* *Nõ constãt inter se Arabes. nos sub eo nomine semina acria habemus.*

tioni strenue auxiliantur. Electuariũ ex moscho sumptuosum, defectui animi, tristitię, cordis palpitationi & fastidio utilissimum. Mastiches, cinnamomi, seminis ocimi maioris, seminis ocymi citrinati, seminis melissę, seminis sisymbrij, seminis sampsuchi, piperis longi, singulorũ par pondus, ex his omnib. in puluerẽ redactis, drachmæ decem sumũtur, margaritarum cõminutarũ, corallij rubri, * cubebe, bombycis crudæ, hoc est nondũ in filum cõtortę intextæq́; succini, been albi & rubri, folij Græcis μαλαβαθρον dicti, singulorũ quoq; drachmæ decẽ, moschi Tubabetici synceriorís sedrachma. omnia hæc, melle maceratarum myrobalanorum chebularum excipito. Hoc sanè electuarium uentriculi frigiditati, ac con coctricis imbecillitati, mirum in modum prodest.

Nostrarũ officinarum semen proposito non est inutile.

De cholera, morbo. Cap. LXII.

QVando dolor punctilis atque erodens, tormina, & nausea aliquem inuadunt, & si his adsint, aut subsequantur

A biliosi humoris copia.

†Aliâs, &, ut Paulus ac Aëtius habent.

tur uomitus, † uel uentris per inferiora turbatio, aqua modice inferuefacta copiosissima crebro propinari debet: deinde uomere oportet, digito, aut pinna ori indita. Item alui ductione adiuuandus est stomachus. Sin autẽ uomitus, & alui fluor non conquieuerint, ad tepentem aquam rursus confugiendum est. bilioso enim humore circũcirca adhærente, unà cum aqua reiecto, stomachus elotus, ac leuior redditus, oblatum sibi cibum retinet. Quocirca ubi morbus remitti cœperit, æger in balneum potabilis aquæ deducatur: cui unius horæ spacio, aut pro uirium robore, immoretur. Egressus autem balneo, & cibis cõcoctu facilibus, ac boni succi, ut pullorum carnium expresso, & uino subastringente enutritus, ac præcordijs oleo ad id idoneo perunctis, somnum sibi conciliare debet. Et licet immodica uentriculi perturbatio, suprà infraq́ꝫ, ac reliqua grauia symptomata superueniant, non ideo animus abijciendus erit, quin potius medicinis subsequẽtibus

Humores ad superficiem retrahit, ac excicatũ uacuatiõe corpus humectat.

Relicto morbo, symptomatum curatio.

tibus malo auxilium ferendum est, Initio itaque pastilli ex thure, aqua, aut niue, & malorum punicorum discocto succo læuigati, semel propinandi sunt. Qui, si uomitus ingruerit, secundo quoque porrigentur. Ad hæc extremas quoq; brachiorum & fœmorum partes circa inguina, uincire oportet. Præterea aquā niue infrigidatam, cruribus & pedibus ab alto instillare, ac etiam in gelidam aquam eas extremas partes immittere, illicq; immorari, strenue auxiliatur. Venter porro epithematis, quæ sandalis, rosis, camphora, gallia moschata, simul rosarum aqua aspersis, cōficiuntur, irrorādus est. Confert item linteum aqua rosacea niue refrigerata immersum, si uentri opportunè, post epithematum illinitionem apponatur. Quod posteaq; tepuerit, ne concalefactum noceat, abijcietur, et aliud in eius locum superaccōmodabit. Aut cataplasma ex palmulis, cum uitis agrestis floribus, & acacia, item hypocistidis & mali punici succo, est inducēdum. Porrò pau

Paulus hæc calida fieri præcepit.

latim uinum uetus decócto malorũ punicorum ſucco temperatum, propinabitur. Et quotienſcunq; æger id euomuerit, toties aliud poſt modicum interuallũ offeremus. Cibus autem panis malorum punicorum ſucco maceratus, unà cum uino ſubaſtringente erit: quem ſi uomitu eructet, rurſus quouſque uomitus ſedetur, alium porrigemus. Si uero animi deliquio ob ingentẽ euacuationem, diſſolutis ſcilicet ſpiritibus, æger corripiatur, moſchum hordei grani inſtar, uino †leuigatum, dare prodeſt. Proinde ſi os clauſum teneat, ui aperiendum eſt, & uinum id infundendũ. Sic quoque hœdorum & pullorum carnium expreſſum, & mali cydonij ſuccus, uino commixta, utiliter porriguntur. Præter hæc, ante ægri nares aſſos pullos diſcerpere iuuat, ſi modo carnium uaporem non abhorreat. Thus quoque, ad uentriculi retentricem facultatem corroborandam, ore commanducandũ, ut paulatim ęger id tranſglutiat, dandũ eſt. Poſtremo * bolus Coraceſius

† Alibi adijcitur, uel rob granatorum.

* Pli. ut opinor, Taurilygdinũ lapidẽ uocat.

racesius camphora conditus, & in puluerem adamussim tritus, atque cum astringẽte uino porrectus iuuat. At omnibus, quæ huic malo commoda præcepimus, præsidijs, donec uomitus cesset, uentriculusq; alimentum sentiat, erit insistẽdum. Postquam uero uentriculus cibum amplecti cœperit, cibandus eger est, & modicum uini ueteris ac odori, potui porrigendum, somnusq; ad restituendas uires conciliandus. Pastilli ex thure, uomitui sacri. Boli * Coracesij, thuris, amborum drachmas decẽ * cubebe, cardamomi, utriusque drachmæ duæ cum semisse: camphore, galliæ moschate, caryophylorum singulorũ obolus. his rumicis succo detritis, informato pastillos pondere sesqui drachmæ, ad uomitum mire efficaces.

* Nos nostro Armenio, & acri semine utemur.

Decoctione quidem mali punici succum incrassatum, ad hunc modum apparabis. Sumito malorum punicorum acidorum succum, ac per noctem, pauloue amplius, quod crassum est, in fundum residere finito, deinde quod purius est, tantisper

tisper dum mulsi spissitudinem accipiat, decoquito, & diligenter spumam detrahito, ac dein succo ab igni remoto (tamẽ adhuc calenti) † menthę uiridis coliculos illi iniicito, eosq́ cum succus iam refrigeratus est, extrahito. Ad huius formã cydoniorum malorum, & malorum syluestrium acidorum syrupos, ad retentricis facultatis robur augendum efficaces, fieri decet. Si autẽ uomitus aliquoties plurimum inualuerit, proruperitq́, cucurbita magna cum multa flamma, ori uentriculi affixa, ac ui abstracta, eaq́ secundo ac tertio agglutinata, plurimum ægro auxiliatur.

† *Aliàs, myrti.*

De uentriculi imbecillitate. Cap. LXIII.

Ob frigidã distemperiem.

VEntriculi imbecillitas si cum modica siti, & longa cibi in uentriculo mora, ructibusq́ acidis, ægrum affligit: & symptomata hæc pauca, neque admodum uetera sint: uentriculus pastillis ex rosis confectis, sanitati restituetur. Quorum ęger singulis diebus mane denarios duos, & totidem obolos, cum uncia semi num

num incidẽtium decocto diſſolutos, deuorabit. Seminum autem decoctum in hunc modum præparatur. Cumini Nabathææ & ammeos utriuſque drachmæ duæ, in mna aquæ tantiſper dum ea rubeſcit incoquuntur: de qua deinde cum paſtillis ex roſis ægro mẽſura ſuprà comprehenſa propinatur. Paſtilli uero ex roſis, accipiunt pulueris roſarum rubrarũ drachmas tres: ligni aloës, ſpicæ, maſtiches, caſię ligneę, iunci odorati, floris cinnamomi, abſinthij, ſingulorum drachmam unam. hæc uino ueteri conſperſa, in paſtillos rediguntur. Verum interim æger alendus eſt cibis quàmminimũ humectantibus, & concoctu facilibus, parumq; excremẽtitijs. ex quorum genere pulmenta aromatibus & odoratis incidentibusq; ſeminibus præparata, & alij qui ſimul & calefaciunt & incidunt cibi, ſunt. Aegrotanti præterea ante cibum multa exercitatio, minorq; ſolito aquæ frigidæ uſus, & poſtquam cibus in uentriculi fundum deſcenderit, profundus

somnus, illito prius uẽtre oleo nardino, magnopere iuuant. Vino autem ueteri & mero parce, ne cibus in uentriculo fluctuet, utetur, atque omnino uictus rationem extenuabit. Quod si hæc symptomata inueterauerint incruduerintq́ꝫ, electuarij ex cumino, & electuarij ex thure, utriusq́ꝫ sesquidrachma, cum uncia uini ueteris ac meri diluta, recte exhibebitur, & uictus ratio eadẽ cum paulo ante præscripta instituetur. Electuarium ex cumino. Cumini Carmaniani drachmæ centum, zingiberis drachmę uigiti * piperis drachmæ decem, foliorum rutæ, nitri naturalis & integrioris utriusque drachmæ decem, omnia despumato melle excipito, & huius antidoti, si aluus non respondeat, portionem aliquam porrigito. Sin autem cita sit, electuariũ ex thure præbeto: cuius cõpositio infrà Capite de uentris profluuio describit̃. § Sed si aluus neque nimis stricta, neque plus iusto soluta fuerit, utrunq́ꝫ electuariũ, ut iam diximus, offeret̃. § Porrò si hæc inefficacia

A maiori causa.

** Alibi, albi additur.*

sint,

ſint, ferri recrementum uino læuigatum, aut potius quæ ex eo eſt, compoſitionem dato. Præparabis quidem ſtercoris ferri compoſitionem, ad hunc modum. Semi nis apij, ſeminis fœniculi, aniſi, cumini, ammeos, * aniuden, origani, liguſtici, ca ri, ſeminis coriandri, piperis nigri, piperis lõgi, cinnamomi, thuris, ſpicę, caryophylorum, nucis myriſticę, cyperi, zingiberis, ſingulorum ſeſquidrachma, ſtercoris ferri drachmæ quindecim. omnibus uini centuplũ addito, & ad dimidias decoquito, percolatoq́ꝫ. Eius percolati medicamenti ægrotanti drachmas triginta ex uino adminiſtrato, ac unà uictus rationem tenuiorem inſtituito. Hæc tribus ſeptimanis commode repetuntur, & recte ab acidis & recentioribus fructibus, & frigidæ aquæ potu, abſtinetur, uinumq́ꝫ moderate utiliter propinatur. Cataplaſma ad uentriculum calefaciendũ corroborandumq́ꝫ multum efficax. Sumito ſtyracem, ſpicam, iunci rotundi florem, abſinthium, calamum aromaticum, maſtichen,

* Arbor eſt apud Auic. ſub nomine Aſſæ.

ſtichen: & ea uino ueteri & cydoniorum ſucco aſperſa, in cataplaſma uentriculo ſuperinducendum, dirigito. Ad hæc optime facit uentriculo, ex oleo nardino & cyprino frictio, illinitioq́. Quinetiã & lana ſuccida prædicto oleo tepẽte imbuta, linteoq́ uentriculo ſuperligata, multum iuuat. Potui autem ægrotanti uinum uetus calidũq́, aut hydromel propinabitur. Mane uero ægrotante ieiuno, aut ſaltem tribus horis ante cibum, diacydonium (Arabibus miua appellatum) mediocris myſtri modo dandum eſt. Apparatur autẽ ex malis cotoneis pharmacum hoc modo. Ex malis cotoneis maiora iucundioraq́ & minus acerba, quæ uidelicet ſtruthia appellant̃ eligito: expreſſumq́ eorũ ſuccũ, diem & noctẽ totam, quo reſideat, relinque, deinde eo percolato, ex puriore ſucco partes duas ſumito, ſacchari partem unã, uini ueteris unam: & lente ſupra prunas, donec mellis ſpiſſitudinem recipiãt, decoquito. (hac enim craſſitudine, ſtomachica medicamenta præparari

præparari solẽt.) deinde spumã diligẽter auferto. Postea ad singulas totius libras accipies, zingiberis, spicæ, cinnamomi, caryophylorũ, singulorũ drachmã unã, mastiches drachmas duas: quæ omnia in puluerem tenuissimum detrita, lineoq; panno illigata, adhuc feruenti decocto iniicies, & quum à prunis amotum refrixerit, linteum diligenter expressum eximes, ac medicamen ad hũc modum usui futuro recondes. Quod si concoctionis offensæ adsint, cibi fastidiũ, nidorosi oletosiq; ructus, & sitis uehemens, uocatum cotoneorum malorum acetosum syrupum propinabis, quem ad hunc modum conficies. Succi cotoneorum acidorum pars una, sacchari albi totidem, aceti albi ac perlucidi quarta pars. omnia simul tantisper dum iustam spissitudinem obtineant, decoques. Sanè hic syrupus uentriculum corroborat, & præterquam quod eius munia ad actionẽ excitat, uehementem quoque eius inflammationẽ & æstum mirifice reprimit. Aegro autem cibus,

Gal. & Alexan. pulueres iniiciũt.

A calida intemperie.

cibus, qui ſimul & acidus ac auſterus ſit, præparabitur, cuius generis eſt caro cum immaturarũ uuarum & malorum ſylueſtrium acidorum expreſſo, & * ribes decocta, & columbæ quoq; uentrem mentha infartum habẽtes, cum momento ſalis & omphacino decoctæ, aliaq; acidita te & austeritate his correſpondentia, alimenta ſunto. Præterea puluis hic crebro ſumendus offertur. Qui accipit, roſarum rubrarum drachmas decẽ, ſpodij drachmas tres, ſeminis coriandri drachmas quinque. huius pulueris drachmæ duæ ſucco malorum punicorum acidorum, & ſyrupo acetoſo cydoniorum inſparſæ porriguntur. Cæterum ſi paulo ante dictis ſymptomatibus corporis macies inflammatioq; adſint, laborãti lac & hordei decoctum propinetur, ac herbis humectantibus refrigerantibusq;, ex quorum genere lactucæ, maluæ, cucurbitæ & citrinati cucumeres ſunt, æger enutrietur, non nimis liberaliter tamen. Iam etiã hœdorum & lactantium agnorũ carnes, &

* *Nos Acetoſa uocata herba utemur.*

A ſicca & calida intemperie.

& recentes in petrosis aquis degentes pisces, ægro ex usu sunt. Ad hæc balneum dulcis aquæ, tepentis, quotidie conscendat, solioq́ ad tempus insideat. Vinum etiam perlucidum & perquam dilutum bibat, ac subinde quieti se det, motumq́ omnem & exercitium fugiat. In summa, uictus ratio, ac reliquum uiuendi genus tale sit, quod obœsitatem pariat. Sed si hunc affectum inflammatio, æstusq́ uehementissimus cõcomitetur, uentriculo refrigerantibus inunctionibus, ut oleo quod immaturæ oliuæ fuderunt, & melino, atque uiolacei momẽto succurres, & hordei decoctum potui præbebis, ægrotantiq́ eandem medendi rationem cum hectica febri correptis, instituues. *Ab intensiore intemperie.*

De oris uentriculi dolore, ac inflammatione.

Cap. LXIIII.

SI oris uentriculi dolorem, eiusdẽ subuersio, & erosio, nauseaq́ subsequantur, ęgro liberaliori aqua modice incalefacta porrecta, ut uomat (digito, aut pinna oleo madente, in fauces inserta) præcipiemus. *Absq; inflã. à calido humore.*

piemus. Cæterum si hoc inualidum fuerit, aluus hiera picra, ut in uentriculi tunicis impactum succum expurgemus, ducenda est. Accipit autem amarũ hoc medicamen, pulueris rosarum rubrarũ, spicæ, mastiches, ligni balsami, fructus balsami, cinnamomi, casiæ ligneæ, asari, singulorum drachmas quinque: aloës ruffi coloris, iocinorisq; modo cõcreti, duplũ omnium, quod diligenter detritum, alijs simplicibus medicaminibus læuigatis, & in cerniculo ex tenuissimis setis, aut serico constructo, cribratis, commiscetur, atque rursus omnia simul cum aloë conteruntur. Huius autem quantitas, ab aureis duobus ad denarios duos usq;, offertur. Laboranti quoque quotidie panem uino austero, & mali punici succo suprà descripto, cotoneorumq; acidorum syrupo maceratum, præbeto. Si autem dolori acidorum & flatuosorum ructuum copia, uentriculiq; distẽtio, ac singultus affuerint, exhibeto electuarium diacyminũ, & diacalamẽthes, & alia consimilia, quibus

Differt à Gal. 7. Methodi.

Alibi à. 3. ij. ad aureos ij. legitur.

Ob frigidũ succũ & flatus.

Nõ inutiliter hæc præcedet, pituitosi humoris uacuatio.

quibus flatuosos spiritus discutiendi uis adest, quæ Capite de intestini laxioris uitij præsidijs persequar. Cibi autem ægri erunt pulmenta aromatib. & calefacientibus seminibus apparata. Potui quidē pauxillulum uini ueteris et meri propinabitur. Exercitia quoque, & medicamentosarum aquarū, aut in laconico balnea, non mediocriter iuuant. Quinetiā uentriculū penicillo, nardino oleo, aut quopiam alio calefaciente, & subastringēte, imbuto, fouere conducit. Porrò si oris uentriculi dolorem, febris unà cum manifestæ inflammationis indicijs, & æstu, qui tactu deiudicari posit, subsequātur, mox inter curationis initia, axillari dextra secta, sanguinem detrahito, et dolenti loco sandala, rosas & camphoram, simul rosarum aqua & cotoneorum succo leui gata, superaccommodato. Aegro uero præter ptisanam nullum cibum offerre debes, proinde à carniū esu, uino & compositionibus ex melle cōfectis, in primis arcendus est. At corroborādi gratia, in-

Cum inflãmatione.

Hodie epithemata liquidiora, quàm apud ueteres, parantur.

terdum malorum punicorum acidorum succum, & eum qui ex reliquis fructibus frigidam & astringentem uim possidentibus, igni aut sole decoquitur, utiliter propinabis. § Siquidem inflãmatio oris uentriculi, & iocinoris, astringẽtia desiderant, nam si solo relaxante præsidio curationẽ tentes, uitæ periculũ intuleris. § Aestus porrò uehementia remissa, cassiam fistulam intybi succo dissolutam, & simul cum eo decoctã, ac diligenter à spuma liberatam, ægro offerre conducit.

Scirrhi uentri. curatio. Cum uero longius morbus prorogatus fuerit, et ardor omnino quieuerit, inflammatio autem in duriciem & scirrhũ deciderit, emplastrũ istud affecto loco superligato. Violarum aridarum drachmæ decem, rosarum rubrarum drachmæ quinque, spicæ odoratæ, mastiches utriusque drachmæ tres, cyperi, iunci rotũdi floris, calami aromatici, cuiusq; drachmæ duæ, farinæ fœnogræci drachmæ uiginti, florum chamæmeli, seminis althææ, hordeaceæ farinæ, singulorũ drachmæ decem.

omnia

omnia seminis lini succo aspersa, in emplastri formã redigito, ac horis quatuor ante ciborum ingestionem, uentriculi regioni superinducito, uentriculo tamen prius nardino oleo foto. Deinde concocto, & è uentriculo depulso cibo, uentriculi locus lana nardino oleo immersa, uti iussi irrorandus est, præscriptumq; cataplasma rursus inducendum. Confectio quidem olei, seu unguenti nardini simplicis, in hunc modum se habet. Olei *glandis unguentariæ, quod proprie balaninũ dicitur, libra, spicæ semuncia, mastiches, costi, cyperi, iunci rotundi floris, calami aromatici, singulorum drachma una. uniuersa hæc in pollinem subacta, dictoq; oleo iniecta, soli septimana una, in uase obturato ore, exponũtur, & dein depercolantur. Porrò feces sordesq; manibus inter colandum hærentes, cataplasmatibus proposito uitio dicatis, admixtæ, plurimum iuuant. Cæterum oris uentriculi inflammatione in tantam uetustatẽ protracta, ut in abscessum erumpat,

Oleum nardinum.

* *Mesuas magis probat sesaminum.*

Abscessus cura.

Arculanus Rhazen hic uetriculi œdema curare autumat.

pat, pastilli ex spica propinati, optime faciunt. Accipiunt quidem hi, florũ iunci rotũdi, casiæ lignee, rheobarbari Seni, calami aromatici, spicæ, cuiusq; drachmas tres: croci, myrrhæ, anisi, costi, piperis, singulorum drachmam unam, bdellij uarij drachmas tres, mastiches drachmas duas, ammoniaci drachmam unam, finguntur ex his pastilli põdere sesquidenarij, quorum quotidie unus sapa detritus exhibebitur. Emplastrum ad prædictũ affectũ ualde efficax, quod hac ratione præparatur. Bdellij mollis drachmæ decem, ammoniaci drachmæ quinq;, glandis unguentariæ drachmæ decem, apij seminis tantundẽ, spicæ, mastiches nigræ, utriusque drachmæ quinq;, ceræ drachmæ tres, olei nardini drachmæ quindecim, gummi uino subastringente diluuntur, & eis omnia cõmixta, in emplastrum digeruntur. In uentriculi itaque & iocinoris affectibus profligãdis, medico erudito & natura sagaci opus est, ut qui accurate ipsorũ dispositiones distinguere,

Emplastrũ laudatißimum.

ac

ac curare queat. Nihilominus quãtumuis succinctus fuerim, Capita et rerũ summas, quæ his affectibus presidio esse possent, hoc Nono libro persecutus sum.

De singultu. Cap. LXV.

QVando singultus post crassorũ ciborum ingestionem, aut uini perquàm diluti copiosiorẽ usum, aut cibum alioqui sua nimia humiditate flatuosum, inuadit, aqua calida, cui cuminum, mentha, mentastrum & thuris pauxillulum incocta sint, crebro in potu offerẽda est, & ægro, ut sibi somnum conciliet, præcipiendum. Ventri quoque, uesicę, ac sacculi huiuscemodi decoctis seminibus, & herbis calefacientib. discutientibusq́ impleti, superligandi sunt. Quinetiã & eisdem uentriculus opportune irrigabitur. Aeger autẽ tenuiori uictu, eoq́ incidente, enutrietur. Ac cum pluscculis diebus moderatiori cibo ægrotantem alueris, in laconicum primam balnei domũ subinde ipsum deduces. Item insecutis aliquot diebus, illi siccantia & flatus discutientia

A flatu, & crudo succo.

Profuerit ante huius usum euomuisse.

alimēta, modice tamen, præbebis, ē quorum albo sunt, pulmenta aromatibus seminibusq́ꝫ calefacientibus ac incidentibus condita, & assi montani passerculi. & pauxillū uini meraci potui ei tum offeres, ne forte uini copia, cibi fluctuationē in uentriculo creet. Atsi hæc non usque adeò ualida fuerint, pastillos ex thure porrigito. Quos ad hunc modum conficies. Accipe thuris drachmas quinque, inulæ campanæ drachmas tres, mentastri, foliorum rutę aridorum, utriusque drachmas duas, seminis † sisimbrij drachmas tres et semissem. his detritis, & hyssopi succo subactis, informato ex illis pastillos sesquidrachmæ pondere. & eorū unum in die, cumini decocto læuigatum, propinato.

† Aliàs, nemē, hoc est serpilli, aut etiam sisimbrij.

Ex siccitate. Porrò si singultus cum tremore, aut nausea, aut siti, aut oris summa ariditate, post febrim superuenerit, aquam modice calidam, non liberaliter, sed pedetentim sorbillandam dabis. Et si tali auxilio haud quaquam malū propellitur, aqua cui hordeum incoctum sit, unà cum oleo amygda-

amygdalarum dulcium porrigenda est. Quinetiam uertebras ceruicis & dorsi, humectante oleo tepente perungere, infricareq́ue, non mediocriter cōducit. Aegrotanti uero potus, ex herbæ pulicaris seminis & iuleb uiolato, & malorum punicorum dulcium succo, parabitur. Præter hæc singultui, qui ex repletione est, ac sternutationi spiritus compressio quàmplurimum confert.

Ob eā causam singultientibus timor incutitur.

De canino appetitu. Cap. LXVI.

SI quis assidua fame crucietur, & tamē cibus assumptus ita grauet, molestusq́ue sit, ut eū mox aut uomere, aut per inferiora deijcere cogatur, oryza illi utiliter edenda porrigitur: cui sanies ab agno in fornace asso emanans, pinguedinis loco commixta sit. Ad hæc caudæ, & agnorū pedes, & qui his uiscositate & pinguedine respondēt cibi, accommodè offeruntur. Vinum quoque uetus, quodq́ue impense calefaciat, liberaliter (uel non sitiēti ægro) haustum, optime facit. Deinde his deuoratis, ut ingesta euomat, ęgrotā-

Ab acido succo.

ti præcipiendum. Ac isto curationis modo, tãtisper dum ab omni malo liberetur æger, ut utatur, consilium est. Sin uero à cibo nulla molestia afficiatur, neque per uomitũ, neque per aluum illum deijciat, carnes bubulæ, & alia cõcoctu peruicacia edulia, porrigenda sunt. Quocirca triticum pultis instar elixum, & oryza cum lacte decocta, accommode exhibentur. Potui autem, gelida aqua detur. Quinetiam optima ratione æger in aëre frigidiori ac perspirabili delitescet, & ab omni acidorum, & austerorum, & acerborum atque acrium esu, quum ea scilicet appetitum prouocent, abstinebit, solisq; dulcibus ac glutinosis, concoctu tamen peruicacibus, enutrietur.

Ab immodica trãspiratione, aut calido succo.

De iocinoris dolore. Cap. LXVII.

SI decoloratus aliquis, corporis ineptum habitum, ac dolorem dextri lateris sub hypochondrijs, ad nothas ac posticas costas, comites sibi habuerit, & si color, quo suffunditur, flauus conspicitur, magna quoq; oris ariditas, ingensq; sitis

Ex intẽperie aut humore calido.

sitis ægrum torquent, hordei decocti ius, & herbarum infrigidantium succi, syrupo acetoso ex albo saccharo decocto diluti, utiliter porrigētur. Huius autem generis herbarum sunt, intybum, solanū, * amplexicaulis. A foris autem, epithemata, ac aspergines ex duobus sandalis, rosarum floribus, camphora, et momēto spicæ, in aqua rosacea simul detritis, ad hunc modum accommodabis. Accipies linteum aliquod, & hoc liquore refrigerante & subastringente imbutum, loco laboranti superinduces, & priusquam te pescat, illo amoto, aliud in eius locum applicabis, partemq; diligenter irrorabis. Potui uero malorum punicorū succus, ac similes decoctione incrassati succi, facultatem refrigerandi obtinentes, exhibiti prosunt. Quare æger à uino, & his quę melle condiuntur, ac calefacientibus incidentibusq; cibis, arcendus est. Item pastilli ex acidæ spinæ baccis porrecti, non mediocri auxilio sunt. Qui recipiūt, succi baccarum acidæ spinæ drachmas de-

* *Theophrastus cuscutā linoderā uocat.*

cem: ſeminis intybi, ſeminis cucumeris ci trinati, ſeminis portulacæ, cuiusq; drachmas tres, roſarum drachmas duas, rheobarbari Seni drachmam unam, ſpicæ ſe. drachmam, redigito hæc in paſtillos, põdere drachmæ & ſemiſſis, atque eorum unum ſyrupo acetoſo, ſaccharo præparato, aut malorum punicorum ſucco ſolutum, propinato. Aluum quoq;, ſi neceſsitas urget, ſucco fructuum, ut prunorum & tamarindorum, ac ſaccharo albo, deijcito. Porrò ſi uitiatus color, iocinoris dolorem ſubſequẽs, cum uirore albicãs, mediusq; inter colorem colliquatione laborantium partium, & colorem tumidarum, extiterit: præterea ſi ægrotãti aluus laxa fluxerit: & palpebrarum, ac ſummarum partium tumor, digitorum tactui cedens, ac laxitas affuerint: paſtilli ex rheobarbaro Seni, ſyrupo acetoſo melle compoſito ſubacti, porrigendi ſunt. Hi conſtãt, maſtiches, ſucci eupatorij, ſucci abſinthij, ſeminis fœniculi, aniſi, ſingulorũ drachmis duabus, rheobarbari Seni drachmis

Ab intemp. aut materia frigida.

chmis decem. hæc absinthij succo detrita in pastillos pondere drachmæ unius et semissis digerũtur: quorum exigẽte usu, unus quotidie commemorato syrupo dilutus, propinabitur. Præter hæc, emplastrum ad præsentem affectum efficax, ad hunc modum præparabis. Accipito spicam, masstichen, cyperum, iunci rotundi florem, calamum aromaticum, crocũ & myrrhã: deinde myrrham unà cum mastiche in uino odorato subigito, ac alijs his commixtis, finge emplastrum, iocinoriq; superinducito. Interim uero à cibis crassis, refrigerantibus, multamq; pituitam gignentibus, ægrotãtem arceto. At si huiuscemodi inefficacia fuerint, pastillos ex cãcamo * radicũ decoctorum iure solutos, exhibebis. Recipiunt autem pastilli ex cancamo: cancami, rheobarbari Seni, utriusq; drachmas tres: spicæ, seminis apij, ammeos, mastiches, iunci rotundi floris, baccarum iuniperi, amygdalarum amararum, costi amari, rubiæ satiuæ, succi eupatorij, asari, aristolochiæ rotundæ,

Emplastrũ de spica.

** Hodie nostrates officinæ laccã uocant.*

Quidā addunt sabinam.

rotundę, gentianæ, cuiuscq; sesquidrachmam. cancamo & eupatorij succo uino subactis, reliquisq; medicaminibus illis admixtis, formantur pastilli, pendentes singuli drachmam & semissem. Radicum quidē ius, hac ratione præparatur. Corticū radicū apij, corticum radicis fœniculi, utriusque drachmæ decem, seminis apij, seminis fœniculi, iunci odorati floris, ammeos, singulorū drachmę quinque: rosarum rubrarū drachmæ tres, spicæ odoratæ tantundem. omnia in aquæ libra ad tertias bulliūtur, ac ita decoctum ius cum commemoratis pastillis assumitur. At si inflammatione abscessuúe iecur cōflictetur, eisdem auxilijs, quibus oris uentriculi inflāmationi & abscessui medemur, illi succurrendum est.

Hodie medici decoctiones suas magis dilutas parant.

De morbo regio, qui & ἴκτερος dicitur.

Cap. LXVIII.

MOrbo regio si febris affuerit, intybi & solani succi, & hordei decocti ius, potui offeruntur: & cucurbitis domesticis, atriplice, cucumeribus citrina-

tis,

tis, & alijs herbis infrigidãdi facultate his paribus, æger enutrietur. Iocinori uero emplastrũ inflammationẽ arcens, quod duobus * sandalis conficitur, illigato, ac aluum prunorum tamarindorum succo & saccharo deijcito. Quæ si minus efficacia fuerint, pastillos ex camphora succo punicorum malorum acidorũ detritos, præbeto. Pastilli de camphora. Sacchari, spodij, rosarum rubrarum, cuiusque drachmæ tres; seminis intybi, seminis cucumeris citrinati, seminis cucurbitæ, seminis lactucæ, seminis portulacæ, sandali rubri, cuiusq; drachma una. fingito ex his solani succo, aut illi cõsimili subactis, pastillos drachmas duas pendẽtes, & horum unum quotidie cum camphore obolo, aut minus pro morbi ac uirium ratione, propinato. Si æger sanguine plenus, multo tempore uenam non secuit, uena axillari dextra pertusa, sanguinem detrahere expedit. Quod si arquatus citra febrim contingat, aluum catapotijs his, (postquam leuiora tentaueris) recte purgabis.

*Mesuas cerotũ sandalinũ quoq; describit.

A meatuum obturatiõe.

gabis. Aloës drachma una, scammonij sesquiobolus, agarici scrupula duo, succi eupatorij scrupulum unum. hæc intybi succo excepta in catapotia dirigito, & *una dosi exhibeto. Insuper pastillos ex cancamo, radicum incidentium decocto subactos, præbeto. Porrò si bilis suffusio in morbo regio oculos dehonestare non cessauerit, æger subinde acetũ acerrimum olfaciet, & naribus solio dulcis aquæ insidens idem attrahet, & mirifice iuuabitur, si pressis naribus paulisper id contineat. Oculis quoque ictero cum febri laborantis, aqua rosacea instillanda est. Præter ista arquato implicito, in mali declinatione, tribus hebdomadibus lactis serum potui porrectum, non paruum præstat auxilium.

*Satisfecerint duabus uicibus.

Nõ inutiliter in eo incidentia macerantur.

De aqua inter cutem, quæ ὕδερος Græcis dicitur. Cap. LXIX.

ἀσκίτης.

CVm post iocinoris dolores & febres, abdomen intumescere cœperit, ac sumen (quod spacium inter umbilicum & pectinẽ est) prominere, & huius regionis

regionis cutis extenuari albeſcereq́ uiſa fuerit: & quum concuſſo abdomine talis auditur ſonus, qualē percuſsi uteri aqua non omnino pleni, elidere ſolēt: ſicq́ unà cum his urinæ rubræ ſint, parua adipiſcēdæ ſanitatis ægro ſpes reliqua eſt, potiſsimum ſi is uirium robore deſtituatur. At cui uires conſtant, et uenter quoq́ aridus eſt, catapotia ex * rheobarbaro Seni, chamæleam in earum mixtura recipientia, porriguntur. Habent autem huiuſcemodi catapotia, rheobarbari Seni, ſucci eupatorij, ſeminis intybi, cuiuſq́ drachmas tres, agarici drachmas quinque, chamæleæ drachmas decem. finguntur catapotia, quæ ut plurimum quantitate drachmarum * duarum cum ſemiſſe, accōmode ſingulis ſeptimanis exhibentur. Cæterum uiribus proſtratis, paſtillos ex chamælea prębeto, qui conſtant, ſeminis intybi drachmis decem, chamæleæ drachma una, agarici ſcrupulis duobus, ſucci eupatorij tantundem: roſarum, † ſeminis cucumeris citrinati, utriuſque drachmis

* *Nos noſtro utemur*

* *Suffecerit 3. 1. et. ſ.*

† *Aliâs, nucleorū cydoniorum.*

mis duabus cum semisse, hæc in decē pastillos redigito, ac eorum unum in die syrupo acetoso ex saccharo præparato dilutum, offerto. Aluo autem cita profluēte, pastillos ex acidæ spinæ baccis, syrupo acetoso læuigatos, porrigito. Aegrotantem præterea montanis auiculis assis, & carne minutim concissa, ac cum oui uitellis frixa, enutrito: & potui succum cotoneorum, cum pari sacchari portione & quarta parte aceti decoctum, administrato. Verum si aluus plurimum lubrica fuerit, ut symptomati occurras, impermixtum cydoniorum malorum decoctū succum propinato. Cæterum si à morbo urinarum rubor, & æstus, & cutis suppallidi coloris suffusio abfuerit, subsequentia catapotia magno auxilio degluti-untur. Constant autem hæc: Chamælee, sagapeni, utriusque sedrachma: sacchari, * columbarum ruralium fimi, utriusque obolo uno. Largiter quidem hæc catapotia aquam ducunt, ac per inferiora mirifice protrudunt. Pastilli præterea ex cancamo,

Illud aui mei manu scriptū exēplar nō habet.

Vna uice hæc multis porrigūtur

camo, radicum incidentium elixarum iure diluti, propinandi sunt. Emplastrum quod aquæ subter cutem speciei, ἀσκίτης ab utero sic dictæ, strenuè auxiliatur. Farinæ hordeaceæ, cyperi, stercoris † ouilli ueteris, nitri naturalis, lapidis Armenici, cuiusque æquæ portiones, sulphuris uiui momẽtum, quibus omnibus muria, aut aceto mulso subactis, toti abdomini emplastrum adaptatur: quod insigni ui in exiccandis humoribus pollet. Cæterũ si in palpebris, alijsque summis corporis partibus, digitorum tactui cedẽtes tumores (οἰδήματα Græci uocant) oboriantur, & testes quoque ac scrotum intumescant, & facies unà cum totius corporis habitu laxa spongiarũ instar, & albicans pituitosaque emortui similis appareat, hydropis species, ἀνασάρκα, & λευκοφλεγματία appellata, hominem affligit. Aegro itaque hac implicito, pastillos ex cancamo radicum decocto subactos, porrigito. Aluũ autem singulis septimanis, catapotijs ex rheobarbaro subducito. Ad hæc, ęgrum

† Aliàs, bubuli.

ὑποσάρκα.

Pillulæ Mesues de raued sũt fortiores.

ſabulo arenaq́ excalefacta ſaburato, ac uacuo cibis uentriculo exercitium uehemens & frequens in ſole, & famẽ ſitimq́ ægrotanti præſcribito. Porrò ſi uenter inflatus diſtentusq́ fuerit, & concuſſus tympani crepitum ediderit, aquæ ſubter cutem ſpeciẽ, τυμπανίτην dictam, adeſſe certũ eſt. Qua qui implicitus eſt, ab omni olerum uſu, & flatus gignẽtibus cibis, circuncidendus eſt: & abdomen eius indies panico toſto, & momento ſalis, ac furfurib. ſacculo inſutis, fouendũ. Huic præterea cucurbitulæ leues, cum multa flamma crebro toti uentri ſuffixæ, maximè proſunt. Quinetiam remedia diſcutiendis digerendisq́ flatibus inſcripta, et ad urinas efficacia, eligenda ſunt. è quorum genere ſunt diacyminum, et ex baccis lauri electuariũ, quod Capite de ilei morbi curatione proſequar. Deĩde huic quoque ægrotanti multa exercitia, & fames ingens, ſtrenuè auxiliantur. Sic quoque collyria, ſeu glandes flatulentis ſpiritibus amouendis dicatæ, & alia à me Capite

τυμπανίτης.

pite ad coli intestini uitiũ remedia describenda, quàmmaxime accommoda censentur. Proinde clysteribus ex huiuscemodi glandibus liquore quopiam detritis, uti expediet. Item uentrem etiã aspero linteo, tantisper dum rubor excitetur, perfricare, & clysteres ex oleo rutaceo infundere, consilium est.

De lienis dolore. Cap. LXX.

SPlenis dolorem si æstus, & urinę ruffæ, febrisꝗ subsequantur, ĩfrà scriptorum pastillorum portionem: ægro porriges. Pastilli ex agno casto. Seminis agni casti, fructus tamaricis, utriusque drachmæ decem, seminis intybi drachmę quinque, seminis portulacæ tantundem. his aceto acri detritis, informato pastillos, & eorum unum drachmarũ trium pondere, aut aliàs pro morbi magnitudine, syrupo acetoso ex saccharo pręparato, subactum, porrigito. Si uero ægrotantis uenæ uniuersi corporis sanguine distentæ turgent, uenam axillarem sinistram, aut * eam, quę à cubiti uenis ad sinistram manum,

Ab inflammatione.

** Ea uix solus axillaris uenæ ramus est.*

num, inter paruum ac anularem digitos
1. vepit, et salvatella nuncupatur. repit, secabis, & sanguinem quantũ pro laborantis corporis habitu satis esse con ieceris, fluere sines. Lieni quoq; frustum huius generis pãni, quem uulgo filtrum uocant, aceto excalefacto imbutum apponatur, & à dulcium crassorumq; esu æger abstineat.

A frigido humore. Porrò si absque ardore quopiam lienis dolor ægrotantem torquet, pastilli de capparib. appellati, summè auxiliantur. Recipiunt autem: corticis radicum capparis, seminis agni casti, utriusque drachmas decem: scolopẽdrij drachmas septem: aristolochiæ tenuis, foliorum rutæ, seminis nasturtij, acori, nigellæ, singulorum drachmas tres, ammoniaci drachmas tres, ammoniacum aceto diluitur, & cęteris omnibus eo aspersis, finguntur pastilli drachmarum duarum pondere, quorum unus syrupo acido melle composito, & radicum decocto dissolutus, potui datur.

Ex flatu. Porrò si intensus tumidusq; splen absque magno grauitatis sensu fuerit, & cum premitur rugi

tus

tus aliquis sub tangentis manu auditur, iam comprehensos pastillos, radicũ decocto dilutos, præbeto. Potui autem uinum uetus ac meraculum porrigito, & quoad fieri potest, frigidæ usum subducito. Emplastrum ad lienis flatus, eiusdemq́ duriciem, optimè faciens. Foliorum rutæ drachmę decem, nitri, mentastri aridi, utriusque drachmæ tres, ammoniaci drachmæ septem. ammoniacum uino ueteri subigito, & eo cętera perfusa in emplastrum digerito, lienisq́ regioni fascia aut instita illigato.

De morbis intestini plenioris, & tenuioris. quorum hic ἰλεός, *ille* κώλικος *Græcis dicitur.* Cap. LXXI.

SI uentris dolor, unà cum eiusdẽ astrictione, & ciborum fastidio offendit, absque tamen omni ardore & febri, ea quæ aluum citra uomitus iritationẽ ducunt, porrigẽda sunt: cuius notæ electuarium ex gallia moschata est. Quod accipit, mastiches, caryophylorum, zingiberis, piperis nigri, piperis longi, cinnamo-

Ileus à frigido humore.

Non inutilis erit inter initia, uel lenis clyster.

mi, nucis myristicæ, * galliæ moschatę, singulorũ drachmas decẽ, scãmonij drachmas decẽ, deinde exprimiť cotoneorũ acidorũ et recẽtiũ succus, qui ęqua mellis portione, donec medicinarũ põderi ambo respõdẽt, cõmisceť, & deinceps simul omnia pedetentim supra prunas, ad debitã crassitiẽ decocta, futuro usui reponũtur. Quantitas aũt præsentis antidoti una uice exhibenda, est inter drachmas duas, et duas cum semisse. Quod si dolor uehementi ciborum nausea uacat, & æger deuorata medicamina uomitu haud quaquam diuertit, catapotia ileo morbo sacra exhibentur. Quæ constant, cucurbitæ syluestris, sagapeni, utriusque drachmis decem, scammonij drachmis tribus & scrupulo. finguntur catapotia, ex quibus oboli quinque administrantur. hæc etenim tenuioris intestini morbũ depellunt. Cæterum si ileus intantùm seuiat, ut aluum ducentia pharmaca inualida sint, ægrotanti hanc infrà scriptam glandem subdes. Salis cibarij drachmę decẽ, medullæ

* *Pastilli sunt, & adferũtur ex oriẽte non bene parati, Manard.*

Videtur in hoc medicamine aliquot drachmæ turbit deesse.

medullæ cucurbitæ sylueſtris drachmæ duæ cum ſemiſſe, ſcammonij tãtundem. his melle læuigatis, informato glãdes ad longitudinem longaonis, ac ita ſubijcito. At ſi nihil auxilij præſtiterint, clyſterẽ hunc lenem (ut ſua mora fęces molliat) infundito: qui accipit, ficus caricas quinque, furfuris manipulum, altheæ tantun dem, betæ folia decem. hæc linteo illigato, ac in libris duabus aquæ ad dimidias decoquito, deinceps decoctũ ius per linteum colato, & ſeſquidrachmam nitri, & olei ſeſamini unciam unam illi adijcito, ſicq; apparatum enema inijcito. Verũ ſi hoc infuſum acrius reddi deſideres, iam comprehenſę glandis drachmam & ſemiſſem ei contemperato. Clyſter ſtrenue fæces ſubducens, & ſuperfluos ſuccos abſtergens: quo aluo medicamentis non cedente, neque aliàs illis adiuuantibus utimur. Carnis cucurbitæ sylueſtris drachmę decem, centauri drachmę quinque, utriuſque cyclaminis ſpeciei drachmę duæ: mentaſtri, rutæ, origani, cuiuſq;

manipulus unus, omnia in aquæ libris tribus ad duas tertias decoquuntur, & percolato decocto, commiſcentur * reſinæ cedrinæ, mellis ſingulorum drachmę tres, caſtorei, ſagapeni, opopanacis, præſcriptæ glandis, cuiuſque drachmæ duę, omnibus piſtillo cõtuſis, & iam tepidis, clyſter inījcitur. Cęterum ſi aluus induratum, ac quaſi in nucleos diuiſum ſtercus (quod Gręci σκύβαλον appellãt) minime egerit, in clyſteris uſu, donec illud expellatur, perſiſtendum eſt. Siquidem cõprehenſum enema, in ilei inteſtini uitījs atrocibus ac uaſtis, & ſeuo colico affectu, qui cum magno ciborum proſtrato appetitu, nullaq́ per aluum deiectione affligit, utiliter ſubījcitur. Pręſentem quoque tenuioris inteſtini affectum, præter tradita ſymptomata, fœtidi ructus, & fæcũ nonnunquam per os eiectio, cõcomitari conſueuerunt. Quæ quum hominem affligunt, mortem ſubindè minitantur.

* Sic Leonicenus alchitram uocat.

Colicus ex flatu.

Porrò ſi uentris dolor, tam ingenti alui conſtrictione uacat, et ſi flatibus diſtẽtus uenter,

uenter, murmure multo ægrũ moleſtia afficiat, electuariũ ex baccis lauri porrigitur. Hoc recipit: Foliorum rutæ aridorum drachmas decẽ, ammeos, cumini, liguſtici, origani, nigellæ, cari Alexãdrini, ſeminis petroſelini, amygdalarum amararum, piperis nigri, piperis lõgi, mentaſtri, dauci, acori, baccarũ lauri, caſtorei, cuiuſq; drachmas duas, ſagapeni drachmas q̃tuor, opopanacis drachmas tres. excipiuntur omnia mellis æqua portione: & eius electuarij nucis auellanæ, aut alterius paruę nucis Indicæ inſtar, indies datur, cũ uini ueteris & calefacti uncia, aut radicum incidẽtium decoctorum iuris uncia. Hoc * electuario ad dirigẽdos flatuoſos ſpiritus, nihil eſt efficacius. Pręterea glandem hanc ſpiritibus depellendis ac diſcutiendis idoneam, aluo indito. Cumini, foliorum rutę uiridis, utriuſque tantum quantum manus apprehendit, utriuſq; cyclaminis ſpeciei drachmę tres, nitri drachma una, deterito hæc melle, et lanam ſpongiamúe illis circumlitam in anum

** Electuaria uocata ſub antidoti nomine cõprehendere licet, item et confectionis.*

Satius erit mel incraſſari, quàm ſpõgia uti.

anum dimittito. Abdomen quoq; penicillo, calidiore, flatusq; dissipãte liquore, imbuto, subinde foueto, ac irrorato. Quinetiam ægrum in labrum huiuscemodi flatus discutiẽdi uim obtinens, deducito. Si uero his malum non cesserit, cucurbitulas magnas cum flamma & leues toti abdomini defigere, locumq; rudiori ac aspero linteo perfricari præstat. Deinde crebræ inunctiones, ex rutaceo oleo, aut alio huic in calefaciendo finitimo, non alienæ sunt. Iam quoque castorei & euphorbij utriusq; sedrachma, huiuscemodi oleo læuigata, clysteris forma utiliter infunditur, admixto tamen quopiam incidenti ac flatus digerenti decocto, quod clysteris materiam præbeat.

Qui autem hoc malo teneri consueuit, dũ sanus est, à uini diluti & frigidæ aquæ potu, & herbarum infrigerantium, & lactis, & aliorum flatuosos spiritus gignentium alimentorum esu, se arceat. At uini meri potu utatur, uictusq; rationem reliquam calefacientem ac incidentem instituat.

tuat. Philonium, quod ileosis ad discutiendos flatus, & soporem sensitiuæq; facultatis stuporem inducēdum, propinatur, cum scilicet summis tenentur cruciatibus, animiq; deficiētis suspicio ingruit. Piperis, ammeos, foliorum rutæ, mentastri, castorei, baccarum lauri, cumini, cuiusque uncia una: opij, mandragoræ, seminis alterci, singulorum semuncia. subiguntur simul cum mellis pari modo. porrigitur uero eius medicamenti sesquidrachma, aut minus, pro uirium robore. Plerunq; etiam huic pharmaco commiscetur, scammonij tertia pars unciæ unius, unde & aluum quoque citat. § Philonis uero Tharsei anodynon habet, croci drachmas quinq;, pyrethri unã, euphorbij unam, spicę nardi unam, piperis albi, alterci utriusque drachmas uiginti, opij drachmas decem. excipe melle, & ad eos qui stercora in maximis dolorib. per uomitum reijciũt, dato magnitudine fabæ, ex ternis aut quaternis cyathis aquę frigidæ §. Cæterum si dolori febris adsit, cassia

Ex 9. Secũdum locos Gale. & 9. Sermõe Aẽtij, restituta descriptio.

A bilioso humore.

ſia fiſtula ſucco intybi decocto ac deſpumato, diluta, ægro offertur, potui quoq; ſyrupus uiolaceus utiliter porrigitur. At cibis, quibus herbæ emollientes & frigidiores adiectæ ſunt, oleoq; amygdalarũ dulcium præparatis, enutrietur. Item leuiores infuſiones, ut ex oleo in quo fœno græcum aut althæa ebulierint, & anſerino adipe, ab inferioribus partibus ægrotanti inijcientur. Porrò ſi locus abdominis, qui à ſiniſtro rene ad dextrum, per uentriculi fundum cincturæ modo pertinet, tumidus conſpicitur, & laxum inteſtinum quoque inflammatione correptũ apparet, ſine mora aperta dextri cubiti uena, ſanguis minuendus eſt, & caſſia fiſtula herbarum refrigerãtium ſucco ſubacta, ſubinde propinanda. Item ſi tenue inteſtinum inflammatione infeſtetur, eadem præſidia præſtãda ſunt. Cibus uero ægro huiuſcemodi, coli uitio per circuitus quoſdam torqueri ſolito, conueniet, qui herbis aluum emollientibus præparatus, oleum quoque ſeſaminum in condimentum

Ex ſanguine.

dimentum accipit. Ab omni porro acidorum, austerorum, crassorum, aluumq; astringentium esu, in totum abstinendū est. Eum uero quem cum dolore flatus quoque implicare solent, pulmentis aromaticis speciebus, aut calidiorib. incidentibusq; seminibus conditis, nutrire conuenit. Proinde è cōtrario ab olerum, lactis, & flatus excitantium ciborum ingestione, abstinere ex usu est. Potui uero uinum uehemens incorruptumq; propinabitur, aut hydromel, cui medicamina incidentia excalefacientiaq; in cōdimentum iniecta sunt, ex quorum numero piper est, porrigetur. Huiuscemodi autem hydromel, quod modo subijcitur, est. Cōmisceto mellis puri libram, aquæ potabilis libris sex, & tātisper dum zulapov crassiciem ambo recipiant, decoquito, spumamq; detrahito, quo diligēter peracto, ad singulas libras hydromelitis, piperis cōtriti drachmas duas linteolo illigatas, quousq; hydromel adamussim decoctū sit, immittito: & ubi refrixerit, diligenter expressum

Victus ratio in doloribus ex flatibus.

expressum linteolum eximito. poscente quidem usu, eius portionem liberaliter propinato. Eos quoque quibus ex flatibus & crassis crudisque humoribus dolor esse consueuit, strenue iuuat ricini fruticis oleum, receti seminum decocto contemperatum. Præsens quidem seminum ius accipit: Ammeos, cumini, ligustici, cnici, origani, nigellæ, cuiusque quantum trinis digitis comprehenditur. hæc aquæ libris tribus immissa, ad dimidias decoquuntur. usus autem eius est, si ipsius unciis duabus, olei ricini in drachmas tres dilueris, pluribusque diebus ea quãtitate potui porrexeris. Verum si dolorem ardor cõcomitetur, sumito pruna uiginti, ficus caricas quinque, uuarum passarum ab acinis mundatarum drachmas quinque, decoquito & percolato, ac posteaque cassiam fistulã in eo decocto subegeris, secundo per colum traijcito, & amygdalarum oleo adiecto, potandum porrigito. Vel decoctum in Capite de distillatione commemoratum, eius loco offerto.

Raro hodie hæc pinguia potãda porriguntur.

Hoc laudatissimum in his affecti-bus est.

Cæterum

Cæterum si aluus uehemēter astricta fuerit, huic iuri adijcientur filiculę, turbit, utriusque drachmæ duæ: & his simul decoctis, tantisper dum aluus respōdet, eo iure utemur. Posteaquàm uero cita ea profluxerit, polypodium, & turbit amouebuntur. † Puluis qui aluum ducēdo, simul flatus & grauitates reprimit. Turbit albi & amygdalarum dulcium oleo irrorati, ac in puluerem adamussim contriti drachmæ uigiti, sacchari drachmę triginta, zingiberis drachmæ decē. huius quidem pulueris ut plurimū drachmæ * tres impermixtæ, aut alicui ad id idoneo liquori iniectæ, offeruntur. Catapotia quorum unum deuoratum, uentrē deijcit, & appetitum incitat, & flatuosos spiritus grauitatesq; reprimit, ad hæc ciborum concoctionē iuuat. Masticheṡ, zingiberis, cinnamomi, caryophylorū, pęoniæ, piperis nigri, piperis longi, scammonij, sacchari, uiolarū, cuiusq; uncia una, finguntᷓ catapotia cicerū instar, & eorum unū trāsglutitū, aluū semel bisúe deijcit.

† Aliàs, electuarium.

* Suffecerint duæ.

De

De uentris profluuio. Cap. LXXII.

Lienteria à calido humore.

QVando assumptus cibus solita mora in uentriculo non retẽtus, citius paululum immutatus egeritur, & si huic uitio ob excrementorum acrimoniã uentris erosio & cruciatus ac sitis affuerint, quæ etiam plerunq; concomitatur alui profluuium, in quo excrementa ante ciborum ingestionẽ excreta, saniem quampiam admixtam habent, ægrotãti ex immaturis uuis decoctione inspissatus succus, aut * ribes, aut malorum punicorũ, cum spodij & rosarum utriusq; drachma una propinabitur. Pastilli quoq; ex spodio astringentes, identidem utiliter offeruntur. Cibi porrò sunto, lenticula cum aqua, aceto & croci momento decocta, & pulli cũ aceto elixi, idemq; assi, & omphacino intincti. Potui uero rhois decoctum rosacea aqua dilutum, aut malorũ punicorum succus exhibebitur. Præterea cibis rhus obsoniorum in condimentum accipientibus cibabitur, & breuiter totam uictus rationem ad refrictionẽ & astrictionem

** Brabãtia sub eo nomine paruos quosdã rubros fructus habet, ad propositum aptissimos.*

Nos primũ ius lẽticulæ effundemus.

astrictionem dirigere consilium erit.

Lient. à crudo & frigido succo.

Cæterum si absque huiuscemodi erosione aluus lubrica molesta sit, si quoque quod fluxu egeritur nullam saniem admixtam habeat, sed albidũ glutinosumq́ id cernitur: præter hæc etiam, si inflãmatio modica, sitis exigua et ructus acidi affuerint, laboranti betam, & sinapi, & salitos pisces aliaúe incidẽdi uim possidentia, administrabis, & deinde anethum simul cum salis momento in aqua decoques, & posteaquam percolaueris, adiĳcies percolato iuri, mellis quod satis est, & sic post incidentia pituitam ingesta, propinabis: eoq́ pacto digito, aut pinna ori indita, uomitum ægrotanti prouocabis. At si affectus, ob humorum copiam uentriculi tunicis imbutam, illo curationis modo non cõquieuerit, pituitam ducens pharmacum præbebis. Cuius generis quod iam subsequitur cẽsetur. Aloës drachma una, cucurbitæ syluestris carnis drachmæ quatuor, sacchari tantundem, turbit drachma una. ex his forman

Liẽteria potissimũ à cœliaco affectu cruditate secernitur.

**Potius tribus, et in robusto corpore.*

Lieteria ex naturaliũ facultatũ imbecillitate à frig. & humid. intẽp.

**Alibi farciminã sale condita.* alibi etiã [illegible]

tur catapotia, quæ *uni propinationi sufficiunt. Ad hæc uomitu ex incidentibus sæpius uti expedit. Cibos autem, quibus æger uescitur, in muriã intingere iuuat, ut inde incidendi & calefaciẽdi uim obtineant. Proinde quoque * cibis sale conditis, ac acri gustu præditis, breuiter suo calore appetitum incitãtibus edulijs, opportune ægrum cibabis. Si id quod per aluũ deijcitur, nihil superflui biliosi, nihil saniosum, nihilq́; pituitosum admixtũ habeat, uinum merũ robustumq́; offeretur. Similiter electuarium quoque ex thure præbetur, quod accipit, thuris drachmas decẽ, piperis, ammeos, spicæ, ligustici, anisi, nigellæ, cuiusque drachmas duas, balaustiorum drachmas decem mellis dispumati quantum ad prædictas medicinas excipiẽdas sat est. Huius uero antidoti usus probatur, quoniã uentriculum impense calefaciat, mirificeq́; exiccet. Seminum quoque decoctum, ad plenioris intestini morbũ idoneum, propinabitur, uinique meri potu æger assuescet.

assuefie. Cæterum si assumptus cibus crudus haudquaq̃ egerit, sed aquosa quędam & alba tenuisq; substantia, præsentibus iocinoris imbecilli notis, excernitur, ęgro ex ferri stercore electuarium, & id quod ex thure fit, porrigentur. Et pastilli quoq;, quos calefaciẽdo iocinori inscripsi, & electuarium diacalaminthes, utiliter administrabuntur. Diacalaminthes autem, cõpositio est huiuscemodi: Foliorum rutæ, foliorũ calaminthæ exiccatorũ, ammeos, cari, ligustici, zingiberis, cinnamomi, longi piperis, singulorũ æquæ portiones, omnia decocto melle excipiuntur. Item pręter hæc, ad ea quæ calefaciendo corroborãdoq; iocinori superius comprehensa sunt, recurrendum est. Porrò si commoratus affectus, iocinoris imbecilli indicijs caruerit, sicq; qđ fluxu egeritur, tenue subalbidumq; unà cum uentriculi grauitate extiterit, malorum punicorum puluis deuorandus dabitur. Præparatur autem, ex acinorũ mali punici acidi, assorum, & in tenuissimũ

Cœliacus affectus ob iocinoris obstructionẽ & attrac. imbecillitatem.

Differt à Galeni. 4. de sanitate tuenda.

Cœli. ex uẽtriculi & gracilium intestinorum uitio.

puluerem actorum drachmis centũ: cari, seminis coriandri, utriusque in aceto acerrimo maceratorum, ac deinceps torrefactorum drachmis uiginti, * xylocaractæ, rhois Syrenaici, balaustiorũ, cuiusque drachmis decem. omnia in tenuissimum puluerem teruntur, qui deinceps transglutiendus offertur. aut malorum cydoniorũ succo immixtus, porrigitur. Electuarium quoq; Cazi inscriptũ, opportunè administratur. Cuius mixtura in hunc modum se habet. Acinorũ uuæ passę in tenuissimum puluerem tritorum libra una, baccarum mirti aridarũ, ac pari ratione subactarum libra † semis, xylocratæ Nabathææ, balaustij seminis tamaricis, ammeos, singulorum drachmæ decem. conficiuntur omnia saccharo arundinibus innato, seu apum melle quàm exactissime spuma liberato, & deinceps huius portio ꝓ morbi magnitudine præbetur. At si defluuij alui recrementa flaua, & anum mordicantia inueniãtur, & æger siti febriq; corripiatur, pastilli astringẽtes

* *Opinor quorundam lignorũ astringentiũ putamina.*

† *Aliàs, quinq;.*

Diarrhœa *ob bilis copiã: uẽtriculũ et ĩtestino regurgitãtẽ*

aſtringẽtes ex ſpódio, & aqua crudæ pol lentæ hordei, proſpere porrigẽtur. Paſtil lorum autem aſtringentiũ ex ſpodio mix tura, ad hũc modum ſe habet. Roſarum rubrarum, ſpodij, ſingulorum drachmæ decem: ſeminis rumicis, rhois Syrenaici, balauſtij, gummi Arabici, cuiusq; drach mæ quinq;, redigũtur in paſtillos drach marum duarum pondere, quorum unus uncia decocto cydoniorũ ſucco, & ſextante ſucci plantaginis diſſolutus, potui datur. Aquam quidem pollentæ hordei, hac ratione præparabis. Hordeum confractum, in aqua quæ ipſum tegit, tantiſper dum aqua modice inſpiſſetur, decoquito, deinde percolato, & eius uncias quatuor cũ ſpodij, & gũmi Arabici utriuſq; drachmis tribus dilutas, porrigito.

Quod ſi uentris fluxui, inteſtinorũ exulceratio ſerpendo depaſcens, ſuperuenerit, lapidis Armenij puluerem deuorandum exhibeas. Qui conſtat, ſeminis herbæ pulicaris drachmis uiginti, ſeminis plantaginis drachmis decem, gũmi Ara *Dyſenteria.*

bici, lapidis Armenij, utriusq; drachmis tribus, publicaris herbæ semine torrefacto, omnia simul cum illo in puluerẽ subiges, ac eum in aurora drachmarũ triũ põdere, cum discocto cotoneorũ succo, potui porriges: ac somnũ inituro ægro, tantũdem probe offeres. Inter cibos quidem administrabis pulmentum, ex punicorum malorum acinis, & uuis passis, in aqua cum pauxillulo aceti decoctis. Preterea edulium cum immaturarũ uuarum succo confectum, & quod rhus obsonio rum in condimentum accipit, ægrotanti utiliter offeres. Similiter quoque ex herbis aluum emollientibus, cum rhoi præparatum edulium, & id genus alia, edenda appones. Ad hæc pastillos de balaustijs continuæ leuitati intestinorum (quę Græcis λειεντερία dicitur) dicatos, si modo aluus continenter fluat, propinabis. nec refert, an eius uentris profluuij recrementa sanguine tincta, intinctaue sint. Recipiunt itaque pastilli commemorati, Gallarum, siliquarum Nabathææ, seminis tamaricis,

Potui lac scissum por rectum ab Alex. probatur.

tamaricis, thuris, balaustij, singulorum æquas partes; opij, gummi Arabici, utriusque partem dimidiam, his in puluerem subactis, ac cydoniorũ malorum succo aspersis, informato pastillos * duarum drachmarũ pondere, atq; unum, si neq; siti, neque febri crucietur æger, uino læuigatum præbeto. Præsenti autẽ febri, decoctione inspissato cotoneorum aridorũ succo pastillos detritos, propinato. Sane hi pastilli in magnis & continentib. alui fluoribus, ut efficacissimi commendantur. Pastilli tenesmo sacri, qui malignis flatibus, & murmure infestãtibus, absente tamen calore, porrigẽdi sunt. Seminis hyoscyami albi, seminis anethi, seminis fœniculi, singulorum drachmæ quinq;, ammeos drachmæ duę cum semisse, opij drachmæ tres, seminis apij drachmæ decem, hæc uino subacta in pastillos redigito, ac unum sesquidrachmæ põdere, aut minoris, pro uirium & morbi ratione, uino læuigatum, potui offerto. Compositio electuarij de styrace, uetusto uentris

* Propter nimiã stupefaciẽdi uim à 3.1. incipiemus.

Tenesmus.

fluori, et tenesmo cum flatibus malignis, absque febri & ardore infestante, utilissima. Castorei, opij, asari, styracis liquidę, myrrhæ, seminis alterci nigri, thuris, cuiusque æquæ portiones, * mellis quantum ad simplicium medicinarum exceptionē sat est. huius quidem pondus inter duas drachmas & tres, ut plurimum propinabitur. Si tenesmus post decimū diem protractus fuerit, nec medicamina quicquam præsidij attulisse cernantur, & ægrum circa pectinem dolor aliquis exercet, ad subscriptum clysterem recurrendum est. Panacis, oryzæ, lētium, quibus tribus cortices detractæ sint, rosarum siccarum, balaustiorum, calicum glādium, cuiusque manipulus unus, omnia tribus libris aquæ potabilis ad dimidias incoquuntur, & deinceps percolātur. insuper sumuntur cerussæ, cineris * chartæ Babylonicę, aut si eius facultas non est, cineris alterius chartæ, utriusque drachma una: lapidis Armenij sedrachma, uitellus oui assus induratusque unus, olei rosacei semuncia.

* *Plurimū 4. mellis partes ad unā medicaminū accipimus.*

* *Opinor ex Dioscor. papyro fieri.*

muncia; hęc omnia iam narrato decocto subacta, commixtaq́ue, semel bisúe clysteris forma ægrotanti infunduntur. Porrò si tenesmus in uetustatem inciderit, ac nullus sanguis, sed rasura alba & muccosa, muccori saniosi non absimilis, proflu xerit, pharmaco putredinibus sacro, uidelicet Capite quo gingiuarũ putrescentium curationem persecuti sumus descri pto, rectissimè ad hunc modum uteris. Portionem aliquam eius medicamẽti in pauloante descripto decocto subigito, et clysterem unum atque alterum in aluum ex eo dimittito. Quod si alui fluorem ex huius clysteris acrimonia, intestinorũ & sedis musculorum ardor ac erosio consequantur, enema ex rosaceo oleo tepente iniiciendum erit. Sin uero nullum notabilem præscripti clysteris infusio rosionẽ induxerit, tãtisper dum affectus restituatur, in eius usu persistere consilium est. *A putri pituita.*

Epithema quo uenter uehemẽti & continuo profluuio afflictus, ac uiriũ robore languidus, illinendus est. Galliæ moscha tæ, *Ad frigidũ affectum utile est.*

tæ, acaciæ, cyperi, myrrhæ, gallarum, cupressi, thuris, omniũ partes æquales. his uino ueteri & subastringente, aut cotoneorum succo aspersis, uenter crebro irrorandus est. Huic quoque nonnunquam panis bis coctus ex Syria commiscetur.

ad calidũ affectum utile est. Cæterum si morbum ardor concomitetur; epithema quod duobus sandalis, rosis à fibris liberis, lapide Armenio, nuce Indica, galla, pane bis cocto, & succo malorum punicorum acidorũ, aut cotoneorum, aut succo myrtino, cõstat, præsidio erit. Si autem uehementi ac graui tenesmo æger tenetur, sæpeque ad secessum properat, nihil tamen nisi forte muccosum quid egerit, glans ista subijciẽda est, siquidem mirifice tenesmum, sensoriæ facultatis torporem inducẽs, sedit. Thuris, lycij, croci, gummi Arabici, cuiusque drachma una: opij drachmæ duæ. informantur * glandes, quæ ano induntur.

** Alexã. ad nuclei pinei magnitudinẽ, paulòue maiores eas fieri præcipit.*

De urinæ difficultate. Cap. LXXIII.

A partium debilitate. QVod si urina modica excernitur, aut in totum supprimitur, nullo tamen

men in inguinibus apparente tumore, nullaq́; præſēte grauitate aut dolore, qui aut renes, aut urinę meatus infeſtet, infrà ſcriptis medicaminibus, urinæ ciendæ uim poſſidentibus, malo ſubueniendum eſt. Cuius notæ, hoc quod modo ſubijcitur eſt. Seminis apij, nitri naturalis, rubię ſatiuæ, oluſatri, baccarum iuniperi, ſeminis aſari, ammeos, ſeminis fœniculi, ſpicæ, amygdalarum amararum, cuiuſque drachmæ uiginti, ſeminis melonũ drachmæ decem: cantharidum, quarum * alæ & capita abiecta ſunt, drachma una, ammoniaci drachmæ tres, ammoniacum uino diluitũ, ac eo reliquis exceptis, formantur formulæ auellanæ nucis inſtar: quarum portio inter drachmã unam & tres una propinatione ex cicerũ decocto offertur. Sanè hoc medicamẽ habitus mollíciei, eiuſdem laxitati, hypoſarcæ, eijciẽdisq́; his quorũ occaſione corpus exiccare cogimur, accommodum cenſetur.

* Fuchſius alas ſinendas autumat.

Ab externa cauſa.

Si urinæ difficultas à caſu, aut fœmorum, aut ani circumiacẽtiumúe partium plaga

plaga apprehēdit, ægrotāti ſanguis axillari uena pertuſa (partita interim ſanguinis miſſione) detrahet, & locus affectus egelida aqua ſubinde irrorabitur, & calidioribus doloremq́ ſedantibus oleis, ad medij diei ſpacium infricabitur. Aeger quoq; ad urinæ excretionem cohortandus eſt, quam optime ſpiritus retētione, & muſculorū octo abdominis compreſſione, perficiet. At ſi ſuppreſſio urinę uesica plena ac intenſa, moleſtet, præſertim poſt ſanguinis aut puris eruptionē, medicamina, quæ grumos ſanguinis & puris in ueſica cōcreti diſcutere colliquareq́ ſolent, propinanda ſunt. Medicamen grumis ſanguinis, & puris ueſicæ amouendis, uehemēter generoſum. Cardamomi, myrrhæ, rubiæ ſatiuæ, qua ueſtes inficiuntur, baccarum iuniperi, ammoniaci, liquoris Cyrenaici, ſingulorū æquæ portiones. ammoniacum fœniculi ſucco, aut ſimili aliquo læuigatur, & eo alia excepta, in catapotia digeruntur: ex quibus drachma una quater in die, cum ſuperius

A corpore urinæ meatum obturante.

superius comprehensi seminum decocti uncijs tribus, propinatur. Syrupus quoque acetosus, ex aceto acerrimo pręparatus, subinde porrigendus est. Ad hęc per syphonem aqua sale diluta, aut lixiuium opportune inijcitur. Compositio autem lixiuij ad id efficacis, ad hunc modū præparatur. Cineris † ilicis, cineris sarmentorum, * cali calcis, cuiusq; debitæ portiones, his aqua quousq; tegantur, superadditur, triduoq; ita seponuntur, deinde illis per colum transmissis, lixiuium reconditur, & eius modica portio per syphonē in uesicam demittitur. Cnici etiam folia, & blitum cum modico olei amygdalarū decocta, affecto loco rectè superaccommodantur. In solio præterea insessus, cui chamæmelum, stichas Arabica, sampsuchus & sisymbriū incocta sint, ægro strenuè auxiliantur. Poterit quoq; huiuscemodi solium ex brassicarum summitatibus, & blito, & stercore columbino in aqua decoctis, adaptari. Sanè in his decoctis quoad per uires licebit, magno præsidio

Arculanus syrupū per syphonē immittendum existimat.

† *Aliàs, glandium.*

* *Serapio usne Græcorū esse ait. Leonicenus uero telephion.*

dio æger desidebit, atque ex iam comprehẽsis herbis, cataplasmata ac fotus inguinibus & circumiacentibus partibus, utiliter inducet. Quando autem solio insedit, ea quæ urinas citant ac mouent, potui dare confert. Verum si hæc uniuersa inefficacia sunt, ad instrumentum urinis eliciendis aptum (syphonem, aut catheram uocant) recurrendum est. Si uero urinæ difficultas post calculi indicia oboriatur, ægrum supine procumbẽtem, pedes ac genua uarijs motionibus in altum conquassare concutereque decet. Cæterũ si urina non profluxerit, operæprecium erit, & hic quoque ad depellendum calculum, colli uesicæ orificio incumbentẽ, instrumẽto (quo in uesicam demisso urina emollitur) auxilium præstare. Percauendum tamen, ne uesicæ ceruix inflammatione tentata, eius instrumenti dimissione iritetur. Ad suppressam urinam inter cætera mirifice conducũt, frequentes in labro calidiore insessus, & ex oleis calidioribus emolliẽtibusque crebræ inunctiones.

Lapide in uesicæ adhuc ceruice hærente.

Totius capitis epilogus.

ctiones. Item medicamẽta urinas mouentia epota præsidium præstant. Maxima igitur diligentia ab acidorum, austerorum, acerborum, crassorumq; esu, ægrotantem circumcidere conducit.

De renum & uesicæ calculo. Cap. LXXIIII.

Lapidem uesicæ declarant, continui pudendorum ægri pruritus, & crebra manuum cõtrectationes, & frequẽs ipsorum tentigo, subitaq; ipsorum laxatio, & urinæ cum difficultate ac dolore excretio: in quo affectu longaum quoq; à uesicæ calculo compressum, interdum procidere solet. At calculum renibus innatum, testantur laborantis cum urinæ difficultate, uehemens renum & meatuum, per quos urina è renibus in uesicam distillat, & circumiacentium partium, & inguinum dolor, & aluus initio astricta, & ciborum nausea. Calculo quidẽ in uesica concreto, hæc infrà scripta compositio utilis est, quoniam ad cõminuendum lapidem etiam uetustiorem, mirifice efficax est. Et ego quoq; eius usu, magnum

A crasso terreoq; humore, ignea caliditate incrassato.

gnum lapidem minori quadraginta dierum ſpacio, confregi. Habet autem ea ſe in hunc modum. Fructus balſami, ſeminis raphani, dauci, ſeminis oluſatri, corticum radicum opoponacis, corticũ radicum capparis, amygdalarum amararum, *baccarum lauri, florum iunci rotundi, cyperi, ſpicæ Indicæ, caſiæ ligneę, ſcolopendrij, ſeminis rutæ ſylueſtris, gentianæ, ariſtolochiæ rotundæ, aſari, cardamomi, ammoniaci, ſagapeni, bdellij, piperis, acori, omnium æquæ portiones. gummi in balſami oleo ſufficienti, diſſoluti, ſubagitentur: deinde reliquã ex his conficiãtur, finganturq́ globuli, quorũ ſingulis diebus drachma ſeminum incidentiũ decocto ſoluta propinetur. Nonnunquam & obulus cinerum ſcorpionũ unà cum eis porrigitur. Scorpionũ porrò cineres in hunc modum apparari ſolent. Accipiuntur ſcorpiones, qui in ollam fictilem repoſiti, & olla diligentiſſime obturata, ſuper tegulam in furnum non uſque adeò calidum dimittuntur, ibiq́

*Alij dãno cocbiæ ſaxi fragiã uertunt.

Scorpionũ cineres.

ibiq; ad sex horarum spacium sinuntur, & insuper exempti, ac in tenuissimum cinerem triti, usui futuro in uitreo uase reponuntur. At æger decocto cicerum, & cibis aromatibus seminibusq; calidioribus præparatis, alendus est. A lactis uero, & casei, aliorumq; crassorum & glutinosorũ ciborum esu reuocandus, quoniam eorum succus facile in calculũ à caliditate induratur. Preterea descendat æger in solium, cui brassicarum folia, sampsuchus, * blitum, abrotanum, mentastrum, columbinum stercus, & medulla seminis cnici incocta sunt. Quinetiã inguina scorpionum oleo inungẽda sunt, atque eius momentum in uesicam per syphonem infundendum. Oleum scorpionum. Aristolochiæ rotundæ, gentianæ, cyperi, corticis radicum capparis, cuiusq; uncia una. Hæc in libra olei amygdalarum amararum soli exposita, marcescere septimana una sinũtur, deinde expressa percolantur, in cuius percolati libra iniiciuntur scorpiones decẽ, & iam

*Virib. nostræ spinachiæ respõdet.

Mesuas duplex describit, secundũ hinc sumptum est.

omnia rursus in uasculũ adamussim occlusum, ad solẽ duabus hebdomadis exponuntur, dein per çolum transmissa futuro usui reconduntur. Quum itaq; hoc genus olei quàm optimum ac laudatissimum ad propositum affectum existimatur, eius portio per guttulas in ægri penem, postquam è solio descẽderit, rectissimè inditur. Cæterum si lapis in uesica impendio increuerit, illi nullum, nisi à manuali incisione, qua euelli queat, remedium præstari potest. Verum huius sectionem perscribere, nostri propositi libri limites haudquaquam admittunt. Cum autem renibus calculus innatus est, ęger in solium emolliendi ui præditũ, frequenter se demittet, & renes, et lumbos, nuper enarratis oleis inunget. Ac lintea quoq;, calefaciendi uim obtinentib. liquoribus immersa, dolẽti loco admouebit, ex quorum classe ea, quæ hactenus enumerauimus medicamina sũt. Potui autem, calculos confringẽtia dissecantiaq;, non tamen manifesto calefacientia, præbeto.

Apud Paul. lib. 6. c. 60. & Cel. lib. 7. cap. 26.

Verum

Verum si euenerit calculum ex renibus per meatus urinarios, quos Græci οὐρητῆρας uocant, in uesicam decumbere, eaq; occasione uesicæ ceruicem obturare: aut si idem à uesicæ calculo fiat, aqua calida paulatim ab alto, pudẽdorum partibus, donec rubore suffunduntur, instillanda est. post hanc, oleum tepidum guttatim superfundatur, partesq; illæ infricentur.

Porrò extrema urgente necessitate, ad exteriora succio remedio erit, siquidẽ ea calculũ dimouebit, & cum urina fortasse extra penem simul alliciet. Quoniam si angulosus magnusúe extiterit, inferiorẽ uesicæ ceruicis partem, qua scilicet eius corpus spectat, incidere necessitas iubet, ut hinc lapis manuali arte euelli queat.

De renum & uesicæ inflãmatione. Ca. LXXV.

PHlegmonem renum, cõcomitatur febris inordinata, nec usque adeo ardẽs, sed quæ cum horrore, & rigore ęgrotantem apprehẽdit, & frequens mictus, & inferiorum dorsalium partium dolor grauis, unde si quando æger dimouetur, *Renum.*

in his partibus pondus tanquam ab ilijs suspēsum, propendere sentit. Cum itaq; hæ notæ conspiciuntur, si modo nihil aliud prohibet, citra cunctationē in principio, axillari uena è directo partis dolentis grauitateq; implicitæ secta, sanguinē ægro minuemus. Regioni quoq; dolenti forinsecus cataplasmata, & fotus, q mediocrem refrigerandi uim obtinent, accommodabuntur. Quorum usu si affectus propellitur, bonū putabitur, quoniam nulla suppuratio expectanda erit. Cæterum si neq; dolor, neq; febris, neq; grauitas horum applicatione conquieuerint, urinæq; frequēs stillicidium ægrum laboriose molestauerit, pus hac in parte colligi indicium est. Tunc itaq; cataplasma dorso induces, quod chamæmelo, semine lini & furfuribus, oleo sesami simul exceptis, constat. Iam etiam in solio ex emollientib. herbis parato, insessus summè prosunt. Porrò si æger pus minxerit, semina subsequente Capite ad urinæ ardorem recensenda, donec imminuatur decrescatq;

In principio quoque Gal. axillarem secat, aliàs autem in poplite. ex basilica.

decreſcatq́ pus, ægrotanti offeres. Dein de paſtillos in capite ſanguinis & puris mictui proprio deſcribēdos, exhibebis.

Inflammationi autem ueſicæ comites ſunt, febris * continua ardens, & urinæ reddendæ impotentia, & eiuſdem ſtillicidium: & ceruicis ueſicæ, & fœmorū imiq́ uētris dolor. Quare uenam axillarem hoc affectu implicito, incidere præſidio eſt, & alia quæ renum inflammationi accommoda retulimus, adhibere, confert.

Veſicæ.

* Interpres concluſa. Baſilicā

Cæterum non omnis renum inflāmatio in uomicam tranſit, ſeu diſcutitur, ſed aliqua in duriciē etiam occalleſcit, cuius grauitas in renibus tanquam ab illis ſuſpenſa, abſente febri, moleſtiam ægro infert. Huic igitur clyſteres infuſi ex fæno græci, & ſeminis lini cremoribus, atq; ex chamæmeli, braſſicarum, meliloti, maluæ ſylueſtris & furfurum decocto, uehementer conducunt. Nec minus iritatus uomitus, ob materiæ diuerſionem, adiuuat. Cataplaſmata quoq; ex iam comprehenſis emollientibus medicamentis præparata,

Scirrhi renum curatio.

parata, regioni renum accōmodata, nō parum auxiliantur. Iam si urina modica egeritur, prædictis, ea quæ urinæ ciendæ sunt, accommode adijciuntur. Sanè huic quidem affectui non mediocrē curam diligentiamq; adhibere conuenit, quoniam huiuscemodi renum duricies (quam Græci σκίῤῥον appellāt) aquæ inter cutem interdū autor, non aliter quàm iocinoris aut lienis duricies esse consueuit.

De urinæ ardore. Cap. LXXVI.

Ob urinæ à calidis succis acrimoniam.

QVando ægro inter mingendum ardor, punctilesq; cruciatus in uesicæ ceruice oboriuntur, à salsis, acidis & acribus circumscindendus est. Et cibis humectantibus ac aluum emollietibus herbis præparatis, & iusculis, hisq; in leniendo uentre paribus, alendus. Quinetiam ad reprimendum humorum acrimoniam, subsequens medicamen porrigendū est. Seminis melonum excorticati drachmæ triginta, seminis cucumeris citrinati, seminis cucurbitæ domesticæ, seminis portulacæ,

tulacæ, ſeminis papaueris albi, ſingulorum drachmæ tres, ſeminis alterci albi drachmæ duæ, ſacchari albiſſimi quantũ ſimul omnia pendẽt. huius pulueris quotidie drachmæ tres mane, & tantundem rurſus ſub ueſperã dormituro ægro cum uncia ſyrupi uiolacei, aut iozulapou, & dulcis radicis decocto, offeruntur. Ad hanc quoque noxam quàm diligẽtiſſime attentum Medicum eſſe oportet. ſiquidẽ urinæ acrimonia, dum perſeuerat, ueſicę & urinę meatuum exulcerationem creare ſolet.

Ad ſanguinem & pus mingentes.
Cap. LXXVII.

SI à caſu, aut plaga alicui ſanguis per penem erumpat, uena axillaris (parti ta interim ſanguinis detractione) recte ſecatur, & paſtilli ex ſuccino potui accommodè porriguntur. Paſtilli de ſuccino. Succini, gummi Arabici, utriuſq; drachmæ quinq;, balauſtiorum drachmæ duæ cum ſemiſſe, hypociſtidos tantundẽ, thuris drachmæ duæ: ſeminis apij, opij, utriuſq; *Ob uenæ rupturam.*

usq; drachma una, redigūtur in pastillos sesquidrachmæ pondere, quorum unus quotidie rhois decocto dilutus, utiliter offertur. Inter cibos quidem, conueniunt glutinosæ & uiscosæ carnes cum rhu obsoniorum, aut omphacino elixæ. A salsis autem & acribus opportune æger arcetur. Verum icto loco cataplasma ex lapide Armenio, acacia, aloë & lycio, posca exceptis, superaccōmodabitur. Si sanguinis mictu post acrium esum, aut uini acrioris, calidiorisq; usum, ęger angitur, uena axillaris ad sanguinis retractionem incidenda est, atq; pastilli ex succino exhibēdi. Vniuersa quoq; uictus ratio plane eadem cum præcedentium erit. Cæterum si ex ulcere erosione cōcitato, pus minxerit, pastillos hos prębeto. Constāt autem, seminis melonum, seminis cucumeris citrinati, cucurbitæ domesticæ, singulorum corticibus liberatorum drachmis uiginti, lapidis Armenij, gūmi Arabici, thuris pinguioris, cinnabaris, singulorum drachmis decem, opij drachmis tribus,

Ex uenarū erosione.

tribus, seminis apij drachmis duabus, fingũtur ex his pastilli drachmarũ duarum pondere, quorum unus uncia syrupi albi papaueris detritus, singulis diebus potui offertur. Quinetiã ceruici uesicæ, infrà scripti collyrij portio, per syphonem utiliter inditur. Collyrium de cerussa.

Cerussæ, sarcocollæ, thuris, gũmi Arabici, opij, cinnabaris, singulorum æque portiones: hæc succo portulacæ aspersa, in collyria redigũtur. Deinde per syphonem mulsa ægro in uesicam infunditur, ac ad urinæ excretionẽ ægrotãs ab astantibus utiliter incitatur. insuper postquã urinam eminxerit, huius collyrij portio asinino lacte soluta, per syphonẽ uesicæ infunditur.

De his qui inuiti urinam reddunt.
Cap. LXXVIII.

SI æger magnam urinæ portionem emingit, nullam tamẽ inter mingendum acrimoniam ardoremue percipiat: aut si quis noctu se commingit, uerũ neque siti, neq; aliqua corporis macie, colli-

quationeúe inde tenetur, ea quę urinę re ſtringendæ ſunt, utiliter utriſque offerun tur. Quale quod iam ſubſequitur medicamen eſt. Glandium drachma una, thu ris drachmæ triginta, ſeminis coriandri exiccati, gummi Arabici, lapidis Armenij, ſingulorum drachmæ decem, omnia in puluerē ſubigũtur, cuius mane drachmæ tres, & totidem ſub noctem, cum momento decoctionis inulæ campanæ, ut medicamen ad ueſicam uſque deueniat, propinantur. § Quoniam uero hic affectus, renum retentricis imbecillitatem, aut urinæ meatum ambientem muſculũ relaxatum, aut aliam quampiam frigidã uel humidam occaſionē ſui autorem habere ſolet, non immerito his dum puluerem offers, ipſis dicatis remedijs proſpicere debes §. Quod ſi æger in hoc affectu, ſiti inexplebili, quæ nimio cruciatu clamorem ægrotanti excitet, cõficiatur, et potio protinus qualis aſſumpta eſt, per urinas tranſmittitur, hordei decoctum cum herbæ pulicaris ſeminis cremore, porrigendum

Διαβήτης.

porrigendum eſt, & æger immaturarum uuarum ſucco, & cibis illo & rhoi obſoniorum præparatis, & aliјs his perſimilibus edulijs, enutriendus eſt. Lac quoque acidum, ex quo butyrum coactum ſit, & quæ ex hordeo cortice libero parat̃ puls, magno auxilio offerũtur. Potui autem, decoctiõe ignis aut ſolis inſpiſſati ſucci, qui acida qualitate pollent, propinabuntur, & ab omni exercitio, & mulierũ concubitu æger arcebitur. Præclarè uero faciunt hi paſtilli, potui oblati. Spodij drachmæ decem, ſeminis lactucæ, ſeminis portulacæ, utriuſque drachmæ quindecim, coriandri exiccati drachma una, roſarum rubrarum, lapidis Armenij, ſingulorũ drachmæ quinq;, balauſtij drachmæ duæ, camphorę ſedrachma. terũtur in puluerem, & plantaginis ſucco excepta, digeruntur in paſtillos: quorũ drachma 1 malorum punicorum acidorum ſucco ſubacta, porrigitur. Herbæ etiam infrigidãtes, cuius generis ſunt portulaca, plantago, & ſolanum, commodè renum regioni

Aëtius lac ſciſſum habet.

Arab. Rob uocant.

regioni superligantur. Ab omni quidem calidorum ciborũ esu, & uino, ac his quę urinas citant, imprimis abstinere cõfert.

Inter ea quę stolidorũ imperitorumq́ medicorum inscitia, in hoc affectu delin qui solẽt, totius corporis tabes, colliquatioúe, primas obtinet: in quã ægrum pro pinatione calidorum medicaminũ & uri nas promouentiũ, euestigio inducunt.

De lumbricis in ano ac uentre natis. C.LXXIX.

Prolixius agit Aëtius Sermo. 9. cap. 39.

QVi hoc malo torqueri solet, à crassis & glutinosis ac pinguibus cibis, nimiaq́ alimenti infarcione abstineat oportet, & indies panis offulas, sinapi muriaq́ immersas, ante cibos magna utilitate assumet, siquidem ea ratione, lumbricos procreari prohibebit. § quoniã origo omnium trium generũ uermium, uidelicet lumbricorũ, teredum, et ascaridũ, ex cruda, crassa, pituitosaq́ materia putredini accommoda, existit § . Si tamen nihilominus post horũ incidentiũ usum intestinis innascantur, nullũ ab expulsione remedium est. Medicamen porrò tere

tes,

tes, & longos rotundosq́ꝫ lumbricos expellens, preparatur ex semine * burungij excorticato, hoc est, erisymi, aut ut alijs placet, melissophyli, aut erucæ sylvestris, quando scilicet ægro fame uexato, eius seminis drachmæ septem in lacte leuigatæ, porrigũtur. Medicamentum aliud generosum, agẽs lumbricos. Burungij seminis excorticati, seminis nigellę, turbit, cuiusque pares modi: lupinorum, nasturcij, arenulæ rubræ ex Mecha aduectæ (quam Arabes * kanabel appellant) singulorum pars dimidia, omnia in puluerem subigũtur. Exposcente autem usu, æger per triduum lac recenter mulctũ & calidum bibet: & deinde tertio die uictu tenuissimo enutritus, cõmemorati pulueris drachmas septem lacti adhuc ex uberibus calenti, & aceto iniectas, assumet, idq́ꝫ eo potissimũ tempore, quo fames ipsum cruciat. Ascarides uero uermes minuti, in extremo longaone & ani fibula nati, sunt, quamobrem ibidem pruritum (cuius gratia anus subinde infricatˉ) excitant.

* Alij abrotanũ interpretantur.

l. cãbill.

*Ita Veneti suã semẽtinã Arabice uocãt, tamẽ nec Aui. nec Sera. est. Vide Antoniũ Musã 279. simplici.

tant. Depelluntur uero huiuſcemodi uer mes, lana molli oleo in quo porrum ebulierit imbuta, ac in ani fibulam cum ſpecillo detruſa. poteſt autem lana tenera citrij mali oleo, aut mentaſtri liquore, aut momento aloẽs, uaccino felle ſoluto, intincta, in anum etiam ad eundem uſum ſubijci.

De hæmorrhoidibus, ſciſſuris, & fiſtulis ani.
Cap. LXXX.

Hæmorrhoides. DVm ſanguis purus citra dolorẽ ab ano per certa interualla emanat, minime ſupprimendus eſt, niſi forte ſua profluuij copia laborantis uires deuicerit. ſiquidem huiuſcemodi ſanguinis proruptio, multis affectibus hoc uitio detentum, immunem reddit. Cæterũ ſi eo ſanguine ab oris uenarum, tanquam ex capitulis quibuſdã ſurgentibus profluẽte, ægri robur deijcitur, ſuppreſſio ex uſu erit. Proinde paſtilli de ſuccino, rhois decocto ſoluti, cõmode offerũtur. Cibis autẽ rhus obſoniorũ in condimentũ accipientibus, & ſucco immaturarũ uuarum pręparatis,

paratis, hisq; persimilibus, quibus alendi facultas est, rectißime enutrietur. Porrò si uires plurimum prosternantur, expresso carnium, cui plerunq; cotoneorũ succus, & uinũ subastringens admixta sint, alẽdus est. Vinũ quoq; austerũ propinãdum. Præterea iocinori emplastrũ de spica, Capite de iecoris dolorib. inscriptũ, pag. 139. utiliter superaccommodabitur. At si hęc inefficacia fuerint, confectio ex ferri stercore apparata, porrigeť. Ea accipit, myrobalanorũ Indicarum, belliricarũ, emblicarum, singulorũ drachmã semissem: spicæ, iunci odorati floris, cyperi, zingiberis, piperis, ammeos, thuris, cuiusque drachmas duas: stercoris ferri in aceto septimana una macerati, ac deinde combusti drachmæ quindecim, excipiũtur omnia despumato melle simul cum myrobalanorum emblicarum iure decocto, uelut i Capite de melancholia comprehẽsum est. Huius iuglandis instar quotidie exhibebitur. ea nanq; cõfectio, è uenulis ani, & ex ijs per quas menses mulierib. repurgantur,

gantur, manantem sanguinem sistit. Pręter hæc quoq;, diuturno uentris profluuio, nō mediocri ea præsidio est. Quod si excrescentia aliqua eminēs, & magnos excitans cruciatus in ano oboritur, uerum à qua nihil resudat: cepæ succū, aut fel uaccinum modica lana illitum, excrescentiæ applicato. Glandē quoq; oblongam ex malo terræ paratā, in anum ægri tota nocte retinendā indito, & si forte fortuna glans ex ani fibula propellitur, rursus donec excrescētia eius acrimonia incidatur, atq; adaperiatur, sanguisq; profluat, eam subijcito. Cæterum si quādo cum uehementi dolore, inflāmatio quoque ingens anum infestet, uena ægro secanda est, atq; emplastrum infrà scriptū superligandum. quoniam hoc probe hæmorrhoidum dolorem subleuat, potissimum si adiunctam habeāt inflammationem. Accipito itaq; ad eius emplastri cōpositionem, iuris decoctionis meliloti, & chamæmeli tantisper dum tabuerint in aqua elixatorum, tantum quantum uola una

Græci cōdylomata uocare solent.

una continere potes, & deinde oui assi luteum unum, croci drachmā unam, opij drachmas duas, seminis lini contriti, fœnograeci, maluæ syluestris, singulorū manipulū: excipito omnia sapa, hoc est decocto uino, in quo bdellij drachmæ tres dilutæ sunt. Iam postquam excrescentiæ superficiē oleo sesami, in quo gallinaceus adeps, aut anatis solutus fuerit, inunxeris, prædicta emplastri modo adhuc egelida dolenti loco admoueto, extrinsecus betæ, aut lactucæ folijs tuendi gratia impositis. Aliud remediū, dolorem inflammationemque remittens. Cepam albam quàm optime coctam, unà cum butyro uaccino tantisper dum emolliatur, contento, & ita ambo modicè calentia ano inflammatione tentato submittito, id nanque mirifice dolorē reprimit. Quod si languētis anus scissuris, (quas Grçci ῥαγάδες appellāt) infestatur, quç exiccata aluo ob fæcum duriciē cruciatus, dum æger egerit, inferūt, catapotia ex bdellio subinde propinata, strenue auxiliant. Quæ constant, myrobalanorū nigrarum, chebula- Scissura.

N rum,

rum, utriusq; drachmis decem, sagapeni drachmis tribus, nasturtij albi drachmis duabus, bdellij mollioris & pinguioris drachmis quindecim, oĩa porri succo, in quo bdelliũ subactũ sit, excepta in catapotia redigũtur, quorũ dosis identidẽ assumpta inter drachmã unã & † quatuor est. Si aũt affectã partẽ ardor affligit, unguẽto de cerussa eam circumungito. Absente quidẽ æstu, unguine ex cameli gibbi adipe, et bdellio pręparato, affectã partem illinito, quod Arabes unguentũ de Sene uocãt. Huius aũt cõpositio in hunc modũ se habet. Cerę luteæ, olei sesami, adipis anatis, medullæ cruris uaccini, adipis ex cameli gibbo collecti, bdellij, cuiusq; paria pondera, bdelliũ seminis lini cremore soluit, & alia eo excepta, in linimẽtum redigũtur, cui nullũ uiribus par est. Quod si ægrum profundiores scissuræ, à quib. fœtidũ pus resudat, implicẽt, medicamen acre Capite de ulcerib. descriptũ, ijs admoueto, et ut biduum admotũ ęger sustineat, sollicitato. At si reliquię aliquæ per sudores erũpentes remãserint, rursus tantisper

† *Alibi, tres*

7. ad Alman. cõstat ex æruginis et mellis æquis portionibus.

tantiſper dũ locus exiccetur, et nihil promanet, nuper dictũ medicamen ſuperac cõmodato. Si autẽ ea, quæ hac in parte innaſcuntur, in tantũ prominẽt propendentq́ȝ, ut arida ac liuida fiant, butyrũ tepidũ donec liuor amoueat̃, ſubinde ijs in ungito. Verũ ſi denuo huiuſcemodi defluens ſudor, ęgrum in poſterũ moleſtet, * medicamẽ acre, et ad ſanioſa ulcera optimè faciẽs, iam ſecũdo applicato. Sin aũt nihil reſudat, unguento de * ceruſſa optime huiuſcemodi excreſcẽtijs ſubuenies. *Hæc omnia ferè ſeptimo libro ad Al. deſcribuntur.*

Eſt & quãdo uenulę ſanguine manantes, & foris propendẽtes, ignito ferramẽto curant̃, ſed eius rei tractationẽ, propoſitus liber minime admittit. *Paul. lib. 7. cap. 79.* Cæterũ iter reliquas corporis partes facillime anus fiſtulis tentat̃, quum arctis & oblõgis finibus ex ſua figura ſubiectus ſit. *Fiſtulæ.* Fiſtulæ autem hę nonnunq̃ penitus penetrãt, nonnunq̃ cæcę ſunt. Proinde ſi utrinq́ȝ pertuſæ fuerint, flatus & ſicciora recrementa per eas protrudunt̃. *Pulchre apud Paul. li. 6. Ca. 66.* Si aũt una tantũ parte foratæ ſunt, neq́ȝ ſtercus, neq́ȝ flatus inde prorumpũt. Harũ autẽ pręſidia cõple

tè percẽſere, plus eſt, quàm ſuſcepto hoc libro limitari poſſet. Verũ quia mortales pene omnes in harũ curationibus, ꝗ ſæpiſſime in maximos errores labunť, quo nõ exiguæ noxæ ſubſequi ſolẽt, perſtringemus illa, quæ huic affectui cõgrua pręſidia putamus, quaꝗ ratione ab huiuſcemodi uitijs ſibi præcauere poterunt, exequemur. Exiſtimamus itaꝗ fiſtulã utrinꝗ pertuſam, & in ano penitius deliteſcẽtem, nulla ratione eſſe ferro cõtingendã. ſiquidẽ in his ferri inciſio, ſtercoris pręter uoluntatẽ egeſtionẽ cõcitat, licet et aliud quoꝗ ſit, ꝓhibens fiſtulã perfoſſam ferramẽto tentari: nimirũ quũ quoad uixerit æger, hoc in ſtatu à ferro nõ læſus, permanere poſſit, nullã inde ſcilicet inſignẽ noxam, præter ſaniei reſudationẽ percepturus. Verũ ſi id quod è fiſtula profundit, acre & mordax odoreꝗ fœdũ exiſtit, cuiuſꝗ copia indies increſcit, fiſtula putrida quę herpetẽ exedentẽ ſibi comitem habet, ęgrũ infeſtat. Cui medicamine acri, erodẽteꝗ, & deinde deperditã carnẽ reſtituẽte, priuſꝗ malũ dilateſcat augeaturꝗ, ſubuenire

Opinor id eſſe, quod melle & ærugine conſtat, &c.

subuenire debes, antea tamē leuiore quopiam tentato. Porrò si id qđ resudat, exiguū, nec mordax, nec odore fœdū fuerit, sicq; malū non serpserit, nulla inde præter resudationē & fluxū habēda suspicio est. Poterimus tamē huic, ut exiccet, et subsideat, & nisi per lōga interualla quicq; resudet, subuenire: atq; rursus ubi sanies emanat, præscriptū medicamen ad fistulas, huic quoq; fistulæ accōmodare, eaq; ratiōe totā ęgri uita, blādire illi nitemur, nullā inde notabilē noxam ęgrotāte percepturo. Rationē autē administrādi medicaminis hāc censeto. Ante omnia fistulam, donec quicquid in ea conseruatū sit ꝓfluxerit, cōprimito, deinde collyrij Capite de oculi fistula descripti, portionē aliquā succo plantaginis, aut pluuiali aqua læuigato. Iam si fistula specillū recipere possit, specillū molli lana inuolutū, hocq; liquore imbutū, fistulæ imponito. Si aūt ob angustiā, aut loci distantiā, fistula specillū recipere nequeat, resupinato ægro, alteroq; fœmore puluinari incūbēte, collyriū succo plātaginis, aut illi simili solu-

Eas curatio nes palleatas practici uocant.

 tum,

tum, guttatim ꝑ interualla fistulæ immanare finito. Hoc q̄dē tribus insecutis diebus mane, et sub uesperā, opportune perages. Prçterea in aq̄ æneo uase calefacta insessus, & ex eadē lotiones, ex usu erūt.

Ad procidentiā ani & uuluæ. Cap. LXXXI.

Ani. SI anus inflāmatione liber ꝓcidit, itaq; se habet, ut impulsus in pristinū locū protrudi ac retineri queat, sumito cerussæ, balaustij, gallarū, aluminis, stibij, singulorū pares modos, & ea in tenuissimū pollinē deterito, procidentiq; ano inspargito, ipso prius oleo rosaceo calēte circūlito, aut uino austero deterso. Deinde suo loco repositū anum, deligato. Id tamen ꝓprijssime, postq; æger excreuit, tētabis, ne statim ad egerēdū necessitas ipsum urgeat. Sumunt quoq; ad prçsens uitiū, gallæ, balaustia, glandularū calices, myrti folia, quæ simul aquç donec ea rubescat incoquūtur, & deinde ex huiuscemodi decocto insessus & lotiones parant. Cæterum si anus ob inflammationē tumidus, imponi nequeat, æger in aquā calidā cōscendet, & ei ad tēpus immorabitur, atq; anum

anum cera, cui chamęmelinũ oleum, aut anethinũ contemperatũ sit, illinere, quousq; reponi queat, consiliũ est. Postq; uero recõdi potest, suprà præscriptis astringendi uim possidentibus pulueribus, & fascijs illi rei adaptatis, utendũ erit. Vterus uero si declinauerit, eadẽ ratione illi subuenire decet. At in hoc uitio uinculis fortioribus uti, & ægram supinam & eleuatis fœminibus, ijsq; sibi mutuo innitentibus, decumbere necessarium est.

Vuluæ.

Græci ad id peßis astringentibus utuntur.

Ad mẽses cõfertim erũpẽtes sistẽdos. C.LXXXII.

IMmoderate profluentib. mẽsibus retinendis, pastilli ex succino, astringente quopiã liquore læuigati, atq; septimana una ita ꝑpinati, optime faciunt. Quibus si nõ cõquieuerint, cõfectio quæ ferri stercus accipit, exhibebitur, & uena cubitũ perreptãs, opportune (partita interim sãguinis missione) incidetur. Cucurbitulæ quoq; sub mãmillis infigẽdę sunt, et cibis austeris ac refrigerãtibus utendũ. Sũmè etiã facit medicamen hoc, in ęgræ sinum instar pessi immissum. Thuris, balaustij, gallæ, stibij, acaciæ, aluminis, singulorũ

Ob tenuem & mordacem humorem.

æquæ portiones, his in tenuissimũ pollinem redactis, lana quę ad pessum sat est, eo puluere circũlinitur, ac ita in mulieris pudendũ inditur. Epithemata quoq; Capite de uentris profluuio cõprehensa, inguinibus & lumbis inducere, & in aquã æneo uase calefactã conscendere, opportunũ est. Porrò si hæc nõ profuerint, acutior pessus, ut q̃ crustas sua ui inducit, in uteri collũ diutius retinẽdus, subijcitur.

Pag. 169, et 170. describũtur duo, & ad calidum scilicet affectũ, & ad frigidũ.

Ad suppreßos menses citandos. Cap. LXXXIII.

A cõstipatis frigore meatibus, aut crasso sanguine.

CVm mẽstruæ purgationis strãgulatui magna subsequitur noxa, pastillos ex myrrha porrigito. Recipiũt autẽ, Myrrhæ drachmas tres, seminis lupini adamussim cõtriti drachmas q̃nq;, foliorum rutę, mẽtastri, pulegij, cumini, rubię satiuæ qua uestes inficiunt̃, liquoris Syrenaici, sagapeni, opoponacis singulorum drachmas duas, his baccarũ iuniperi iure subactis, informantur pastilli duarũ drachmarũ põdere, & unus iure decoctiõis baccarũ iuniperi detritus, in die exhibet̃. Sanè hoc medicamen adeò in ducendis mensib. pollet, ut etiã fœtus educat, et inter

ter primos dies conceptionē facile impediat, si quæ eo identidē utatur. Ad hęc cucurbitulas popliti agglutinare, ac uenam interiorem malleolum perreptātem, aut poplitis incidere cōfert. Postremo fœminibus cucurbitulas cum cutis incisione defigere, non infimū auxilium præstat.

Ad uuluæ scißuras. Cap. LXXXIIII.

His curādis, medicamē ani rimis, seu fissis sacrū, ex usu erit. Præparatur quoq; ad idē pessus ex anatis adipe, œsypo, hoc est lanæ succidæ sordibus, cruris ceruini medulla. hæc cera, oleo lilij aut narcissi subacta, excipiunt, atq; ex ijs formatus pessus in ęgræ sinū dimittit, dūmodo neq; febris, neq; ardor ægrā molestet. Quoniā si rimis æstus cū erosione adfuerit, oleum rosaceū illitū optime facit: nec minus quoq; ex cerussæ unguēto pessus subditus iuuat. At si uehemētior calor ægrā affligit, sumito portulacę, aut lactucę succū, aut herbæ * pulicaris seminis cremorē, fingitoq; laminā plumbeā leuitati marmoris cui colores interunt similē, & illi in circuitu labrū inflectito, ac deinde

*De hac ut alij Arabes, Rhazes nō perperam sentit.

dictorũ ſuccorũ aliquẽ laminæ infũdito, et correſpõdẽte lęuitati piſtillo plũbeo, laminã donec ſuccus debitã ſpiſſitudinẽ recipiat, plumbiq́ nõ exigua portio ipſi admiſceatur, terito. Iam * illi ſucco roſaceũ oleum admiſceto, ac informato peſſo, in ægræ ſinum ipſum ſubijcito. Hoc enim remedium uteri cancro exulcerato, eiq́ conſimilibus uitijs auxilio eſt.

*Aëtius μονόβολον χυλόφυον uocat.

cancro me detur.

De uuluæ inflammatione. Cap. LXXXV.

INflammationẽ ſi febris ardorq́ cõcomiteẽ, ſanguis ex † axillari minuendus eſt, & ægra ptiſana enutrienda. Renibus quoq́, & lũbis, & fœmoribus, et ſumini, epithemata calidiorib. tumoribus dicata ſuperaccõmodabimus, & locũ alijs refrigerãtibus (à forti ligatura abſtinẽtes) uehemẽter infrigidabimus. Verũ ſi febris et æſtus cõquieuerint, ac aliquæ inflãmationis calidæ reliquiæ in duriciẽ occalleſcentes ſupermãſerint, liquidis & emollientibus unctionib. ac iniectionibus per inferiora utẽdũ erit, & mulier in decocta ſuppurãdi emolliẽdiq́ ui pollẽtia deſidebit.

†Aliàs. humerali, cephalica, Basilica.

*Apud Gal. 2. de arte curatiua, repercutiens emplaſtrũ.

Peſſus induratas uteri inflammationes

emolliens,

emolliẽs, ac eius cruciatib. leniẽdis, pedetẽtímq; sedãdis quàm aptissimus: Adipis anatis, medullæ cruris ceruini uel uaccini, bdellij molliusculi, croci, lutei oui assi, fæcis olei seminis lini, fęcis olei lilij, singulorum pares modi. omnia simul in sapa, aut alio quouis dulci uino subigũtur, fingiturq; pessus dolorib. mitigãdis, et uuluæ duriciei emolliẽdis maxime opportunus. Cõducũt præter hæc insessus ĩ decocto fœnogræci, seminis lini, chamęmeli, meliloti et brassicarũ sũmitatũ: q̃ singula p se, aut simul oĩa dulci aquę incoquunt̃.

De exulceratione, abscessu & cancro uteri.
Cap. LXXXVI.

VTeri exulceratione testat̃ pus, aut sanies à uulua ꝓfluẽs. si itaq; prompta in cõspectum uenerit exulceratio, & pus aut sanies à primis partibus ꝓfluxerit, nullaq; cauitas fœda putridaue ægrã molestauerit, accipito aloẽ, thus, myrrhã, cinnabarim, sarcocollã, & ea in pollinẽ detrita, laborãti parti inspargito, tãtisper dũ solutionẽ unitatis puluere illo restitutam uideas. Aut eũ puluerẽ liquore aliq̃ perfusum,

perfusum, in unguẽti formã redigito, ac ita utere. Sin autẽ altè pus profluit, pesso ad sãguinis & puris eruptiões inscripto, & succo plãtaginis soluto, in uterũ clystere infũdito. At si qđ effluit, fœdũ maligno que odore fuerit, pessum secundũ priore acriorẽ, dictoque modo læuigatũ, in uuluam indito: prius tamen utero mulsa per eneũ oricularijũ clysterẽ immissa, abluto.

Cancro medetur. Porrò si præter materiæ fluxũ, cruciatus pũctiles & tumor durus, q tactu deprehẽdi possit, adsint, magno studio ne locus acriorib. iritetur, præcauendũ est. Proinde succo plũbi, quẽ attritu supra apparauimus, aut cerussæ unguẽto opportune utemur, uenãque cubitũ preptantẽ utiliter incidemus. Est præterea ægra ab his q̃ atrã bilẽ accumulare solẽt, et aromatib, & seminib. calidioribus, et ĩcidẽtibus, quibusque cõdita calidiora apparari cõsueuerũt, arcẽda.

De uuluæ strangulatu. C.LXXXVII.

Ex uitiato semine, aut mensibus. SI qñ mulierẽ diutius sanguinẽ menstruũ retinuisse acciderit, ac ad multũ interuallũ uirũ non admisisse, quũ tamẽ ad uenerẽ ea procliuis extiterit: præterea si gra-

si grauitatẽ & dolorẽ in demissioribus fœminis partib. perceperit, ad hæc si quẽdã ueluti ad superiora ex pubis partibus cõtractum senserit, animi deliquiũ fortasse hæc comitabit, & ueluti emortua morbo ue comitiali correpta mulier prosternet. Vnde quoq; ægerrime eam aẽrẽ inspirare, uel arterias pulsare, ꝑcipiemus. Et forsitan his accidẽtib. oppressa, suffocata peribit, fortasseq; (licet difficulter) sanitati restituetur. Quapropter hunc affectũ statim atq; implicat, ꝑpellito. Incipito itaq; curationẽ, à pedum & crurũ frictione, eorundẽq; dolorificis uinculis astrictiõe, secundũ hæc per magnarũ cucurbitarũ in pube et fœminib. agglutinationẽ. Obstetrici quoq; digitũ odorato oleo intingere præcipito, ut eo in uteri collo inserto, & penitius q̃si ad uuluæ os demisso, circũlinitu & titillatione corruptũ semẽ eliciat. Naribus etiã struthiũ inspirandũ, ac auribus † prolatæ uoces sonoræ inclamandæ sunt. Itẽ nihil iucũdo grato ue odore pollens narib. admouẽdũ, imò odorata, cuius generis gallia moschata est, recte abijciuntur.

i. femoris.

Dũ est satis urium Cel. uenã secat.

† Aliqui certas ridiculas uoces præscribunt.

ciuntur. Inguina autẽ, ac illis cõtermina loca, odoratis epithematis foueto, & ea q̃ tetro fœdoue odore sunt, naribus inducito, cuius notæ stercus, castoreũ, sulphur, & extinctũ ex lucerna linimentũ, cẽsent. Cæterũ muliere ualetudini restituta, iã recẽsendis pręsidijs, ne denuo affectus exerceat, eã à noxa præseruare ꝓfuerit. Proinde si morbus post mẽsiũ suppressionẽ nascat, ea quæ mẽsibus ciẽdis sunt prębeto. Itẽ è pedis uenis sanguinẽ detrahito, inguinibusq́ ac coxis cũcurbitulas affigito. Porrò si post diu ĩtermissum cõcubitũ (q subĩde huius mali autor esse cõsueuit) huiuscemodi noxa inuaserit, summè auxiliabitur cũ uiro coitus: aut si eius occasio non datur, obstetrix, aut ipsa mulier præscripta ratione interpositis interuallis semen prouocabit. Vel semen extinguẽtia, quæ suo loco executus sum, offerto. Item pastillos ex myrrha Capite de citandis mensibus inscriptos porrigito.

Pli. addit capillos mulieris crematos.

post longã viri dissunctionem: dissuetudinem (

Circa finem quinti ad Almãsorẽ.

De mola uteri. Cap. LXXXVIII.

Ex muliebri semine et affluẽtib. mensibus.

INterdũ mulieres affectus quidã angit, qui per initia cõcepti fœtus suspicionẽ adfert.

adfert, illis em̃ uẽter intumeſcit, & decolo ratæ apparẽt, menſesq́ʒ ſupprimunt. Mo tus tamẽ qui in hoc morbo eſt, ab eo q ab infantib. fit, diſſimilis percipit. mola nãqʒ digitis uiolẽter iniectis, à ſuo loco aliter q̃ fœtus dimouet. Cęterũ circa finẽ mali cũ magnis laborib. doloribusq́ʒ informẽ ali quam carneã maſſam, nõ aliter q̃ʒ ſi pare rent, educũt. Interim aũt interdũ ſoli fla tus, & humorũ copia, ab utero, ꝓrũpunt. Vnde uẽter ſidere ſolet, atqʒ enumerata ſymptomata ab ægrotante offerri. Porrò poſtq̃ *tẽpus, q̃ fœtus utero geſti moueri ſolẽt, lapſum eſt, paſtilli ex myrrha ſemi nũ incidentiũ decocto læuigati, ꝓpinãdi ſunt, oleũq́ʒ †balſami inguinibus, & ute ri collo inungẽdũ. Ad hæc peſſus, q ruta et mẽtaſtro cõſtãt, & alios Capite de mẽ ſium ꝓuocatiõe, fœtusq́ʒ eductiõe cõſcri ptos, ſubijcere cõuenit. Quantitas quoqʒ catapotijs fœtidis una uice porrigẽdis in ſcripta, pluries ꝓpinabit, ſiquidẽ his om nibus, affectæ propediem liberabuntur.

Quæ molã educunt.

**Id ferè 4. aut. 5. menſe eſt.*

†Aliàs, cheiſim, hoc eſt ligustici.

Aliàs de raſim.

De ramicũ generibus. Cap. LXXXIX.

SI alicui in abdomine pars aliqua pro minet,

Laxato, aut rupto adua

sa feminaria peritonæo. minet, quæ resupinato ægro, & leniter digitis parti admotis, sidit: quæq; rursus sedēte ægro prouoluit, affectus ramex dictus ægrū molestat. Quocirca hoc morbo implicitus, à uehemēti motu, nēpe cursu, saltu, clamore, & id genus alijs, prefertim post ingestū cibū, cohibēdus est, ac à fabarū, & imprimis phaselorū, lenticulę, oleorū, horūq; q̄bus inflādi uis adest cōmestiōe, omnino arcēdus. Verū inter cætera maxima laborāti solicitudo, ut aluus cita fluat, habēda est, siqdē ea ratiōe, fortassis quo minus doleat præcauebit. Præter hæc, loco deligaturā cōuenientē, præcipue dum occasio motū præcipit, accōmodare cōfert. Tamē si uehemētius uenter eminet, et grauat, à motu omnino abstinēdū, nisi forti fascia, aut alio ad id idoneo uinculo, inguinib. præcinctis. Emplastrū ad ramicē. Gallarū, cupressi, utriusq; partes duæ: myrrhæ, cyperi, sampsuchi, acaciæ, thuris, gūmi Arabici, cuiusli bet pars una, gūmi uino læuigant, & reliqua in puluerē ꝓbe coacta, illis adijciuntur, deinde contusa, & resupinato ægro

instar

instar emplastri admota recte deligant, et insoluta ad † triduũ, aut quatriduũ sinun tur. Tunc itaq; rursus supino procũbẽte ægro, fascia laxatur, eoq; emplastro abie cto, aliud in eius uicẽ applicat, ea nãq; ra tione, ne dilatescat malũ, cauet. Quum ramex ad testes pertinet, scrotũ increscit ac intumet, idq; uel ob coaceruatos fla tus, uel alicuius humoris colluuiẽ ibidem collectã, aut propter intestinũ aliquod in eam partẽ deuolutũ. Si itaq; ob ꝓlapsum intestinũ cõtingit, grauis & excrucias, ta ctuq; indolẽs ramex erit. Proinde illi ean dem quoq;, quam præscripsimus uiuẽdi rationẽ instituemus, ac pauloante dicto emplastro superaccõmodato, locũ conti uuo fascijs cõstringemus: siquidẽ ramex uinculis nõ cõpressus, indies magis dila tescit augeturq;. Si uero ob coaceruatã humoris colluuiẽ euenerit, scrotũ ipsum turbidum, tersum ac intẽsum conspicit. Huic itaq; aquoso ramici epithema Capi te de aqua subter cutem ad ἀσλίτlω descri ptũ, circumlinendũ, aut potius emplastri modo superaccõmodandũ. In hoc præ-

† Aliàs, ad sex, aut septem dies, nec malè.

Hactenus de inguinũ ramice egit.

ſenti affectu, aqua interdum ad inferiora procũbit, per quę etiã nonnunq̃ reſudat, & aliquãdo parte ſcalpro pertuſa, ꝓfluit. quibus occaſionib. æger ad tẽpus malo liberatur, at tẽporis ſucceſſu morbus repetit. Proinde poſt effluxum humorẽ, ægrotãti ignitis ferris, et medicaminib. ſtrenuè ſiccãtibus ac aſtringẽtibus, ſuccurrẽdum eſt. Quoniã illorũ remediorũ uſu, mali reſtitutio fit, nec aliàs huiuſcemodi noxa ægri tentant. Cæterum harum manualium curationũ tractatio, propoſiti libri inſtituti non eſt. Quando autẽ huius affectus, flatuoſus ſpiritus autor eſt, locũ perfricare benefacit, & oleo ioſmino in quo caſtoreum & euphorbium læuigata ſunt, recte pars tumida ſubungitur, ac in penẽ quoq; guttatim huius portio, commodè per ſyphonem inſtillatur.

Apud Paul. lib. 6. C. 62. Cel. lib. 7. cap. 21.

De podagra, reliquisq́; articularijs morbis. C. XC.

A calidi humoris affluxu.

SI quando articulos dolor cũ tumore exercet, & tactu locus calidus, coloreq́; rubro perfuſus percipitur, ægrotãti ſi dextro pede laboret, ex extrema dextra manu, aut cubito: ſi ſiniſtro, ex ſumma læ

ua

ua manu, aut cubito, sanguinem detrahi to. Partē quoq; affectā, ad reprimendū humorū influxum, doloremq; remittendum, hoc epithemate irrorato. Rosarum rubrarū, sandali rubri, nucis Indicę, glaucij succi pręparati, lapidis Armenij, opij, singulorū æquæ portiones, his aqua & aceto subactis, epithema inducitur, ac ne concalefactū noceat, subinde repetitur. Itē herbæ pulicaris semen aceto maceratum, & chartæ, uel alicui linteo ad id idoneo inductū, tātisper dum tepuerit, dolēti parti superaccōmodato. Quando autē tepuerit, illo amoto, in eius locum aliud debile refrigeratū, applicato. Ad hæc alluum myrobalanorū et hermodactylorū iure deijcito. Præparabis aūt huiuscemodi ius hac ratione. Accipies myrobalanorum citrinarū drachmas quindecim, pulueris turbit oleo amygdalarū dulciū circumliti, filiculæ (quam Gręci πολυπόδιον uocant) utriusq; drachmas tres, foliorum arboris senæ drachmas quatuor, seminis fumariæ herbæ tantundē, hermodactyli albi, seminis intybi, seminis apij, rosarū,

 singu-

ſingulorũ drachmę duę, omnia in tribus libris aquæ, ad duarũ conſumptionẽ decoques, & inſup manibus adamuſſim cõfracta percolabis, ac eius excolati iuris uncias ſex, aut ſeptẽ cum ſacchari albiſſimi drachmis decẽ, proſpere porriges. Verum ſi quis præſens decoctũ faſtidiuerit, catapotia præbeto, quæ lecto decumbentes ſurgere, moueri, & obãbulare faciũt. Cõpoſitio quidẽ eorum in hunc modũ ſe habet. Aloës drachma una, ſcãmonij* obolus ſemiſſis, roſæ rubræ cõtritæ obolus unus, hermodactyli albi drachma ſemis, redigito hæc in catapotia, ac una uice porrigito, habito interim reſpectu uiriũ ægroti. Cæterũ æger cibis infrigidãtibus & auſteris enutriendus eſt, & à uini potu & carne, hiſq; quæ melle parantur circumcidẽdus. Cũ uero tumoris ardor inflãmatioq; cõquieuerint, his quæ calidiorib. tumoribus diſcutiendis ſunt, affectus ſanabiť. Eius quidẽ notæ hoc eſt: Cera oleo lilij ſoluta, ſucco fœnogræci, & ſeminis lini cõmiſcetur, ſimulq; ad debitã mixturã piſtillo terunť. & deinde epithematis

*Interpres male quartam partẽ drachmæ uertit.

Plura et meliora. 7. ad Almã. libro deſcribũtur

matis instar ægræ parti accõmodantur.

Interuallis uero quibus sanus, ac ab accessionibus æger liber est, uenæ sectione circa tẽpus quo malo torqueri solet, idq; potissimũ in uere, est utendũ: ac aluus his quæ flauam bilẽ purgãt deijcienda, atq; à uini, & eorum quæ melle apparãtur, & carnis usu abstinendũ. Proinde cibis acidis & austeris, hisq; frigiditate paribus, enutrietur. Porrò partes huiuscemodi uitio cruciari solitas, paulatim à consueto exercitio dissuescere confert, maximè dũ accessionis tempus expectatur, et corpus & uenæ sanguine turgẽt, & quãdo à uenæ sectione, atq; alui solutione, ad longũ interuallũ æger sibi tẽperauerit. Cæterũ si quãdo articulorũ dolorẽ neq; ardor, neque rubor concomitetur, & æger frigida temperie sit, locusq; tactu algidus percipitur, inter curatiõis initia, catapotia maiora de hermodactylis porrigenda sunt. Quorũ mixtura talis est: Hermodactyli, satyrij, chamæleæ, cuiusq; drachmę quinque, hieræ picræ drachmæ decẽ, cucurbitæ syluestris, cẽtaurij minoris, utriusque

Huius morbi præserua tio.

Acetũ tamẽ quũ sit neruis inimicũ nõ cõuenit.

A crudo humore.

drachmę q̃nq̃, euphorbij drachmæ duę, turbit drachmę decē, thapsię Indicæ, zin giberis, sinapis, piperis, castorei, singulo rum drachma una. omnia simul rosarũ melle excepta, in catapotia digerunt̃. horum pōdus à drachmis duabus cũ semisse, ad tres datur. Sanè mirificè hęc catapotia prosunt, siquidē ægre surgētes ad ambulationē promouent. Epithema ad frigidũ pedum articularem morbũ efficax. Styracis liquidę, castorei, euphorbij, myrrhæ, aloës, acacię, singulorũ æquę portiones. his uino ueteri affuso, format̃ epithema. Cæterũ dolore se remittēte, laborāti calidæ aquæ ab alto instillatiōe, & olei liliorũ inunctiōe, prospere subueniemus. Emplastrũ præterea ex bdellio molli, styrace, fœnogręco, semine lini et ammoniaco præparatũ, utiliter dolenti parti inducemus. Adaptabimus autē id ad hũc modum. ammoniacũ cum bdellio uino ueteri diluemus, quo reliqua excepta, ac simul linteo aliquo accōmodata, loco instar emplastri superponemus. Id quidē articulorũ uitium, quod in lapideã duriciem

Practici horũ usum, cō coquentia præcessisse uolunt.

§

Vtũtur nulli cat. Mes. ex hermo. quia nō adeò uchementes.

Tophi articulorum.

ciem

ciem occallescit, quodq; cola & articula mẽta tophis adimplet, præsentis affectus, de quo iã paulo ante locutus sum, species censet. Quare hoc quoq; uitio implicitos à fastidiosa ciborũ repletione, frigidæ potu, cibis glutinosis & crassis, & crebra temulẽtia, merito arcere cõuenit. At postq̃ sanitati restituti fuerint, mediocre exercitium, præsertim ante cibũ illis imperãdũ est, & à uenere imprimis uentriculo cibis distenso, sunt cohibẽdi. Ad hæc à balneo dulcis aquæ abstinere, & post assumptos cibos quiescere, cõsiliũ est. Potui uero eis uinum merũ ac uetus, & ea quę urinas citant medicamina, dum sani uiuũt, porrigẽtur. Affectus à parte implicita coxendix appellatus, is dicit, qui ab osse lato & coxendicis per fœmur ad genua usq; protendit, quiq; nõnunq̃ etiã in longũ uirgę instar, per totũ crus dimissus ad summũ usq; pedẽ pertingit. In hoc itaq; affectu, si intemperie calor præualet, urinęq; coloratæ sint, sanguis primũ uena cubitum perreptãte lateris dolentis pertusa, ob plethoriã minuẽdus est: deinde poplitis, aut

Ex calore medicaminũ crassis reliquis indurati, & tenuibus resolutis.

Mali à frig. humore præseruatio.

Coxendix, sive Sciatica.

A sanguine.

ea quę exteriorē malleolū perreptat, deri uationis gratia secta, opem fert. Item ea quæ ad calidum articularem pedum dolorem inscripsimus, præter humorum tamen in partem impetum reprimentia, summopere cōfert. Cæterum si æger frigida temperie fuerit, colorq; exalbidus et aquę subter cutem similis, subinde raphani decocto, & syrupo acetoso, uomitū irritato. Coxā uero, & fœmur, et tibiā totam oleo in quo castoreum, euphorbiū & styrax læuigata sunt, cōtinuo inungito. At si coxendicis dolor diuturnus, & solutu cōtumax fuerit, ægrotāti clysteres ex muria Nabathęæ & nitro pręparatos, infundito. Collyriū quoq; ex cyclamine & syluestri cucurbita confectū, & raphani & cepæ decocto solutū, quousq; locus leniter exulceretur, superaccōmodato: quoniam papulis cōcitatis, affectus subinde restitui consueuit. Si uero morbus in uetustatem inciderit, sumito sinapis & stercoris columbini æquas partes, & eas tritas ficuum decocto excipito, ac in morē emplastri coxendicis regioni superinducito,

A crudo succo.

i. baurach

Has exulcerationes ne cito cicatrice obducantur, brassicæ folijs tegunt.

cito,

cito, ac tantisper dum ex concitatis uesiculis sanies profluat, finito, & deinde locum aqua calida irrorato. Post hæc diebus aliquot, ægrum à medicaminum usu liberum reddito, sicq́ illis sanitati non restituitur, eandem curandi rationem repetito, ac ita ægrotanti succurrito. Porro si affectus diuturnus ad multum tempus exercet, suspicioq́ sit luxationis capitis fœmoris ex coxendricis cotile, ob uiscosi humoris uitium, aut si articulus iam luxatus fuerit, ad ustionem descendere oportet. Proinde ferreo instrumẽto †instar rotæ adaptato, locum circa articulationis latera urito, & in lati ossis summitatis, ac fœmoris capitis cute, ignito ferro aliam crustam inducito, prioremq́ ea ratione augeto. Verum huius rei tractationẽ presentis libri termini haudquaquam admittunt. Præter autẽ omnia iam comprehensa, dum ualet æger, uomitum sibi familiarem reddet, ac aluum facile respondentẽ sibi procurabit. Præterea uictus rationẽ (crassos cibos, multamq́ temulentium à earcendo) extenuabit.

† Aliter idẽ autor in libro de articularijs morbis, capite. 25. Recẽtiores Græci tres crustas uerunt.

Ad incipientem gibbum. Cap. XCI.

Ab humore frigido.

QVum gibbus primũ naſci cœperit, catapotia maiora ex hermodacty-lis porrigito, ac ſubinde olei † liguſtici drachmas tres, cũ ſeminũ calidorũ deco-cti uncĳs tribus, propinato. Ad hæc, par tem oleo ioſmini, in quo ſtyrax liquida, caſtoreum, euphorbiũ ſubacta ſunt, illi-nito, & à craſſis refrigerãtibusq́ cibis æ-grum arceto. Præterea aquam calidã, cui mentaſtrũ, ſampſuchus & ſtichas Arabi ca ſeu Gallica ĩcocta ſint, parti ab alto ſu perfundito: inſuper frequẽtes frictiones, atq́ ex calidiorib. oleis inunctiones, ten tato. Quod ſi hoc morbo correptus puer fuerit, tepentis aquę balnea, ac ex iã enar ratis oleis inunctiones, abunde auxilia-buntur.

† Aliàs, balſami.

Aliàs olei de rasim, vel de cheirim.

Ab inflammatione.

Verum ſi nunc primũ naſcẽ-tem gibbum febris concomitetur, à iam dicta curandi ratione, planè eſt diſceden dum, & ex herbis infrigidantibus deco-ctum cum caſſia fiſtula potui propinan-dum. Item uena quoq́ axillaris pertun-denda, atq́ emplaſtra ad dolentẽ locum uſq́, ui ſua refrigerandi perreptãtia, affe-

ctæ parti superaccommodanda sunt.

De uaricibus. Cap. XCII.

SI uenæ dilatatæ & turgidæ, & uarijs orbibus implicatę, uiridioresq́ in cru re cõspiciãtur, affectus à plerisq́ uitis appellatus, ob similitudinẽ quam cum uitis maioribus ramis inæqualiter distributis habet, hominẽ afficit. Quo morbo multos labores pedibus subire soliti, cibisq́ melancholicũ sanguinẽ coaceruantibus copiose se implẽtes, subinde offendũtur. Inter initia itaq́ pręsidiorũ uenã axillarẽ incidere expedit, ac his quæ bilẽ atrã educunt, quorũ Capite de melãcholia meminimus, aluus rectissimè subduceť. Et hęc pluries reiteranda sunt, & ab omnibus à quibus melãcholici arceñť, omnino pręsenti affectu impliciti, cohibendi sunt. Postq̃ autẽ ad dies aliquot præscripta cu rãdi rõne usi sumus, sanguinis detractionẽ è uenis cruris intumescẽtibus, moliri opportunũ erit, ex quibus tantisper dum q̃cquid in illis collectũ sit, effluxerit, sanguis manare sinetur. In summa igitur, ægrum bilẽ atrã euacuantib. uti, uenamq́ axillarem

Acrasso & melancholico sanguine.

Excinduntur interdũ uarices, ut

apud Paul. li. 6. ca. 82. i. basilicam omisso venae vocabulo.

axillarem pertundere confert: proinde et ab omnibus melancholicũ succum generantibus, abstinere opportunum est.

De elephantia. Cap. XCIII.

Inter reliqua remedia Græci adustionem capitis probant.

HIc affectus postq̃ penitius radices infixerit, nunquã curationẽ admittit. At si recens adhuc malũ est, & manũ quis ei recte adhibet, eoq́ȝ quo debet modo præsidia applicet, restituitur, aut saltẽ ne inualescat augeaturq́ȝ, illi ꝓspicitur. Quando itaqȝ crura intumescunt, & totus habitus atro colore suffunditur, uenæq́ȝ quas uarices appellant apparẽt, frequentẽ uomitũ à radicula assumpta, aut cibis imperare cõducit. similiter quoqȝ à nimia obambulatione, & à recto corporis statu abstinere cõfert. Prꝫterea uenter secundũ uomitũ, catapotijs maiorib. ex hermodactylis ducẽdus est, & deinde uomitus reiterãdus. Hæc nanqȝ subinde repetita iuuant, & æger à crassorũ esu utiliter arcetur. Itẽ tibiam totã ligatura ex canina pelle intercipere conuenit, idq́ȝ uinculo prius in calcaneũ iniecto, atqȝ ita sursum ad genu deducto. Verũ ante ligatio

nem,

nẽ, epithemata ex aloë, myrrha, acacia, hypociſtide, & alumine, ſimul omnib. in aceto acri detritis, pręparata, cruri admouere ex uſu eſt. Venã quoq; interiorẽ cubiti, ſi res expoſtulauerit, manus oppoſitæ incidere oportet: idq; magis uere, in q potiſsimũ hæc lues & naſcitur, & intẽditur. Caueat etiam ęger, ne rectus ſtet, niſi uniuerſo crure exactiſſime deligato, & nulla ratione ab huiuſcemodi epithematum uſu abſtineat. Itẽ uomitu quoq; idẽtidẽ utatur. Quod ſi ęger ſtatim à uomitu quietẽ petat, is braſſicarũ ſeminibus, ſtichade Arabica, ſarmentorũ cinere, lupinis, nitro, caprino ſtercore, fœnogræci farina, ſimul in ſalita aqua decoctis, euaporãdus eſt. Pręterea uno atq; altero die ex *lixiuio fotus, optime facit. nã hoc ꝑpoſiti affectus, præcipuam partẽ diſcutit, aut ſaltem illum leniorẽ mitioremq; efficit.

l. mentaſtro

* Hoc lixiuiũ multi ex quercus cineribus, aceto peracri, & uino calidiore parant.

De lumborum rubore, ſeu exulceratione.

Cap. XCIIII.

CVm quiſpiam diutius ſupinus dorſo incumbit, renũ regio rubet, unde et †parua ulcuſcula nõnunq; eueniũt. Quando

† Aliàs, ligna.

Quando itaq; rubor intendi cõspicitur, miliũ, aut panicũ, aut salicis folia substernenda sunt,ægerq; frequenter ab incubitu subleuãdus est. Ac hæc loca rubentia, aqua rosacea niue aut fonte refrigerata, irrorare, & flabellis ea euẽtilare, cõducit. Verum calore non conquiescẽte, epithema Arabibus alhubrati dictũ, ex aqua rosacea, cãphora & alijs quibusdã refrigerantibus succis præparatũ, ueluti Capite de phlegmone descriptũ est, summa utilitate superaccommodabitur. Vel succus plumbi, supra ad uuluæ scissuras inscriptus, utiliter loco inducetur. Iam si papulæ, atque exulcerationes oboriantur, unguento quod * cerussa constat circumlitæ, restituentur.

Li. 7. ad Almans. ca. 10.

** Officinæ albũ Rasis uocant.*

De doloribus extremarum, summarumue partium. Cap. XCV.

DVm dolor aliquis, manũ aut pedẽ exercet, æger interrogãdus est, an is illi ex ictu, uel incidente quopiã corpore, uel diuturno in partẽ innixu, uel alia quacũq; manifesta causa, euenerit. Quoniã si eius doloris externa causa autor nõ

fuerit,

fuerit, affectũ locum intueri oportet, an ne ſcilicet cæteris partibus plus minus ue rubeat, ſiquidem ſi uniuerſo corpore ma gis rubore ſuffuſus fuerit, pręſidia phleg- moni dicata ex uſu erunt. At ſi neq; cali- dior, neq; ſanguinolẽtior percipiat, ſed ſi indies liueſcat exicceturq́;, aquã calidam ab alto illi inſtillare cõfert. Item cera oleo macerata, inuncta, & tãtiſper dũ cõquie- uerit dolor, in parte relicta, ſubſidiũ præ- ſtat. Cæterũ ſi pars ſubtumida, manuũ tactui ſubfrigidã temperiẽ referat, ſubin de eam infricare expedit, ac aquã calidã ĩ qua ſampſuchus, chamęmelũ & ſtichas Arabica ebulierint, parti infundere, uti iã diximus, utile putat. Dehinc oleo *lu- tearum uiolarũ, quæ antiquis parietibus innaſcũtur, locus irrorabitur. At æger ui ctus rationem extenuabit, multoq; exer- citio utetur. Item in laconicum primam balnei domũ, ut ſudorẽ prouocet, utiliter ingredietur. Verum ſi hæc inualida fue- rint, aluus ſeroſum ſuccũ expurgãtib. re medijs, ducẽda eſt. Pars præterea ſi tactu frigida

Li. 7. ad Al maſ. ca. 10.

* Officinæ cheieri uo- cant.

frigida experiatur, primum fricanda est, 1. sambucino deinde oleo costino, & oleo iosmini & 2. de been balanino, & his uiribus paribus, modiceque tepentibus, circumlinetur. At si hæc quoque inefficacia fuerint, unguentis, Capite de neruorum resolutione superius compræhensis, donec probe omni molestia æger liberetur, inter ungendum utemur.

PARAPHRASEOS ANDREAE vvesalij Bruxellensis in nonum Rhazæ ad Regem Almansorem, de affectuum singularum corporis partium curatione,

FINIS.

ANDREAS

ANDREAS VVESALIVS BRVXELLENsis Candido Lectori S. D.

VEREOR optime Lector, undecunque delicatioribus auribus satisfactum nõ esse, quum interdum in hac nostra Paraphrasi uoces quasdam ab Arabibus, & ferè omnibus nostri temporis Medicis in medendi usu tritas reliquerim, quæ tamen nec uerè Latinæ dici possint, nec ab eruditis in Latina lingua scriptoribus (Plinium dico, Celsum, Largum, Varronem, & Columellam) receptæ sint. Quare te hoc loco admonendum duxi, non id ubiq;, sed interdum & necessariò factum, nimirum in quibusdam simplicium medicaminum Græcis illisq; autoribus incognitis nominibus, & aliquibus compositorum medicaminum formulis: cuiusmodi sunt, myrobalanorum Arabibus usurpata genera, tamarindi, camphora, iuleb, syrupus, electuarium, aliaq; (si quæ reperiantur) similia. Quicquid tamen sit, nullam omnino eius generis relictam existimo, quam non alicubi in libri marginibus, quibus interdum Lectori consulere statui, aut orationis serie, prout res postulare uidebatur, explicauerim, meumq; quid de ea sentirem iudicium adscripserim. Neq; uero me fugit

P esse non-

esse nonnullas, quæ Latinè quidem, Græceúe exprimi potuissent. Sed quoniam autores de his parum inter se consentire uiderentur, satius putaui, eas quoq; quales reperissem relinquere. Talia sunt, turbit, Arabum spodium, kanabel, cali, & si quæ ijs sunt cognatæ dictiones: quas tamen omnes huiuscemodi ferè nota * uel semel saltem signari curauimus, quemadmodum & hac † diuersam ubiq; lectionem iudicare placuit. Præter quas et hanc § in ipso cõtextu dictionisq; serie collocatam reperies, ut nimirũ intelligas, quod quicquid ea includitur, id Rhazæ omnino non sit. Quanquam nec omnia, quæ paraphrastica libertate interieci, his statim quoq; characteribus ceu terminis intercipienda duximus: at ea duntaxat, in quibus, aut propter prolixitatem, aut nouam inuentionem, à morosiori quopiam petulantiorisq; linguæ incusari possem. Licet & id rarius, quum magis paraphrastæ, quàm interpretis officium insecutus sim. Vale candidissime Lector, & hunc nostrum laborem, quem primus inter eos, qui aliquid posteris in medicina reliquerunt subiui, boni consule.

ELENCHVS BREVIS EORVM, quæ ſingulis huius libri Capitibus continetur.

nota. matth. de Gradi adjecit tractatu de febribus.

FINIS.

ERRATA INTER IMPRIMENdum fortè commissa, sic emendabis.

PAgina 18. in margine, uersu 9. exhibenda sunt. 38.22. myrobalanos. 53.1. remiss. 73.18. opportune. 77.21. è naribus. 79.15. gallinaceum adipem. 101.16. quoq;. 105. in margine, Hip. & Gal. ac alij Græci, &c. 114. in marg. uers. 12. sub eo nomine. 145.17. albicans. 147.14. casti. 166.2. tribus, pulicaris. 168. in marg. 4. unam.

BASILEAE IN OFFICINA
Roberti VVinter.
ANNO
M. D. XXXVII.
Mense Martio.